

Victoria de triumphata communicatione idiomatum reali

<https://hdl.handle.net/1874/424457>

172 3

Victoria
DE TRIVMPHATA
COMMUNICATIONE IDI-
omatum realj:

Vincente Veritate,

ET

RESPONDENTE VVOLF-
gango Amlingo Munerstadio
Franco,

Ad

Κρησφύγετε D. Ioannis Matthej
Smalcaldensis: &c.

2. Cor. 5. vers. 13.

Εἴτε ᾧ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρονέ-
μεν, ὑμῖν.

Edita Seruestæ typis Bonauenturæ
Fabri.

ANNO

M. D. LXXXIII.

At IV DoMIne qVovsqVe? eVIGILa & VenI.

Siracid, 4. vers. 33.

Ad mortem usq³ decertato pro
veritate, & Dominus Deus pur-
gnabit pro te.

Seneca lib. 3. de ira, cap. 41.

Conscientiæ satisfiat. Nihil in fa-
mam laboremus: sequatur vel mala, dum
bene merearis.

Nazianzenus εἰρηνικῶ α. pag. 116.

Κρείστων γὰρ ἐμπροθὺς ὁμοιοῖας ἢ ὑπὲρ εὐσε-
βείας ἀγέρας.

Melior est pietatis causa suscepta dissen-
sio, quam affectibus serviens consensus.

VERITATIS COE-
LESTIS, QUAE EST DOCTRI-
na catholica, & in Ecclesia Anhaltina pu-
blice, Dei beneficio, sanctorum con-
sensus, studiose inuen-
ruti S.

RAVIS est, & pietatis medita-
tione dignissima, Domini ac
Seruatoris nostri Christi Iesu
de cauendis falsis Prophetis
commonefactio, his à Matthæo Euangeli-
sta verbis prodita: *Cauete verò vobis à pseu-
doprophetis, qui veniunt ad vos cum vesti-
mentis ouium, cum intus sint lupi rapaces.*
Qua admonitione verè paterni erga nos a-
moris beneuolentia referta, ὁ φύλαξ καὶ σω-
τὴρ τοῦ γένους ἀνθρώπων, vniuersos & singulos
cautionem adhibere iubet ad declinandum
periculum longè grauissimum, quod Eccle-
siae omnibus seculis allatum fuit à falsis do-
ctoribus, per quos hostis illius Satan, maxi-
mam semper generis humani partem, fana-
ticarum opinionum delirio, ac superstition-
um irreligiosarum cultu fascinatam, à de-
ducente ad vitam semita angustissima, abdu-
xit ad viam latam & patentem interitus atq;
a 2 exitij.

P R A E F A T I O.

exitij. Quemadmodum enim, ab exordio mundi, æternus DEVS per fideles verbi sui præcones Ecclesiam sibi collegit, à qua, secundùm suam ipsius patefactionem, verè agnosceretur, inuocaretur, & celebraretur: ita spiritus iste mendax & homicida, subornatis à se emissarijs, doctrinæ cœlestis veritatem fallaciter imitando adulteravit, ac fraudum imposturis seductos, facta secessione, à cœtu incorruptam Dei vocem amplectente, in varias, cum fidei & salutis naufragio, sectas diduxit.

Hoc ita se habere, testantur in Mosaica politia Coritæ, qui præ se ferentes ardorem quendam cultus diuini, studiumq; singulare asserendæ libertatis, quam à Moyse & Aarone tyrannicè opprimi calumniabantur, concionibus popularibus vniuersam plebis Israeliticæ multitudinem concitarunt. Testantur, Prophetarum temporibus, quotquot comminationibus & prædictionibus diuinis reclamantes, populumq; in falsam spem adducentes, securitate ac confidentia ebrios in pestilentie, ferri, famis, captiuitatis præcipitauerunt perniciem: sineq; vlla Dei missione, sine iussu, sine mandato, falsas præsentiones, diui-

PRAEFATIO.

diuinationes, nugas, animiq; sui commenta
 iactitantes, ipsius nomine vaticinati fuere.
 Testantur idem, Christo ipso in terris con-
 cionante, Pharisei & Scribae, cum vniuerso
 sacerdotum clero, qui, occupata Moysis ca-
 thedra, intolerabili traditionum seruitute ac
 iugo homines onerarunt, seuerissimi ex-
 ctiores eorum, quae à se ipsis maximè negli-
 gebantur: cum interim, ζήλῳ ἀζήλῳ præ-
 textu ad auaritiæ & rapacitatis suæ occulta-
 tionem abutentes, domos deuorarent vidu-
 arum & orphanorum.

Ex his igitur, & id genus alijs exemplis
 compluribus, quae huc afferre non tam erat
 laboriosum, quam hoc loco superuacane-
 um, demonstrari potest commoditas atque
 necessitas huius commonefactionis, quae si-
 mul tacitam in se continet praedictionem de
 futuro, ad finem vsque seculi, Ecclesiae statu.
 Ideo enim hanc à Christo praemoneri con-
 stat, quod nunquam defuturos ei videbat i-
 stiuismodi impostores ac seductores. Aduer-
 sus quos eandem similiter apud eundem
 Euangelistam quasi praemuniens, *videte, in-*
quit, ne quis vos fallat: multi enim venient in
nomine meo, qui se Christos esse perhibebunt,

P R A E F A T I O .

multosq; decipient. Et paulò pòst: Existent, inquit, falsi Christi, & falsi vates, qui tanta portenta & prodigia edent, ut in fraudem illuciant, si fieri possit, etiam electos.

Quæ cum ita sint, Christum nobis ipsis, qui, secundùm Apostolum *in extrema seculorum incidimus*, hæc concionari putantes, adhibeamus ad hanc cautionem, quam par est, attentionis circumspèctionisq; curam, ac diligentiam, eamq; tanto magis, quanto plures, aut stulta credulitate lapsi, aut profana securitate impulsì, grauitè in hac parte offendunt, cuius credentes Spiritui, auresque sine discrimine nunc huic nunc illi patefacientes dogmati, quod scilicet, vel maiori parti rectum videri, vel ijs placere animaduertunt, ad quorum arbitrium & nutum totos se fingunt, atq; accommodant. Quibus sanè, in negotio religionis prorsus dissimili, hoc persuasum est, quod de causis ciuilibus iurisconsultus enunciauit, *quicquid principi placuerit, id legis vigorem habere*. Itaq; salutis suæ prodigi, in Epicureo quodam Christianæ *πληροφορίας* contemptu, doctoribus suis rationem omnem doctrinæ, fidei, & confessionis reddendam autumantes, se credere

P R A E F A T I O.

credere profitentur, quod ὁ ἀρχαῖον ipsorum
 credat: quasi verò aut aliena aliquis fide
 apud DEVM iustificetur, aut non suæ
 unicuique confessionis referenda sit ra-
 tio.

Verùm enimvero boni viri, in affecta-
 tione simplicitatis minimè à Christo appro-
 batar, dum modò his modò illis promiscuè
 aures accommodant, atque oculis capti du-
 ctiores insuper sequuntur cæcos, præter id
 quod satis ostendunt, veritatis sibi ac doctri-
 nae orthodoxæ cognitionem minimè cordi
 esse, non indignos semetipsos præbent, quos
 DEVS iusto iudicio impostoribus illis, ru-
 sticam fidem, hoc est, fatuam *πυχροψείθειαν*
 efflagrantibus, pro ipsorum arbitrio sedu-
 cendos, expilandos, ac dilaniandos relin-
 quat. Quorum similes nullo modo esse de-
 cet Christi & Apostolorum discipulos: Si-
 quidem ille *in filijs lucis prudentiam* requi-
 rit, iubetq; legatos suos esse *prudentes, sicut*
serpentes; & Pharisaum quoq; laudat *vere-*
xas sibi respondentem: hi verò auditores
 postulant *Φερόμευς*, reprehenduntq; *ἀνοήτους*,
 atq; eos, qui *quouis doctrina vento*, arundinis
 instar, *agitatur*. Quid? quòd hoc nomine Iu-

P R A E F A T I O .

dæi Berrœenses prædicantur, ac Theſſalonicenſibus perhibentur generoſiores, quòd non modò ſumma cum auiditate Pauli & Silæ doctrinam admiferint, ſed etiam ea non contenti, quotidie ſcripturas ſcrutati ſint, atq; ad harum normam, quæ illi docebant, examinauerint? Atq; cùm in ijs, quæ in capitis & fortunarum diſcrimen adducunt, nemo non magnam adhibeat cautionem; cur non pari, vel potius maiori utemur *ωρσ* *εχεία*, in vitando falſæ doctrinæ veneno, ſempiternam animæ ipſi necem afferente? Quamobrem non eſt quod exiſtinet aliquis, admonitionem hanc de cauendis falſis doctoribus minimè ad ſe pertinere, nec multùm ſua intereſſe, cui aut quali doctrinæ aſſentiat, nomenq; det: quod pleroſq; nunc facere videas, qui, vt ipſi aiunt, ſimplicitate ſua catechumenica contenti, ſatis ſe putant ſcire, quod neſciunt.

Sed nos iſta procerum & paſtorum ſuorum fidei mancipia miſſa facientes, poſt demonſtratam breuiter commonefactionis huius opportunitatem & neceſſitatem, deinceps iudicia quoq; perſequemur, quibus bonus ille paſtor, qui & via eſt & veritas ac
vita,

P R A E F A T I O.

vita, nos docuit, lupos istos, ouium pellibus indutos agnoscere. At, quæ sunt ista, quærat aliquis, indicia? *A fructibus eorum*, inquit ipse, *agnoscetis eos*. Hi sunt scilicet ipsorum *καρκαρῆδες*, hæc *γυναικισματα*, hic est lapis ille Lydius, ad quem doctores isti, sub vestimentis ouium occultantes lupos rapaces, tanq̃; aurum explorari possunt. Quemadmodum enim arbor vnaquæq; fructus edit, suam radicem siue bonam siue malam referentes; neq; *ex spinis uua*, neq; *ex tribulis ficus* colligitur: ita seges illa corruptorum doctrinæ coelestis, quæ est factio vultatrix ouilis Christiani; de fructu suo cognoscitur.

Ceterum, cum hominum fructus sint, vel pietatis ac virtutum actiones laudabiles & honestæ, quæ sunt opera bona; vel illis contrariæ impietatis & vitiorum, quæ mala perhibentur opera; luporum istorum, vel potius furum & latronum, quales sunt quotquot ante Christum venerunt, id est, non missi, siue ablegati ab eo, nec formam tenentes sanæ doctrinæ, in ouium stabulum irrepserunt, & nunc quauis se ratione insinu-
ant, fructus sunt vocis diuinæ deprauatio, &

P R A E F A T I O .

corruptela veritatis. Hæc enim longè certior index est, quàm vita & mores, qui simulationum inuolucris recti sæpenumero fallunt, accedente præsertim, ad probitatis & innocentia speciem fucatam, atq; τῆς ταπεινότητος artificio eruditam, ψευδολογία καὶ εὐλογία, quibus, ad seducenda corda hominum minimè malorum, nihil est efficacius. Sicut autem *fur*, secundum Seruatoris nostri dictum, *non venit, nisi ut furetur, ut mactet, ut perdat*: ita illorum doctrina omnis comparata est, non ad *adificationem*, quam diuus Paulus requirit, sed destructionem; non ad *cohortationem*, sed labefactionem; non ad *consolationem*, sed perturbationem. Hæc enim sunt effecta eius doctrinae, quæ non ex Deo est, sed ab humani exitit ingenij commento. Ideoque nec Dei gloriae inseruit, sed suo velificatur honori: non auditorum consulit utilitati & saluti, sed proprio inhiat emolumento & quaestui: non homines Deo per Christum adducit, sed sibi discipulos colligit.

Quid? quòd eadem *insanientis*, ut cum poëta loquamur, *sapientia consulta*, de quadam scientia litigat, appellata ab Apostolo
falsa

P R A E F A T I O.

falsi nominis scientia: atq; inflata persuasione copię cuiusdam rerum inopis, reliētis bonis, & vřitatis, & proprijs verbis, noua quędam & ignota comminiscitur, aut de obscuris commentarijs, vel saltem non receptis depromit auctõribus? Quę, cū ab incorrupto Ecclesię sermone, veroq; vsu abhorreant, prorsusq; aliena sint; nec rem, qua de agitur, explicant, sed potius inuoluunt, ac dubiam reddunt. De quibus tamen illorum artifices, inani quadam ostentatione, atque aucupio vanissimę gloriolę elati, atq; aura populari prouecti, magna contentione, non secus atq; pro aris & focis, dimicant; sibiq; contradicentes, pięq; ac religiosę antiquitatis testimonia & auctõritatem, atq; cõsensus catholici congruentem de doctrina veritatis cęlestis sententiam, perpetuamq; concordiam opposcentes, conuicijs lacerant atrocibus, & exquisitis incessunt maledictis.

Habent enim falsę istius doctrinę ventilatores hoc quasi solenne & quotidianum, vt ad vulgus imperitum, cui sua potius commenta, ac monstra opinionum, quã meliori parti probare contendunt, declamatione, atque populari concione parata, aduer-

PRAEFATIO.

aduersus rationem inuehantur & sapientiam humanam: quasi verò ad fatuos & bruta, vel etiam stipites atque truncos pertineat salutare diuinæ veritatis præconium. Et est in ijs tanta odij acerbitas atq; immanitas, cui tamen speciem obducunt pietatis, ἔχοντες μὲν μορφωσιν εὐσεβείας, vt Apostolus inquit, τῶν δὲ δυνάμιν αὐτῆς ἠρηνημένοι: vt Cadmeæ cuiusdam victoriæ vesana cupiditate efferati, non attendant naufragia rei Ecclesiasticæ, vecti quandoq; in eadem cum ijs, quos tam hostiliter insectantur, nauicula: eos dum percunctes videant, vt ille in Apologo, haudquaquam ipsi concidere detrectant. Neque enim suæ virtutis diffidentia deterriti, nisi per depressionem ac summersionem alienæ, se consistere atq; eminere posse confidunt.

Erat autem Christianæ caritati hoc maximè consentaneum, aduersus communem veritatis hostem animis & fraterna voluntate coniungi, non distractiones quærere mutuas, aut odiorum fouere dissidia. Sed, prohdolor, in ista leuitatis præsumptione, atq; audaciæ licentia, suis cupiditatibus patrocini-um prætexente veritatis, eò peruentum est, vt nemo ferè τῶν λογομαχούντων εἰς ἄδὲν χεῖρ σίμων.

PRAEFATIO.

οἶμον, Ἐπὶ κατὰστροφῇ τῶν ἀκρόντων, (loqui enim nobis fas sit cum Apostolo) operæ se precium fecisse existimet, nisi aduersantes ipsius βεβήλοις κενοφωνίαις, super quas, ædificatione dissentanea atq; absurda, extruere conatur proprij capitis figmenta, concitata in eos ipsos plurimorum odij insectatione, ac malevolentia inuidia, penitus euertat. Quam enim quisq; opinionem somniauit, aut alicunde arripuit, eam dogma esse vult: ad quod alijs comprobandú, si suæ ipsus laboret auctoritatis infirmitate, quasi tibicines supponit alienæ; nihil curans Dei æterni iudicium, nec quicq; pensi habens, quòd cultus idolorum ac superstitionum erroribus corroboratis, vnà cum veritatis amissione, Ecclesiæ quoque status labefactetur, atque hunc conuellentes, proq; illis propugnantes, adiuuentur.

Et est enim vecordis improbitatis, atque obstinatæ peruersitatis tanta cæcitas, vt, fatali quadam calamitate, mentis & intelligentiæ oculis capta, non dispiciat pernicitatem istam, ad suum ipsius exitium pertinere. Quod quidem & os veritatis indubitato comminationis euentu prædicens, non mo-
dò

P R A E F A T I O .

dò in hac vita ἐκκλῆσιον, hoc est, excidium atque extirpationem ijs minitatur, sed etiam in futura coniectionem in ignem gehennæ impendere ijs significat, cum ait: *Quaecumq; arbor non fert fructum bonum, exciditur, & in ignem conijcitur.* Hic tandem exitus, hæc pœna manet eos, qui, cum pietatis & sanctimonix simulatione, in ouiculas sibi commissas grassantur, suffurantes Deo debitam ipsi gloriam, ac Christum, quantum in ipsis est, meriti sui laude spoliantes, rusticaque credulitate fruentes eorum, quorum non modò arcas, vendendo ijs nenias ac fumos, argento emungunt, verùm etiam conscientias affligunt, implicando ipsas *μωρῶν ἢ ἀποιδεύτων ζητήσεων*, hoc est, *stolidarum & ineruditarum questionum*, quas iccirco Apostolus meritò vitare iubet, labyrinthis atq; ambagibus.

Sed longiores fumus, quàm instituera-
mus; breuiore certè, quàm rei magnitudo
postulat. Atq; expressit nobis hanc quere-
lam minimè simulatam iustissimus dolor,
quem nobis affert commiseratio plurimo-
rum, inprimis verò iuventutis scholasticæ,
quam indies à corruptoribus istis sanioris
doctri-

P R A E F A T I O .

doctrinae, cum salutis ipsorum iactura, seduci videmus. Neq; verò aliter nos facere sinit ratio muneris & officij, quod in Ecclesia Dei curantibus, doctrinaeque ac disciplinae praefectis incumberebat. Ad cuius debitam functionem, cum & de exemplo vnici pastoris nostri ac custodis Christi Iesu, deque Apostoli praeepto, omnino pertineat attentio haec siue *περοξεια* pro incolumitate ouicularum nobis traditarum, ne scilicet blanditiarum illecebris inescatae, luporum irrepentium fraude & insidijs circumueniantur: nemo, qui officij nostri partes paulò diligentius aestimauerit, hanc sedulitatis circumspeditionem, admonitionisque sollicitudinem vitio nobis vertet.

Accessit praeterea ad hunc curationis publicae respectum etiam necessitas quaedam priuata, vt minimè illa quidem iucunda (*πῶν δ' ἀναγκῆν ἔχει ἀντιπρὸς ἔφου*, secundum veteris poetae versiculum) ita allata nobis ab ijs, quibus persuasum est auctoritatem suam, pro qua stabilienda, quam pro austruenda veritate, magis laborant, neruosque intendunt suos, minimè posse consistere, nisi obtreccationibus & calumnijs labefactent alienam.

PRAEFATIO.

nam. In quo tam egregio conatu, minimè à procacitate ingenij ipsorum alieno, etiam nulla à nobis laceſſiti iniuria, non putarunt ſibi expectandam occaſionem, cuius maturam oblationem non ferebat cupiditas eorum & ambitio, & noſtra denegabat moderatio ac patientia, ſed de ſepe, quod dicitur, arripiendam. Videbant enim, quod res erat, Anhaltinis vnà cum ſinceritate religionis, ac veritatis profeſſione, vnice eſſe propoſitum ſtudium colendi pacem & concordiam cum omnibus, à quibus non eſſent iniquè prouocati; inprimis verò cum vicina Academia VVitebergenſi, qua cum ſibi, ab initio uſq; repurgatæ doctrinæ cœleſtis, animorum & voluntatum ſuauiſſima fuerat coniunctio. Cuius vinculum, vnà cum vicinitatis atq; iuris hoſpitij cognatione, tam arctè utroſq; inter ſe colligauit, vt neq; temporum varietas, neq; hominum quorundam maleferiatorum importunitas, eam diuellere poterit.

Atq; confirmauit in ſuper ipſam vel maximè conſenſus doctrinæ huius ditionis cum ſcholæ illius doctores, atq; Eccleſiæ luminibus, quos cum grata beneficiorum ab ijs acce-

PRAEFATIO.

acceptorum recordatione nominamus, *D. MARTINI LUTERI*, & communis præceptoris nostri *PHILIPPI MELANCHTHONIS*. Quibus cum quantâ, superioribus annis, reuerendissimæ ac beatissimæ memoriæ *PRINCIPI GEORGIO ANHALDINO*, fidelissimo *CHRISTI IESV* ministro, ac ~~magistro~~ amborum fortissimo, intercesserit amicitia & consuetudinis familiaritas, ac prorsus necessitudo, quorsum attinet commemorare?

Et est verò in religionis & fidei consensione, ad conciliandos, & amoris benevolentia conglutinandos animos, tantum momenti positum, vt nihil sit illa in hanc partem efficacius. Hæc vinculum est amicitia; hæc ciuium societatis & coniunctionis columen; hæc fundamentum, quo legum nititur auctoritas; hæc tranquillitatis publicæ privatæq; firmamentum. Itaq; hanc ipsam vt sanctam tectam tuerentur *PRINCIPES ANHALDINI*, non degeneres à prosapia suæ auctore, cui sacri ignis custodia, hoc est, religionis & sacrorum tutela ac defensio *WISCANIS* nomen fecisse existimatur,

β

nepo-

PRAEFATIO.

nepotes, nihil prius habuerunt cura, diligentia, fortitudine, & constantia in defendenda veritate cœlesti, ac propaganda ad posteros illibata Augustana confessione, pro qua maiores ipsorum in vitæ ac fortunarum discrimen se coniecerant.

Sicut autem, quod princeps philosophorum verè scripsit: ἔδαμῶ κινῶται μισοικῆς νόμι, ἀνδρῶ πολιτικῶν νόμων, hoc est, vi Romanæ eloquentiæ parens exposuit; *Muscorum cantibus mutatis, mutantur ciuitatum status*: ita postquam, nescio qua innouatione, semel à veteri illa religionis Christianæ, à *LUTERO & MELANCHTHONI* traditæ atq; illustratæ, harmonia pulcherrima, suauissimoq; concentu recessum est, simul non abtq; Ecclesiæ perturbatione, probroq; ac dedecore scholæ *VVitebergensis*, labefactari cœpit rei ecclesiasticæ pax & tranquillitas, atq; fatali quadam temporum iniuria, paulatim interrumpi eius, de qua diximus, consuetudinis vsus ac consensus. Neq; enim nouæ huius Theologiæ auctores, atq; Concordiæ discordis architecti, æquo animo ferre poterant, quod constitutum videbant *Anhaldinis*, *LUTERVM*

PRÆFATIO.

PHILIPPVM potius præceptores suos, & Augustanæ Confessionis incorruptos agnoscere interpretes, quam ipsorum amplecti declarationem, non modo ab utriusq; dogmate dissentaneam, sed etiam à norma veritatis, hoc est, à canone scriptorum Prophetarum, & Apostolicorum, ac puræ antiquitatis consensu, discrepantem.

Qui, ut suæ ipsius *dogmatis*, ac secessionis à doctrina sonante in Ecclesijs rectè sentientibus, vniuersos & singulos non euntes in ipsorum sententiam, callidè infimularent, atq; apud eos, quorum præcipua erat potentia & auctoritas, traducerent; ex *LVTERI* scriptis, ad cuius nominis mentionem, propter illustrem celebritatem, omnes commoueri animaduertebant, electis ferè ijs, quæ ab ipso, feruente certaminum contentione, vehementer & acriter prolata, causa q; grauitate & inscitia quorundam importunitate urgente, aliquando inconsideratius edita fuerant, his inquam excerptis, atq; alieno loco, nulla negotiorum, nulla temporum, nulla deniq; hominum, quibus cum illi res fuit, ratione habita, ingestis, supra ea, magis inconfertanea atq; abhorrentia, ne dicamus

PRAEFATIO.

monstruosa, extruere conati sunt, non sine maxima illius ipsius deformatione atq; infamia, cuius auctoritatem quasi sacrosanctam ac perpetuam, ad opinionum suarum portenta detorquebant. Est autem nocens admodum & perniciosa res, humanae rationis artificium & architectura in dogmatibus diuinis, siue à malicia, seu quodam non improbando consilio, peruerso tamen studio, ac sinistra contentione, profecta. Hanc igitur singularis exempli atq; omni reuerentia viri dignissimi auctoritatem ventilando tribunitijs concionibus, atq; scriptis futilibus ad caelum vsq; extollendo, trito pseudoprophetae more, secundum Prophetæ quere lam, *suas cum tritico Dei paleas miscere non defugerunt.*

Verum, cum istos quoq; doctrinae suae aceres, tanquam frumenti recrementa, ventilabro **PHILIPPI MELANCHTHONIS** ad ventulum excuti ac perpurgari perspicerent; ne quid relinquerent inaulum, *δευτερον αλαζον*, ut est in prouerbio, in hoc incubuere, ut postremos illos Ecclesiae antistites, animis & voluntatibus temper coniunctissimos, in explicatione doctrinae coelestis

PRAEFATIO.

stis dissentanea tradidisse, persuaderent
 summis, mediocribus, infimis; atq; scripto-
 rum *LUTERI* sinceritatem immodicis
 efferendo laudibus, errorisq; Sacramentarij
 insimulando *MELANCHTHONEM*,
 omnem libris huius fidem & auctoritatem
 derogarent. Atq; vt animi sui cogitata com-
 modius ad finem destinatum perducerent,
 ἔπειτ' ἀγῆτα, consentanea inconsentanea
 conquirentes, inq; mirificè ac duriter à *LV-*
TERO dictorum explicatione suam o-
 stentantes scientiam, ac rerum diuinarum
 cognitionem incredibilem, multa non satis
 intellecta, pleraq; etià deprauata, repudiato
 omni studio ac cura distinctè explicateq; lo-
 quendi, nouatoq; dicendi & docendi gene-
 re, obscurataq; verbis mirè excogitatis ora-
 tione, nouam commenti fuère doctrinae for-
 mam, neq; sibi ipsi consentientem, neq; re-
 tinentem τῶν ἑστώτων τῶν ὑγιαίνοντων
 λόγων. Cui tamen vt fidem facerent, non
 tantum apud stolidam plebeculam, sed etiam
 apud eos, qui se primos esse omnium rerum
 volunt, nec sunt; dogmatum suorum infir-
 mitatem atq; absurditatem, *LUTERI* au-
 thoritate subleuare ac comprobare attempta-

P R A E F A T I O .

runt: cum tanta quidem summi illius ecclesiastica ignominia, ut, si qui ad maculam nomini ipsius inurendam coniurassent, vix illud scdus contaminare potuerint. Et tamen opprobria illa *LUTERI*, cum tanta (ut Chami proteruitatem huc accomodemus) pudendorum *NOAE* denudatione, *Luteros* se quam *Christianos* perhiberi malunt: cum ille, qua fuit modestia, non modò quemq; de suo nomine vocitari noluerit, sed etiam publice professus sit, optare se, ut sui libri potius intereant, q; ut veritas doctrinae in Ecclesia, non sola sacrarum literarum nitatur auctoritate.

Equidem non dubitamus, quin harum rerum mentio multis futura sit inuauis; de nobis enim coniecturam facimus, quibus minimè iucundum est eorum meminisse, quæ sopita potius, atq; ex omni memoria, vitaq; nostra euulsa esse mallems. Sed vicit tamen nostram æquanimitatem ac patientiam aduersariorum malicia & improbitas, fecitq; ut in hunc sermonem nostra prolaberetur oratio, non illum quidem susceptum à nobis ad accusandum eorum quempiam, de quibus hætenus cõquesti sumus,

mus,

PRÆFATIO.

mus, quorum immanitati nulla par esse possit accusatio; sed ad innocentiam nostram exculpationem ac defensionem probandam ijs, qui aduersariorum nostrorum calumnijs persuasi, sine iura de nobis suspicari ceperunt. Et est enim istius farinae hominum, quos, si a principe familiae calumniatorum diabolo appellare fas sit, **DIABOLISTAS** nominare possimus, tanta erga opinionum suarum commentis aduersantes odij saevitia atque crudelitas, ut, non contenti asperitate concionum atrocium, quibus exagitarunt hactenus, quotquot sciam ipsorum sobolem, hoc est, Pandoram istam deosculari reularunt, atque inter eos, praecipue Anhaltinos, quos vicinorum appellatione miseræ plebeculae diris execrandos propinare gestiunt: hac inquam acerbitate non contenti, etiam chartis in publicum non tam editis, quam euolantibus, insectentur Ecclesias huius principatus, nulla lacesiti ab ijs injuria, meraque incitati petulantiae procacitate, vel potius furore quodam insaniam. Neque verò tantum has animo gladiatorio impetunt, quantum illarum inspectorem, fidelemque Christi seruum, ac collegam nostrum &

P R A E F A T I O.

πρωτοστρεφης carissimum, Amlingum. Quem conuicijs laceratum, ac nigris salibus, ut Poëta inquit, & morsibus dentis cruenti districtum, neq; vnus alicuius erroris falso insinulatum, non modò collegis suspectum reddere, sed etiam in procerum extremum odium adducere summopere laborant.

Quod cum haëtenus, propugnante pro ipso veritate, nullis machinis, nullo ingenio, nulla arte, pro lubitu suo effectum dare potuissent: ecce in Solem tandem & puluerem prodijt athleta vetus, sed corpore quàm animo robultior, qui aperto illi Marte bellum indiceret, D. IOANNES MATTHAEVS, nouæ istius Theologiæ in schola VVitebergensi Doctor ac professor. Is, post pugnae velitaris quasi præludia quædam, quibus argumenta sex Anhaldinorum, neq; tam Anhaldinorum, quàm totius orthodoxæ & cæcumenicæ Ecclesiæ argumenta, reali idiomatum communicationi, hoc est, naturarum in Christo confusione opposita, impugnavit, cum promissa sibi temerè victoria excidisset, propterea quòd in antagonistam incidisset minimè ad arma rudem, omni collecta & sua & cohortium auxiliarium manu,
extre-

P R A E F A T I O .

extremam belli aleam experiiri voluit. Cum-
 que persuasum sibi haberet, se terrore nomi-
 num pæne ipso sono timendorum, *Decani*
 videlicet, & *collegij facultatis Theologicae in*
Academia VVitebergensi, æmulum suum
 protinus, quasi fumo apiculas, repulsurum,
 signum illud in prima acie contra Amli-
 gum extulit.

Sed de his haftenus, quæ ideo silentio in-
 uoluenda non duximus, ne quis fortè *τῆς*
πρώτης συρροῆσεως ignarus, existimaret An-
 haldinos, vel *Matthæo*, vel copijs quoque
Vbiquitariorum, in quorum veteranus ille
 seu veterator castris meret, primos bellum
 indixisse. Nobis profectò etiãnum nihil
 prius in votis est, quàm veterem cum vicina
 Academia pacem & amicitiam constanter
 tueri, cui & studia nostra & officia, salua ve-
 ritate & conscientia, pro virili probare sem-
 per parati sumus; neq; huius nos propositi
 vel huc vsq; pœnituit, vel pœnitebit in po-
 sterum. Itaq; si quid in hac secunda Defen-
 sione, quam rursus aduersariorum nobis ex-
 tortit violentia, in aliquos scholæ illius pro-
 ceres dictum videri poterit inclementius, id
 non dictum, sed responsum existimabitur
 eorum

PRAEFATIO.

eorum calumnijs, quibus, ut suæ patrocinentur Ubiquitatis portento, in animo est per Anhaldinorum latus, iugulum petere veritatis, atq; conuellere orthodoxum & catholicum de persona Christi consensum.

Hoc ita se habere, lector intelligens & candidus, quod cōfidimus, de scripti huius apologetici pellectione paulò attentiore, æstimabit. Cuius quidē inscriptionē, quin Aristarchi nostri antiquū obtinētes, carpendo exagitatū sint, nostram in illa requirentes modestiam, vel potius arrogantiam norantes & insolentiam, dubium nobis non est. Sed arripiant tanē boni viri hoc quasi pabulū obrectationis & calumniarum, quarum sagina iucundē frui, sibiq; in ea delicias facere conueniunt. Nostræ certē modestiæ non fuit illorum defugere auctoritatē, quibus, quod & fundamenta huius controversiæ probè perspecta haberent, & sophismatum partis aduertæ praestigias, ac mendaciorum imposturas, & contextos ex arena funiculos, satis intelligerent, vitum fuit hunc ipsum secundā huc Defensionem titulum *ἀπολογεῖς* præponere. Itaq; cū tantorum auctorum obsecuti simus voluntati, malumus aduersarios nostros,

PRAEFATIO.

nostros, si omnino ipsorum censurae sube-
unda nobis est seueritas, nostram desiderare
modestiam, quam ab ijs, qui & dignitate &
beneficijs plurimum apud nos possunt, si a-
liter fecissemus, requiri officium. Minime
enim honestati duximus contentaneum, re-
fragari eorum virorum iudicio, qui pro ea
qua instructi sunt doctrinae orthodoxae co-
gnitione haud quaquam illa quidem vulgari, i-
donei in hac controuersia esse possunt veri-
tatis arbitri, & pro sua erga rempub. An-
dinam pietatis fidei, & debita affectione, ac
studio singulari, profiteri eam & soli & cum
alijs, si res postulet, non erubescunt. Est n.
hoc ipsis persuasum, quod in epistola qua-
dam Constantini Imp. legitur, Eum, qui a
veritate aberraret, aberrare ab ipso Deo: Si-
quidem Dei Filius Deus verus, est ipsa etiam
veritas, sicut sapientia Dei. Sed de virorum
illorum pietate, virtute, integritate, ac cum
ingenij iudicijque dexteritate coniuncta sa-
pientia, in praesenti quod res erat praedi-
care, non sinit nos amicorum nostrorum, qui
soli sapere sibi videntur, inuidiae & maleuo-
lentiae obrectatio, ac calumnia.

Verum enimvero demus sane hoc cen-
sou-

P R A E F A T I O .

foribus nostris, non eorum quos diximus, sed nostram hanc esse inscriptionem, siue titulum. Et, quid tandem cenient immodestiae in illo, qui fiducia bonae causae, victoriam veritati debitam, sermone ac scriptis vendicat? Quod si iusticiae maximè proprium est suum cuiq; tribuere, quomodo à modestia alienum existimabitur, quod cum iusticia coniunctum cernitur? Itaq; satis mirari non possumus, quid in mentem venerit, vel antagonistae nostro D. Ioanni Matthaeo, vel certaminis huius arbitris, καὶ τῆς ἐν τέτῳ ἐκθεσμίας ἀρχασι, quos ἀλυτάρχαι olim appellatos accepimus, vt in Defensione nostra, quam ipsi vt parum modestam, atq; vt ipsorum verbis loquamur, ὡς ὑβριστικὴν ἐπιπομπικὴν suggillant, modestiam requirerent. An verò singulares illi modestiae magistri ignorant, dignam Christiana professione modestiam nullo pacto excludere τὴν παρουσίαν in asserenda veritate coelesti? An fines illius excessisse arbitrantur ipsam veram modestiae ideam Filium Dei, quando, aut aduersus Iudaeos doctrinae suae veritatem, ac personae aeternitatem asserens, in se contumeliosos atq; adeò blasphemus, degenerem

Abra-

P R A E F A T I O .

Abrahæ Sobolem, & ex patre diabolo, cuius
 opera mendacijs & homicidijs imitentur, ge-
 nitam contendit? aut, cum Pharifæorum &
 Scribarum fastum retundens, nunc hypocri-
 tas, nunc expilatores orphanorum & vidua-
 rum, nunc fatuos & cecos, nunc sepulcris
 dealbatis similes pronunciat? An immode-
 stia reum peragent præcursorem illius Io-
 annem Baptistam, quòd Pharifæos & Sad-
 ducaeos iusticiæ suæ opinione inflatos, ac e-
 picurea securitate excæcatos, sine resipiscen-
 tiæ fructu aliquo ad se venientes, salutem
 compellatione minimè ipsis honorifica pro-
 geniei viperina? An deniq; immodestum
 perhibebunt, organum Dei electum, Pau-
 lum Apostolum, eò quòd Ananiam pontifi-
 cem Maximum, iniuste vapulare ipsum iu-
 bentem, *parietem* appellat *dealbatum*? deque
 iniuria ab eo sibi facta ad Dei tribunal pro-
 uocat? Mittimus nunc ceteros Apostolos,
 quorum modestia, haud quaquam dissimu-
 latione assentatoria, quam amici nostri ex-
 petere videntur, veritatis prodidit defensionem.
 Mittimus illorum *σύγγρονον*, marty-
 rem sanctis. Ignatium, qui ad Trallianos
 scribens, inter hæreticos & *αἰθρωπλατεις*,
 que?

PRÆFATIO.

quos fugiendos illis cenſet, tanquã; τὰ τῶν πνευ-
 ρῶν ἕγγονα, τὰ γεννῶντα καὶ ἐπὶ γεννατηφόμεν, im-
 puros nominat Nicolaitas, fallum ſibi no-
 men ſumentes, voluptatum amatores, & Iy-
 cophantas. Nequã; tamen facere poſſumus
 admonente præteritum nos conuenientia no-
 minis, quin vnum adhuc exemplum hæc-
 tus commemoratis adiiciamus, & quidem
 martyris conſtantiſſimi, qui cognominis fuit
 vnus ex collegio iſto nouæ modeltiæ, atque
 auditor, non, vt hic, Apuſtoli Vbiquitatis,
 ſed Apuſtoli Ieſu Chriſti, cui etiam ſuo ſan-
 guine teſtimonium perhibere non detrecta-
 uit. Is, cum aliquando Romæ obuiam factus
 eſſet Marcioni, atque ab eo interrogaretur,
 num ipſum agnoſceret, *Ego verò, reſpondit,
 agnoſco primogenitum Diaboli.* Agite dum,
 Modeltiæ doctores, an, hæretico iſta reſpon-
 dentem, putetis parum habuiſſe modeltiæ.

Sed vos nimirũ talem in Anhaltinis effla-
 gitatis modeltiam, qualem ſoletis poſtulare
 in ſubſcriptoribus veſtris paraſitis, qui,
 ne offiæ iacturam faciant, ventris cauſa o-
 mnia aſſentantur, patribuſquẽ; Bergentiſibus
 vltro arridentes, & ingenia eorum admi-
 rantes ſimul, vt Gnathuſ ille comicus, *quic-
 quid*

PRAEFATIO.

quid dicunt, laudant, id rursum si negant, lau-
dant id quoque. O tempora, o mores. Et ta-
men mancipia ista, & ut Oratij verbis uta-
mur, *seruum pecus*, cum vel sputum lingant
eorum, qui hoc ipsis obsequium & *κατακρί-
ας* obiecerunt, facere eos scriptitantes o-
mnia, **VT OFFAM SERVENT**: cum
summa omnis & pudoris & verecundiae, ne
dicamus conscientiae & existimationis, pro-
fligatione, audent profiteri, se modestissimi
praceptoris sui, quem honoris causa nomi-
namus, **PHILIPPI MELANCHTHONIS**
sequi moderationem, ac *tempori cedere*, hoc
est, *necessitati parere*, quod semper sapien-
tis sit habitum. A cuius viri modestia & sa-
pientia, *κακός ηδαι* isti tantum absumt, quan-
tum qui maxime.

Ceterum nos istos, qui posthabita,
quam in lege sua Deus requirit, confessione
veritatis, nec quicquam penae habentes, quam
precibus quotidianis, si credere fas est, ex-
poscunt, nominis diuini sanctificationem,
subscriptione Catechetica non Critica fa-
ctam excusant suam; istos iustis. Dei iudicio,
ad cuius & ipsi tribunal, reddaturi coram eo
subscriptionis suae rationem, appellant,
vna

P R A E F A T I O.

vnà cum patrum & fratrum suorum relinquentes manipulo, deinceps rationes excutiemus, quibus Amlingi immodestiam, *modestiae apex amicus noster* demonstrare conatur. Operæ enim precium fuerit, illarum robur ac nervos cognoscere; præsertim, quæ auctorem habeant disputatorem tam valentem.

Academiam (inquit) *VVitebergensem modestiam suam mirifice prodens* Amlingus scripsit, tam diu floruisse, quam diu pax viguerit cum fidei sinceritate coniuncta. Quid in his, Matthæe, non satis modestum? Minime mirum ignota tibi esse Græcorum & Latinorum poetarum & oratorum de pace eulogia; neq; enim literas te politiores magnificare, non frustra nobis fidem fecerit, quod te loqui scribis, ut potes, hoc est, barbare, infcite, indiferte, & omnino illorum more, in quorum catalogo nomen extat tuum, obsecrorum, inquam virorum, quorum elegantia & latino Hechingensi tua referta est responsio. Illud tibi iam veterano atq; emerito Ecclesiæ antistiti, & quidem sacrarum literarum professori publico, non in mentem venisse satis mirari non possumus, quod regius
 Prophetæ

PRÆFATIO.

Propheta de pace & Cōcordia, cuius fragrantiam balsamo confert *Aaronis vertici & barba super fuso, indeq; ad sacra usq; vestis limbū defluenti*, itemq; rori cœlesti, *Hermonis & Sionis montana irriganti*, præclare enunciauit, fratrum, inquiring, coniunctione suauissima omnem contineri salutem & incolunitatem; quippe à qua, de mandato diuino, redundant commoda vniuersa, ac perpetuò mansura. Quòd si, dictante Spiritu sancto, *Dauid* verè illa retulit, num ab *Amlingo* immodestè dictum existimabitur, quòd cum utroq; locutus est? Sed tibi scilicet homini pacifico, *pacem voce prætendenti* (ut *Hieronymi* illud tibi applicemus) *opere destruenti; verbisq; sonanti concordiam, re exigenti seruitutem*, quòd ab *Amlingo* de schola vestra verè dictum erat, propterea visum fuit insolentius, quòd talem amplecteris pacem, qualem *Concordiæ* vestræ architectus, pro *εἰρήνῃ ἐξου* eudendo, ac luci tenebras miscendo extudit. De qua *Ignatij* illud non inscitè viurpaueris; *Maledicta sit omnis concordia, destituta sinceritate doctrina.*

At verò *Defensionis* suæ *Amlingus* coroni-

P R A E F A T I O .

ronidis vice querelam adiecit cathedra Lutheri, planum facientem, quam reuerenter de studijs iam in Academia VVitebergensi doctentium & discentium sentiat. Hic tuam ipsius, Matthæe, requirimus modestiam, qui, quod tibi, & tui similibus, hoc est, VANITATE sua doctrinæ orthodoxæ obstrepentibus, SAGITTA Sq; veneno illitas in innocentes eiaculantibus, & sine MULTA ERVGE optimè de Ecclesia meritorum famam carpendo arrodentibus, dictū erat; id tu, (qua fronte ipse videris) quia amicorum sunt omnia communia, cum ceteris collegis tuis comunicas. Et quid est, quod te cathedræ querela offendit? An non legisti, quod Seruator noster Pharisæis responderet, indignè ferentibus acclamationem populi Deum celebrantis, *si isti inquit, siluerint, lapides mox locuturos?* Itaq; mirari non debes, musitantibus in Academia vestra plenisq; quos præceptorum suorum honorem & exultationem, præ alijs, voce & scriptis asserere par erat, nunc cathedram pro antiquis doctoribus suis verba facere incipientem, aduersus degeneres ipsorum successores, auctoritatem eorundem vindica-

PRÆFATIO.

dicare. Quæ, si te sua querimonia non tetigisset, haud clamares: nec, quæ de Ario in pluteis suis differente, deq; Nestorij delirij, & Eutychiana hæresi ab Orco reuocata, misella secum queritur, tibi accommodares, nisi omnium istorum errorum, vel furorum potius, tibi optimè esses conscius. τὸ δ' ἐνδοξοῦ οἰκίῳ διαγενηῖο πῦρ ἄφρων ἀλίσκεται, secundum Philonis dictum.

Sed pergit Amlingum immodestix infimulare Matthæus, quòd de formula Concordiæ, de Apologia, & eius autoribus, non satis modestè iudicet. Hinc illæ lacrymæ. At qui hoc laudi sibi ducit Amlingus. Cur enim, aut colluuiem istam hæresium maioris faceret, quàm auctor ipsius præcipuus, quem Christianæ ac sacrosanctæ Concordiæ pagellis (absit inuidia vero) in itinere nates tersisse, atq; ita exemplū manu exaratum mutilasse, à fide dignis accepimus? aut, cur compilatores eius honestiore ornaret elogio, quàm se ipsi mutuò; quippe qui se intus & in cute norunt? Eccui enim ignotæ sunt, quæ multorum vsurpantur sermonibus, laudes egregiæ, quas alter alterum criminando & recriminando sibi tribuunt,

P R A E F A T I O .

ambitionis scilicet, avaritiae, leuitatis, inconstantiae, infidelitatis, proditiōis, addimus etiam profana & impie securitatis. Nimirum has in Episcopo virtutes Apostolus requirit, cum eum iubet ἀνεγκλητον εἶναι, οὐκ ἔσται οἰκονόμος, μὴ αὐθάδης, μὴ ὀργίλος, μὴ πείθεινον, μὴ πλῆκτις, μὴ ἀχροκερδῆ, & quae praeterea, ad officium eius pertinentia, ab illo prolixè recensentur.

At Matthaei quoque personam Amlingus male tractat, traducendo eum, irridendo, multarum insimulando haeresium. Bona verba quaesumus Matthae: nam leniter qui seruiunt, sapiunt magis, si Comico fidem habemus. An te fugit, quod Latheni Olynthio & complicibus eius Philippus rex Macedonum respondisse perhibetur, indignantibus illis quidem, qui ritantibusque, quod nonnulli ex regio satellitio proditores ipsos appellarent? Leuos nimirum aiens, & aggresses homines esse Macedones, qui ligonem ligonis afficerent nomine. Itaque non est quod inique feras, Amlingum Francia Orientali oriundum, natione, quod de ea praecipuum gentis illius, atque adeo totius Europae lumen & decus prodidit, ceteris Germaniae populis
simpli-

PRAEFATIO.

simpliciore, & magis rustica: à cuius tu ingenuitate & candore nimium quantum abes; cum vulgo doctorum homines vanos, hoc est, mendaces & infidos, & leuia inaniaq; pro grauibus astutissimè componentes, (ita enim Apollinaris apud Gellium nomen illud interpretatur) appellare παραύξες, deceptum fortasse linguæ peregrinæ consuetudine. Ecquid verò à modestia alienum, in Ariatorum, Nestorianorum, Eutychnianorum, Patripassianorum, Monothelitarum, Sabelianorum castris æra merentes, hæreticos à nobis nuncupari?

Sed de Amlingi modestia satis, vel etiam nimium: nunc tuam quoque videamus, vt, secundum adagij sermonem, *purpuram iuxta purpurã* dijudicemus. Quod si hoc tibi persuatum est, quod summus Philosophorum censuit, modestiæ maximè esse consentaneum τὸ ἐαυτῶν περὶ αἰεὶν, seu (vt diuus Paulus loquitur) τὸ ἰδία περὶ αἰεὶν, hoc est, res suas agere; vide sis Matthæe, quomodo modestiæ laudem, quam Amlingo inuidens tibi arrogas, tueri possis. Quid enim tibi rei fuit cum *Anbaldinis ecclesijs*, vt in eas ὡς ἀλλοτρίοις ἐπίσκοπος, contra Petri edictum, in-

PRÆFATIO.

quisitionis cuiusdam ius sumeres? Cur *An-*
baldinorum argumenta non tibi obiecta, sed
ex consensu Ecclesiæ catholicæ, ad præmu-
niendas suas ipsorum ecclesias, aduersus no-
uæ Theologiæ corruptelas, studio amante
pacem & veritatem congesta, tu nulla ada-
ctus necessitate, meraq; impulsus ambitio-
nis arrogantia, & insolentiæ fastu, ne pa-
rum didicisse videreris, nisi alios exagitares,
confutare aggressus es?

Cogitare debebas, Matthæe, illud pie-
tate præstantis & doctrina excellentis Iustini
martyris, quo scripsit: *Φρονίμους ἑσπολησθέν*
Ἐἄλλως, καὶ τὸ σωτεῖόν ἐκ δόκονεμητίον ἐσπιπῶμόνον.
» » Persuadere. n. sibi, quicquid à suis cogitatio-
» » nibus & rationibus discrepet, id nullius esse
» » momētis; nec quicquam pulcrum ducere, ni-
» » si quod ipse inuenerit, hominis est nimium
» » sibi tribuentis, ne quid dicamus grauius.
Nolumus enim illud Theognidis in te de-
torquere: *ὄστις τοι δοκέει*: tu vide reliqua.

Quid? quòd præclara ista confutatione
tua non contentus, cum cramben etiam re-
coctam reponeres, præfixa in fronte lepidi
tui Tractatus mentione *Theologi alicuius*
Seruestani, ad duellum nos prouocare ausus
es?

P R A E F A T I O .

es? An hoc, Matthæe, est, secundum Apostoli præceptum, τὴ ἰδία πράξειν? ac non potius πλουτοραγμονῶν? quod non modò à modestia, quæ, in opinionis de se conuenientia, necessaria exequendo, neq; alienis se ingerendo negotijs, suæ obit functionis munia: sed etiam, si Platoni credimus, à iusticia prorsus remotum est. *Nam curiosus nemo est, quin sit maleuolus*, teste Comitorum omnium lepidissimo. Quod quidem ita se habere, tuo exemplo confirmas. Quid enim tibi cum *illustri Gymnasio*, quod optimus & generosissimus Pr. Ioachimus Ernestus, Pater patriæ, Ecclesiæq; & Scholarum nutritor, pietatis & bonarum artium culturæ, non Amlingo, vt tu calumniaris, aperuit? An non hæc peruersa est improbitas, & in tanto Theologo, quantum te videri scribis ijs, qui Tractatum tuum lutulentum literis commendarunt suis, minimè excusanda malevolentia inuidia, non posse te sine stomacho ferre, quòd vides, tua & sodalium tuorum opera, exterminato è scholis vestris Christo, eiectæq; puriori religioni, fugatæq; humanitati ac literaturæ politiori, angulum relinqui, vbi latitent; cum tibi & tui simili-

PRAEFATIO.

bus tota ferè pateat Germania, referentur
 aulae procerum, aperiatur curia, pandantur
 templa, primas accubationes praebent con-
 iuua, selsiones supremas concedat collegia?
 Quid tibi porrò cum *officina Typographica*?
 Vereris nempe, quod res est, veterator cal-
 lide, ne aureum illud doctrinae Philippi
 Melanchthonis corpus, cui excudendo ve-
 strae non vacant amplius officinae (occupatae
 scilicet imprimendis scriptis polemicis, nu-
 gisq; inanibus & nenijs obscurorum viro-
 rum, & eorum, quos, secundum Satyricum,
tenet insanabile scribendi cacoethes) quodq;
 cum auctore ipso, terrae mandatum, pent-
 tusq; obrutum malletis, quam in hominum
 versari manibus; hoc tu vereris ne apud
 nos, in Ecclesiae & piarum scholarum usum,
 typis publicetur. Haec non fingi à nobis, &
 tu idoneus esse testis potes, qui consiliorum
 istorum fuisti particeps: & si recuses, testa-
 buntur, si opus fuerit, viri imprimis honesti
 & fide digni.

Desine igitur, Matthae, tuam nobis
 scabiem affricans, in Amlingo modestiam
 requirere, cum qua tantum tibi vides esse
 commercij, quantum cum pudore libidini,
 cum

PRAEFATIO.

eum frugalitate luxuriæ. Quid? quod ne gregalibus quidem tuis, Ecclesiæ, te scilicet iudice, luminibus? quorum conciones furiosæ, & scripta futilia, conuicijs referta sunt tam atrocibus & obscænis, vt ne in vicis quidem & lustris audiantur tetriora. Verùm ausus es, nisi fallimur, censor modestus & grauis, quod in te tuisq; sodalibus desiderabas, notare in alijs: cumq; ex tuo ipsius oculo trabem vitiosæ opinionis nondum extrahenda aliorum festuca sollicitari. Quod si nobis in consilij tui rationes inquirere, sicut tibi corda nostra scrutari, fas est, videris Matthæe, quod Amlingum falso criminaris, sepiarum imitari exemplum, ipse in animo habuisse. Quemadmodum enim illa, teste Plinio, *vbi sensere se apprehendi, effuso atramento, quod ijs pro sanguine est, infusata aqua absconduntur*; ita tu, cum teneri te atq; constringi animaduertes rationibus argumentorum euidentissimis, oculis minus perspicacium te surripere conatus es tenebricosis *calumniarum, cauillationum, mendaciorum, ac sophismatum tuorum prestigijs*, atq; inuolucris. Atq; cum in uerbosa ac confusa responsione tua fri-

P R A E F A T I O .

geres, neq; inuenires, vel quid statueres, vel quid labefactares, vel quid deniq; solueres; ex re visum fuit tibi Rhetori astuto in hunc quasi locum communem de modestia inmodesta euagari; ne prorsus tacendo contra patres tuos cum Anhaltinis facere existimareris, id quod lectori non prorsus oscitanti de responsionis tuæ tergiuersione liquidò patebit. Nobis quidem tu veteratoria tua, quamuis Orci galea absconditus, non facile elabêris: ac bona spes est, versutiam tuam, postq; semel veteres collegæ tui, ecclesiarum superioris Palatinatus ministri, tibi, præstigiator fallacissime, laruam detraxerunt, alijs quoq; nisi prorsus ad imposturam tuam conuiuere velint, cognitum iri.

Sed tuum est cauere, ne, quia nihil simulatum est diuturnum, fraude, quam multis nunc callidè facis, deprehensa, vel gregales tui dicam tibi scribant præuaricationis; vel, qui modò opera tua, tanq; lippo oculo vitur Magistratus, de eadè edoctus, iusta in te tenebrionem maximum seueritate animaduertat. Quæ sanè in te exempla statui nolumus, quod neq; ex tua; neq; complicum tuorum cuiusq; malis & calamitate, voluptatem

PRAEFATIO.

tem capiamus: tantum abest, ut miseris & afflictis, quod tu cum tua cohorte soles, superbe & maledicè insultemus. Quicumq; verò istam tuam fraudulentiam, qua veritatem in iniustitia detines, sequatur exitus, de quo nostrum non est statuere: τὸ γὰρ μέλλον ἀόρατον, ut præclare inquit Isocrates: Sed quicumq; ille tandè sequatur, hoc tibi persuasum esse debet, quod etiam homini religionis Christianæ prorsus ignaro, & quidem Comico, dubium non fuit, *Esse profectò Deum, qui, quæ nos gerimus, auditq; & videt.* Is cum antea tibi conscientiaè ictu lacrymas excusserit, non huius seueritatem admonitione grauiori denuo experiri. Non .n. te coram hoc iudice excusabit, quo ad amicos prætextu uti consueuisti, *TEMPVS & necessitas etiam vos multa docebunt facere, de quib. iã nō cogitatis.* Quæ q; honesta sit oratio, & digna Theologo excusatio, tibi & collegis tuis æstimandū relinquimus, qui mutuuum vobis soletis dare testimonium, sicut mutuuum muli.

Qua quidem opinione laudum propriarum ac Φιλαντία inflati, penitusq; ebrij, vestrorum cum alijs dogmatum cōmunicatiōnem, ac congressus professione Christiana non

P R A E F A T I O .¹

non indignos, & ad explicandas horum temporum controuersias summopere necessarios, magna contentione refugitis; tum *canepeius & angue* exosos habetis eos, qui istiusmodi conuentus pio ac religioso studio expetunt, eorumq; auctores sunt; quippe uolmetipsi, secundum Basilij dictū contra Eunomium, *καὶ κατηγόει, καὶ διαγασαί. Ἐ δὴμιον, καὶ πάντα ὄντις ὅσα ἐβύλεαθε.* Cuius perueracia, & quæ uobis cōmunis est cum ijs, quos Basilius ibidem describit, eiectionis bonorum & doctorum virorum, & surrogationis in eorum locum minus idoneorum: (*ἐν τῷ διαχομασίη καὶ πύγκανος ἔμμορε πρῆς,* ut Theognis præclare dixit) non est quod dubitetis, futurum aliquando ut rationem vos reddere oporteat Ecclesiæ, coram tribunali seuerissimi & iustissimi iudicis, sententiam laturi de uiuis & mortuis nemini seculis infinitis reuocandam.

Sed finis tandem sit huius admonitionis, nō tam propter aduersarios nostros, quibus uerba uirtutem non addunt, quippe contumeliosè deridentibus atq; insectantibus omnes, qui iustis & idoneis de causis ab ipsorum synagoga dissentiunt, q; propter iuuentutem

PRAEFATIO.

tutem scholasticam, cuius aures & his & id
 genus alijs subiectionibus crebrò personare
 non est inutile. Si quo .n. tempore seges cor-
 ruptorum sanioris doctrinæ fecunda fuit,
 nunc certè feracissima est, herbas effundēs
 ac lolium, bono semini, h. e. salutarì voci Eu-
 angelij, quam ex sinu æterni Patris protulit
 filius λόγος, nocentissimum. A qua pericu-
 lum quod nobis imminet, tantò est grauius,
 quantò ingenij hominum mendacis procli-
 uior est prolapsio ad errores ac mendacia,
 incitante illud fastidio quodam veteris do-
 ctrinæ, ac promouente insuper pruritu auri-
 um nouitatis cupidarum; cuius gustum sua-
 uissimum offerunt phrasium nouarum com-
 menta, nullis retro seculis in Ecclesia Christi
 exauditarum. Quas, vel suis indulgentes cu-
 piditatibus, vel gratificâtes & seruientes nu-
 tibus & voluntati aliorum, propterea arripi-
 unt auidius, quòd non rationis, sed imperitæ
 multitudinis feruntur iudicio, non ex verita-
 te, sed opinione rem æstimantes, neq; pòde-
 rantes, sed numerantes suffragia. Et sunt .n.
 pleriq; istorum non dissimiles ciuibus Thu-
 cydideis, δῆλοι ὄντες τῶν αἰεὶ αἰτόπων, ὑπερόπιοι ἢ
 τῶν εἰωθῶτων. Et accedit ad violentum multi-
 tu-

PRÆFATIO.

tudinis præiudicium, falsorum, ut ab initio dictum est, doctorum, non modò simulatio sanctitatis, qua veluti velum obtendunt suæ imposturæ, in ore semper habendo nomen Domini, sed etiam persuasio facultatis verborum promptæ, atq; suaviloquentiæ expeditæ, quæ, ad irretiendos simpliciores, isti hominum generi trita est & familiaris.

Quòd si cum his, quod tamen hac ætate rarò vñvenire videas, etiam *ἰαμαρτυρία* coniuncta sit, nihilo tamen magis doctrinæ illorum fides habenda est, propterea quòd miracula ipsa neq; veritatis neq; sanctitatis satis certum perhibeant testimonium. Sed illud potius cum animis nostris assiduè cogitandum, quod de istiusmodi præstigiatorib. & hypocritis Moses præcepit, *si quis, dicens, apud vos, aut vates, aut somniator extiterit, qui vobis signum aliquod aut prodigium edat: Et tamen idem vos cohortetur ad deos alienos, vobisq; ignotos sequendos colendosq;: nolite illius aut vatis orationi, aut somniatoris obtemperare somnio. Tentat enim vos Ioua Deus vester, ut discat an se toto corde atq; animo ametis.* Neq; nõ illud Apostoli nobis perpetuò obuerſetur, admonentis, *tametsi angelus è celo*

P R A E F A T I O .

cælo diuersum nos doceat ab eo, quod ipse docuerit, nihilominus eum detestabilem esse habendum.

Itaq; etsi schismata & hæreses, quarum nullis vnq; retrò seculis maior fuit vesania, quàm hac delira mundi senecta, appetete indies magis magisq; die nouissimo, à Diabolo omnis & sophistica & errorum fanaticorum patre profiscantur: tamen, cùm hoc in illis boni sit, quod Apostolus indicat; *ἵνα εὐδοκίμοι φανεροὶ γένωνται*; vel hoc nomine minimè existimandum est, eas casu quodam fortuito ac temerario euenire. Hoc autem sibi persuasum habeant subscriptores ac sectatores illarum, efficacitatem istam deceptionis atq; imposturæ errorum & mendaciorum, quasi fatalem poenam esse dissimulatæ ab ipsis ac repudiatæ simplicis veritatis, *ἵνα κερθῶσι πάντες οἱ μὴ πισεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκῆσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ*, vt Apostoli verbis hanc concludamus præfationem, quæ opinione nostra longius processit.

DEVS æternus Pater excutiat è cordibus nostris socordiam & veternum securitatis, ne in vtramq; aurem dormientibus obre-

P R A E F A T I O .

obrepens hostis Ecclesiae & Filij ipsius Satan, cum profanitate ac peccandi licentia ferat zizania, ac sanioris doctrinae corruptelas. Quod ne in nostro quoq; coetu accidat, sua sapientia ac Spiritu sacrosancto regat, ac moderetur cum docentes tum discentes vocem Euangelij, vt illi quidem recte secantes doctrinam veritatis, hi vero toto pectore eam amplexantes, studeant grata Deo faceremur, ac suam quisque ornare professionem morum probitate, ac sanctificatione ipsi placente, per Christum Iesum *Ἰησοῦς Χριστός* Dominum ac Seruatorem nostrum, cui vnâ cum Patre & Spiritu sancto, sit laus, honor, victoria, & gloria seculis infinitis. Amen.

Seruata: Die festo falsorum Prophetarum, Anno salutis supra millesimum quingentesimum octogesimo quarto.

*In Ecclesia Anhaltina
curantes, doctrinae, ac
discipline praefectj.*

NON MINVS ELE-
ganter, quàm verè, ab histo-
ricorù principe Tito Livio
dictum perhibetur: Veritatē
laborate nimis sæpe, aiunt: extingui
nunquam. Quod idem D. Hieronymus
vsurpauit, Veritas, inquit, laborare
quidem potest, vinci tamen non potest.
Cuius rei etsi in communi quòque ho-
minum societate, & negociorum ciuili-
um vsu, locupletem habemus testem ex-
perientiam: tamen haud scio, luculen-
tiusne testimoniū extet eo, quòd in con-
trouersia apparet omniū illa quidē gra-
uissima, de Christo Immanuele, vnico
Ecclesiæ fundamentò, & capite, in quo
vniuersæ nostræ salutis cardo vertitur.
Quo magis enim præcipuus ille fidei
Christianæ articulus, iam inde ab hære-
ticorum veritati aduersantium exortu
atque origine, exagitari consuevit: hoc
clarior eiusdem in medijs tenebris veri-
tas semper eluxit, non minus quàm (vt

Poëtæ ingeniosissimi versus huc accom-
modemus)

Quæ later, inque bonis cessat non co-
gnita rebus,

Apparet virtus arguiturq; malis.

Nec iam olim duntaxat veritas, dis-
sipatis tandē, & fumi instar evanescen-
tibus Sophistarum strophis, victrix eua-
sit; verum etiãnum Dei opt. maxi-
mi ineffabili concessu atq; munere, ma-
gis magisq; indies repurgata & illustra-
ta, veluti ex densissimis errorum nebu-
lis paulatim emergit, & in medijs etiam
afflictionibus atq; ærumnis, fugata so-
phistice, palmam obtinet. Documen-
tum huius rei inter cetera longè euiden-
tissimum petamus licet cùm ex aliorum,
qui orthodoxæ sententiæ hac in parte
vel scientes vel inscientes hætenus re-
stiterunt, perplexis planè, & sibi nul-
quam satis constantibus disputationi-
bus: tum vel maximè ex D. Iohannis
Matthæi Smalcaldensis, &c. noua ista
responsione, qua Tractatum suum de V-
nitione personali, & communicatione idi-
omatum

SECUNDA DEFENSIO. 3

ornatum reali, ab ouo (quod aiunt) re-
texendo non tam defendit, quàm inani-
bus verborum inuolucris obscuratum,
& plenis conuiciorum plaustris defor-
matum ipsemet euertit.

Cum enim hoc vnicè propositum
sibi haberet, vt quibuscunq; in promptu
sit ac fieri possit modis, Anhaltinam
Ecclesiam, à cuius tum ministris, tum
fidelibus membris, nullo verbulo, ne-
dum iniuria vel laesitatus, vel læsus est
vnquam, si non inuisam, saltem suspe-
ctam redderet summis, medijs, infimis;
mirabili Dei iudicio accidit, vt eiusdem
Ecclesiæ doctrinam, fidemq; (quanq;
hostili adortus animo) magis ipse con-
firmârit, effeceritque, vt apud neminem
rectè intelligentem in dubio relinqua-
tur, illine, quos præter rationem conui-
cijs insectatur, an ipse, qui cornici ocu-
lum, vt dicitur, orthodoxè sentiant, do-
ceantur. Qua quidem in parte, si (quod
res loquitur) velificaturus ijs, quibus vt
offarius astipulator ventris studio mise-
ram locauit operam, denuo ad exagitan-
dos

dos vicinos, pacis studium seria cum veritatis indagazione coniungentes, se incitari passus est; ipse viderit, ne aliquando Bileami, cuius exemplum sequitur, mercedem auferat. Anhaltinis certe proluxa iam opus nō est respōsione, cum singulis in pagellis id ipsū, quod hi profitentur, Antagonista eorum & verum & catholicum esse demonstrat: vt deplorandus potius, quā accusandus videatur, qui vsque adeo conuiciandi libidine sese oblectat, vt etiam id, quod in suis haud obscure probare se ostendit, in illis reijciat, damnet, excretur.

Verū enimvero quod est eorum proprium, qui falsæ causæ patrocinium suscipiunt, vt extra oleas (quod aiunt) vagentur, & omisis ijs, quæ ad rem faciunt, *πάρεργα* misceant, adeoq; ad paralogismos secundum plures propositiones confugiant, & materiā cumulando alienam argumenta disputationis nō euoluant, sed inuoluant; causamq; tricis nouis implicent, nō explicent: vel saltē probanda pro demonstratis lectori ob-

ijci-

hiant, quod est τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖν. atq; inde occasionem captent, tragicè in eos, quos suæ opinionis applausores non habent, debacchandi: idem Smalcaldensi isti vnicum tum artificium, tum præsidium fuisse apparet. Quoties enim veritatis euidencia se premi sentit, arma expedit hæreticis vsitata: calumnias, sophisticam, & vocum perplexitates: quæ modò veram præ se ferant sententiam; modò post longas ambages blasphemiam effundant manifestam.

In primis autem posteaquam Ecclesiæ Anhaltinæ πρὸς Θεοῦ Δεῶς, ἢ τῆς Παναγίας τῶν Ψυχῶν προφῆς confelsionem verbo Dei, & orthodoxæ antiquitatis ὁμοψήφοις testimonijs ita munitam deprehendit, vt neq; quod in sententia, quam ipsemet defendit, neq; in phrasi, quam vltro fatetur τῇ τῶν ὑγιαιόντων λόγων ἰσοτυπώσῃ ἀνάλογον esse, iure carpat, inuenerit: totus in id incumbit, vt lectori persuadeat, cum ceteris quidem Ecclesiæ Anhaltinæ ministris transigi facile posse, cum Amlingo non item posse.

posse. Atque ita vnicè dat operam, vt à collegis Amlingum auellat; sententiamq; huic ab illis dissentientem affingat: illos tolerandos, hunc minimè ferendum demonstrat. Quo quidem inuento haud stultè sapit homo versutus. Quos enim coniunctos minimè expugnatu faciles agnoscit, ab iisdem inter se distractis, & quasi dissipatis, certam sibi victoriam pollicetur. Estq; illi hoc quod agit, cum architectis libri Concordiæ commune. Quoties enim isti eos, quos euersos haecenus voluerunt, aperto Marte expugnari non posse senserunt, per cuniculos aggressi sunt, vt animis collegarum à se mutuo abalienatis, postea inter quos reconciliationem tentarent, haberent. Atq; is quæstus nunc est multò vberimus. Verùm, si qui distractiones quærūt inter Anhalinos, qui coniunctam cum veritatis studio pacem colunt, iisdem, ne errent, Apostoli illud meditandum reponimus: *ὁ δὲ παράσσω ὑμᾶς, βασιλεὺς τὸ κρῖμα, ὅστις ἐστὶν ἡ.* Gal. 5. vers. 10.

SECUNDA DEFENSIO. 7

Etsi autem ita comparatum est, ut,
 ubi rerum testimonia in promptu sunt,
 verbis minimè opus sit, atque Anhardi-
 norum de singulis doctrinæ Christianæ
 capitibus sententia orthodoxa & catho-
 lica nemini obscura esse possit (edita præ-
 fertim eorundè iam nunc Dei beneficio
 responsione ad triumviralem in cupa
 Erphurdica non ita pridem consarcina-
 tam *πὴν τῆς ψευδωνύμου ὁμολογίας ψευδαπ-
 λογίας*, quam omniū rectè sentientium,
 & secundum Scripturæ sacrae normam,
 controversiam istam decidentium iudi-
 cijs satisfacturam speramus) tamen
 ne vanissima noui istius declamatoris
ὑπερολογία, ἔ ἀμετροπέια plus quam
 Therfitica, iuventutis nostræ fidei com-
 missæ teneras aures profanari, & impe-
 ritiores à via veritatis abduci patiamur,
 communicato cum collegis consilio, de
 vnanimi eorundem consensu, breuiter
 hoc scripto demonstrabit Amlingus,
 sententiam *ἡ εἰ θεῶν ἰσχύου*, quam æquè,
 ut in ceteris doctrinæ Christianæ capi-
 tibus vniuersis ac singulis, cum Symmy-
 stis

ftis Anhaltinis, & omnibus orthodoxis, quàm latè hic orbis patet difperfis, communem profiteretur, non modò aduerfus D. Ioannis Matthæi criminationes adhuc immotam confiftere, verùm etiam cum fempiterna veritatis laude victoriam ex illis reportare, confectò fuis ipfius telis difputatore.

Verùm cum toties idem protefteretur, non fe refponfurum amplius Amlingo, quicquid fanè in medium protulerit, fed potius verbum illi poftremum tanquam aniculæ iurgijs indulgenti fcilicet, vltro concediturum: ea quidem vox quamuis grauitatem aliquam fenilem præ fe ferat, reuera tamen cum anili coniuncta eft leuitate. Sic ergo ad illud tam bellè excogitatum probrum Antagonifta fibi ab Amlingo refponfum habetò: non effe Anhaltinis propositum, more anicularum, vel etiã *ἀποπρωλίδων* concertare de poftrema vocula, aut litem ex lite ferere, fed potius *πεισμέγιστον τὸ τῆς εὐσεβείας μυσῆριον* ex fontibus Ifraëlis deriuando explicare. Qua in caufa cum ille primam

SECUNDA DEFENSIO. 9

primam nostratibus litem mouerit, nec verbo prouocatus vnquam, nec iniuria laeſus vlla: minimè par fuerit, ipſum vel probris impedire, vel inanibus vociferationibus interturbare, quò minus altera pars, cui alteram iudicis aurem ipſum ius naturæ, quod eſt *δικαίωμα τῶ Θεῶ*, reſeruandam docet, exaudiatur. Neque ſanè id tentaret, niſi conſcientiam illi potius, quàm ſcientiam deeſſe hac ipſa in cauſa, cui reclamante intus conſcientia ſubinde patrocinator, palam eſſet. *Μορμολύπεια* igitur iſtiusmodi anilia obijcere Amſingo conatur, vt ſi hac quaſi Gorgone abſterrerit ſe pateret, velutiq; in lapidem conuerſus obmutefceret: haberet poſtea, de quo, aduerſarijs ſcilicet erroris publicè conuictis, thraſonice apud ſuos, quos turpiter iam propter miſeram offam Gnathonis inſtar adulatur, gloriari poſſet.

Verùm enimuerò cum poſtrema vox veritati debeat, & mendacium tandem omne conticeſcere atq; obmutefcere oporteat; ſitq; fidei ratio reddenda, ſe-

da, secundum Apostolum, quoties necessitas flagitat: has & id genus alias ob causas, quæ ineptijs istis anilibus longè sunt grauiores, hoc sibi omnino persuasum habebit D. Ioannes Matthæus, Amlingo cum collegis suis veritatis inquirendæ & asserendæ studium ad eò cordi esse, vt omnibus illud huius mundi thesauris anteferendum, eidemq; omnia viræ huius commoda atq; incommoda, laudem ac vituperationem posthabenda seriò iam pridem apud animum suum statuerit, manumq; semel aratro Christi adnotam retrahendam nunquam censeat. Quin potius Gregorij illud Magni, quem sapiens antiquitas iam olim ab ingenij & pietatis excellentia Theologi cognomento honorauit, cum fidelibus in Christo Symmys meditatnr Amlingus: *νῶν ἔμαλλον παρρησιαζόμενοι τῷ ἀληθείᾳ, ἢ ἀμὴ τῆ ὑποβολῆς, καθὼς γέγραπται, τὸ μὴ εὐδοκίᾳ κατακευδαίμεν. Est etiam Domini præceptum in promptu: ἕως θανάτου ἀγωνισαὶ περὶ τῆς ἀληθείας, ἔνευ. ὁ θεός*

SECUNDA DEFENSIO. II

Θεὸς πολεμήσῃ ὑπὲρ σου. Sirac. 4. Quoniam ad iusticiam tandem reuertetur iudicium, & illam sequentur omnes, qui recto sunt corde: secundum Psalmum 94.

Quanquam (fatendum enim quod res est) ad conuicia quod attinet, quibus mulierculæ, & id genus hominum mulierculis non absimile, se oblectant, palmam sua sponte Amlingus Antagonistæ defert, responsurus ad hominis iam propè sexagenarij (tàm grandem enim se natu iactat, pag. 426.) voces maledicas verbum nullum, hoc rogitans potius, ne venerabilè caniciem, & amygdali comam, qua fortasse iam vestiri cœpit (Amlingo enim de facie ignotus est) vanitatibus & nugis, quibus plus nimis indulgit hactenus, deridendam ipse proflituat, aut in illud vulgò tritum sese præcipitet: *θεῶν ἀνασκιτάταισιν μέγαν κολοσσὸν ἐγείρει.*

Quòd si vnico sphalmate graphico, hoc est, literæ Theta omissione, in cognomine non satis expresso, cuius originem

riginem librarius, quòd illius operæ
 tum pergracantium fortasse tabernas
 frequentarent, gracam potius, quam
 hebraam esse putauit, adeò sese *δοκίμης*
 deijci passus est, vt plus quam sexcentis
 illud conuicijs remunerandum sibi ex-
 stimârit: en culpam deprecantes, Ioan-
 nem Matthæum, si *Ἰωάννην ματθαίου διάλο-
 γιστήν* ferio deinceps nobiscum exe-
 crabitur, Ioanni Matao restitui-
 mus integrum, lectoremq; rogamus, vt in pa-
 gellis Defensionis Anhaltinæ, sicubi
Μάτθαι ille occurrerit, diphthongo syl-
 labæ penultimæ theta præfigat: memor
 illius apud Ausonium: Tuumq; nomen
 theta sectilis signet. Est enim *Ἰωάννης*
πίπτος *σφίγγης*, cui bonus ille Doctor
 nomen consecrauit suum.

Vicerit ergo conuiciando D. Ioan-
 nes Matthæus, & Amlingo vltro cedente
 sit dicacior ac procacior, adeòq; po-
 stremam, quam captauit, vocem auferat.
 Interea causam publicam prosequantur
 Anhaltini, vt victoriam, soli Christo de-
 bitam, non Amlingus reportet, sed is,
 qui

SECUNDA DEFENSIO. 13

qui est via, veritas & vita: relicta Antagonistæ conuiciorum & contumeliarum licentia ac potestate. Magni enim animi est, iniurias despiceret: ultionisq; contra contumeliosissimum genus, non esse visum dignum, ex quo peteretur ultio. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ, latratus minorum canum securus obaudit: secundum Senecam. Et rectè iam olim Aeschines, sciteq;: *ἀλλ' ἕως ἰσχυρόν ἐστιν ἡ ἀλήθεια, ὥστε πάντων Πικρατέων τῶν ἀνθρώπων λογισμῶν.* Quam grauissimam & dignitatis plenissimam sententiam cum ponere in Cæliana defensione Cicero vellet, ex Aeschine eam propè interpretatus est: ô magna (inquiens) vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraq; fictas omnium insidias facile se per se ipsa defendat.

Ceterum vt habeat lector in conspectu scripti huius scopum, ad tria potissimum capita restringemus orationem, ac responsionem nostram. Primum erit repetitio sententiæ Anhaltinæ
de

de Christo Immanuele, quam Amlingus cum Symmystis, immò cum omnibus Iesum illum pro nobis crucifixum rectè colentibus agnoscit, & profitetur eandem atq; communem.

Deinde præcipua D. Ioannis Matthæi *κρησφύρα* detegentur, ac refutabuntur, vt omnibus planum fiat, re ipsa nihil illum ab Amlingo diuersum vel sentire, vel probare, licet in eorum, quibus se aggregauit, & quorum pane vescitur, gratiam, Confessione Anhaltinæ, quam adeò non euerit, vt singulis in pagellis confirmet, strenuè maledicere videatur: omnibus illis maledictis in suum ipsius, & *συμμεστωρῶν* eius capita redundantibus.

Postremò in doctrina de sacratissimo coenæ Dominicæ mysterio demonstrabitur, Anhaltinis iniuriam fieri, seq; Antagonistam ipsum profanissimis profligatissimorum Sacramentariorum erroribus magis magisq; implicare, atq; reum peragere.

PRIMUM CAPUT.

QUOD NIHIL DIVERSUM,
 cum à ceteris Ecclesia Anhaltina mini-
 stris, tum ab omnibus orthodoxis per uni-
 versum terrarum orbem dispersis, de
 Christo Immanuele profiteatur
 Amlingus.

IN præsentia igitur, quod res postulat,
 ne diversum ab eo, quod *καθολικὸν ἔ-
 ἰλόμεινον* est, sentire, aut profiteri Am-
 lingus videatur; & ut omnibus palàm
 fiat, vnam eandemq; esse ministrorum
 Ecclesie Anhaltinæ, cum de ceteris fidei
 Christianæ articulis, tum imprimis *ἡ
 τῆς Ἐκκλησίας ἐνσαρκώσεως, μεγίστη τῆς εὐ-
 αγγελίας μυστήριον*, sententiam, confessio-
 nem, atq; doctrinam: visum fuit operæ
 præciū, ante omnia repetere de articulo
 illo veræ & orthodoxæ explanationis sū-
 mam, sicut eadem, communi Ecclesie
 Anhaltinæ nomine, iam ante quin-
 quennium in conuentu Cassellano ex-
 hibita, & alibi postea typis publicis edita
 est. Eam ut prudens lector ad sacræ
 Scri-

Scripturæ amussim ac trutinam examinet, & secundum eiusdem canonem piè dijudicet, rogamus. Sentit enim ac profitetur Amlingus vnà cum Symmytis, & cunctis pietatis orthodoxæ amore studioq; flagrantibus, vt sequitur.

DE PERSONA CHRISTI
*confessio, & explicatio sententiæ
 Anhaltinæ.*

QUoniam vera Domini nostri Iesu Christi agnitio, quæ fundamentum est Ecclesiæ, 1. Corinth. 3. & ipsa vita æterna, Iohan. 17. complectatur simul Filij Dei personam & officium, sincero corde credimus, & clara voce profitemur, quicquid nobis de eiusdem tam persona, quam officio, perspicuo verbo Dei præscriptum & reuelatum est. Obuijs enim vlnis, & ambabus manibus, immò tota mente & corde amplexamur regulam omni exceptione maiorem, quæ docet: Nihil de Dei siue essentia, siue voluntate,

SECUNDA DEFENSIO. 17

voluntate, deque eius Filio, Domino nostro Iesu Christo, vel credendum, vel asseuerandum esse, quod à sacræ Scripturæ Canone discrepet.

Retinemus igitur sancta & religiosa fide totius Ecclesiæ Catholicæ & orthodoxæ consensum: nimirum, vnicam esse Domini nostri Iesu Christi personam, sed duas naturas, diuinam & humanam. Diuina λόγος nominatur, quæ verè ab æterno persona est, distincta à Patre & Spiritu sancto, & tamen eiusdè essentiæ cum Patre & Spiritu sancto: qui Pater, λόγος, & Spiritus sanctus, est super omnia Deus, vnus in essentiâ, & trinus in personis, benedictus in secula. Sed humana natura certo tempore assumpta est à λόγω ex Deipara virgine Maria, nobis per omnia æqualis, excepto peccato.

Hoc mirandum fœdus seu mysterium duarum naturarum in Christo, nominamus vnionem hypostaticam, quæ non est Verbi per carnis incredibilem quandam capacitatem inclusio, nec

1.

Vnio

hypo-

sta-

tica.

C

trans-

transmutatio, nec confusio naturarum
 aut proprietatum, aut operationum in-
 ter sese: sed copulatio, vt tota scripsit
 antiquitas, verè ineffabilis, qua Ver-
 bum, hoc est, secunda persona diuinitas
 tis, massam certam ex genere humano,
 nobis, secundùm integram animam &
 integrum corpus, verè consubstantia-
 lem, in utero virginis à Spiritu sancto
 sanctificatam, definito tempore assum-
 sit, & sibi copulauit, non solùm insepa-
 rabiliter, verùm etiam secundùm hypo-
 stasin: non quòd ex duabus naturis, hu-
 mana videlicet & diuina, tertia coalue-
 rit aliqua, quæ partim diuina sit, partim
 humana: aut quòd adiectionem perso-
 næ sanctæ Trinitas suscepit ex incar-
 nato Deo Verbo: sed quòd vna in
 Christo persona sit ac maneat, ipsius ni-
 mirum Verbi propria, quæ humanam
 naturam assumptam gestet, sustentet, ac
 foveat.

Non enim assumpta natura in Chri-
 sto, secundùm quam nobis per omnia,
 excepto peccato, æqualis est, personæ
 ratio.

rationem habet, sed dependet ab assumptis Verbi Deitate, tali ordine, ut ne quidem esset, nisi sic à Deo Verbo sustentaretur & conseruaretur.

Utque hæc persona λόγος æterna est: ita postea impossibile est, hanc massam ipsi insertam, non simul manere. Nunquam enim ὁ λόγος naturam, quam semel assumpsit, deserit: immò nec in morte animam aut corpus deseruit, etsi tum verè facta est separatio animæ à corpore.

Personæ itaque vnitatem & naturarum vnionem tuemur: adeoque vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, Dei & Mariæ Filium, in duabus naturis, absque omni confusione, permutatione, distractione, atque separatione, nunquam sublata essentiali differentia naturarum propter vnionem: sed potius saluis vtriusque naturæ proprietate, voluntate, & operatione, in vnâque coëuntibus hypostasim, confitemur: vtrunque & impiæ diuulsionis, & impiæ confusionis scopulum euitantes.

Quod enim ab æterno erat Filius Dei, permansit: quod non erat, assumfit: non amittendo, quod suum erat, sed suscipiendo, quod nostrum erat, inquit Vigilius. Et λόγος in tota quidem assumpta natura, vt in ferro ignito flamma, lucet: nec tamen colligatus est corpori, sed ipse corpus continet, vt & in eo sit, & extra omnia, & in sinu Patris: neq; cum sit in omnibus, sit pars aliorum, sed omnia ab eo vitam, sustentationemque accipiunt, secundum Athanasium. Nec dissoluitur personalis vnio, tamen si Caro, à qua nunquam separatur Verbum, non sit vbicumque est Verbum. Quæ enim in Deo sunt, non sunt vbique vt Deus, teste Augustino. Si que hominis anima, necessitate naturæ copulata corpori vbique est celeritate cogitationum, salua personæ integritate: quæ necessitas cogit nos dicere, naturæ carnis Deitatem inclusam, aut pariter cum Deitate carnem vbique locorum, adeoque infinitam esse? vt præclare Nyssenus in Catechesi argumentatur. Huc merito regulam

regulam Cassiani referimus: Non minoris erroris est, Domino nostro Iesu Christo impropria addere, quàm propria derogare. Quod enim non ita dicitur, ut est: etiamsi honor videatur, iniuria est.

Etsi autem mysterium hoc omnem 2.
 omnium creaturarum captum excedit: *Offi-*
 tamen officii consideratio causas tam *cum*
 mirandæ vnionis utcunque explicat. *Chri-*
 Missus enim est Filius Dei propter nos *sti.*
 homines, & propter nostram salutem, ut
 esset summus Rex & Sacerdos generis
 humani, hoc est, ut fieret Mediator, Re-
 demtor, Iustificator, & Saluator noster.

Cumque redemptio nostra simul &
 perpeffionem & destructionem mortis,
 ut breuissimè rem maximam eloqua-
 mur, flagitaret, nec in vnâ, eandemque
 naturam actiones contrariæ caderent:
 congruebat omnino ex mirabili iusticiæ
 & misericordiæ diuinæ temperamento,
 ut persona mediatrix distinctas haberet
 naturas, ne vel morte inferior, vel ab
 eiusdem gustu prorsus immunis esset: sed

vt nostris quod remedijs congruebat (Leonis enim verba referamus) vnus atque idem Mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero, iuxta dictum Irenæi: Sicut homo erat, vt tentaretur, sic & Verbum erat, vt glorificaretur, quiescente quidem Verbo, vt posset tentari, crucifigi, & mori: & tamen humanitati vnito, vt posset vincere, & perferre, & benefacere, & resuscitare, & recreare.

Quemadmodum igitur naturarum distinctio nequaquam dissoluit personæ vnitatem, nec personæ vnitatem confundit naturas: Ita vnum & commune officium est, ad quod vtraque natura, quod suum est, confert: Verbo quidem, quod Verbi est, operante: carne verò, quod carnis est, exequente, sicut vetustas olim rectè locuta est. Diuina enim natura suas habet actiones cum Patre & Spiritu sancto, verè diuinas & immensas: humana verò natura agit, & patitur, quæ humanæ naturæ conueniunt. Ex vtriusque

usque autem naturæ actionibus distinctè simul & inseparatim concurrentibus, oriuntur communia illa beneficia, seu apotelesmata, quæ sunt totius personæ, & nominantur actiones theandricæ. Verbi gratia: Resuscitat diuina natura humanam, non resuscitat seipsam humanam, nec moritur diuina, sed humana tantum: & tamen voluntas ἡ λογικῆ approbat hanc obœdientiã, in eamq; consentit, ac meritum nõ minus quàm ipsamet obœdientia, & per cõsequens vniuersæ redemptionis nostræ opus, seu beneficium, est totius personæ, tanquam actio theandrica, qualibet agẽte natura quod suum est. Sic & miracula fiunt à persona, naturarum vtraque cum communione alterius agente, quod cuiusque proprium est.

Propria est enim diuinæ naturæ vis ac potentia edendi miracula, vt, cum quinque panibus pascuntur quinq; milia, cum resuscitatur Lazarus, cum sanantur leprosi, cum mutis vsus linguæ redditur, cum aqua in vinum mutatur: sed

exerit sese hæc vis atque potentia naturæ diuinæ in natura assumpta, vt, cum manu frangit panes, cum attingit loculum, cum clara voce euocat mortuum, cum digitis tangit corpus. Ita miraculorum fons est omnipotentia diuinæ naturæ, sed fiunt ministerio naturæ assumptæ, agentis quod suum est. Non quòd, perinde atque redemptionis nostræ opus vtranque naturam coniunctim requirit, ita necesse sit, omnia miracula ministerio carnis perfici: sed vt sint testimonia comprobantia Deitatem Melsiæ, adeoque declarantia missionem & officium Filij Mediatoris.

Hinc natæ sunt regulæ: Quòd in Scripturæ dictis discernendæ sint appellationes, quæ significant proprietates naturarum, & appellationes officij. Quodque aliud sit loqui de proprietatibus & actionibus naturarum in Christo: aliud verò de toto redemptionis & saluationis generis humani opere. Item: Quòd necesse sit in Scriptura discernere dicta de statu humiliationis Christi, & exal-

exaltationis, ad quam intrauit per passionem, & resurrectionem suam, cum quidem neuter horum vnionem hypostaticam imminuerit.

Et hæc regulæ sunt fundamentum
 utilissimæ maximeq; necessariæ doctrinæ de communicatione idiomatum, quam Ecclesia vetus orthodoxa singulari cura ex Scripturæ dictis, quæ de Christo propter diuersitatem naturarum dissimiliter loquuntur, fideliter extructam, tam Eutyechianæ quàm Nestorianæ hæresi opposuit. Quæ nequaquam est ipsa vnio hypostatica, sed potius mirandæ illius vnionis, qualiscunque enunciatio.

Est enim communicatio Idiomaticum, prædicatio, seu forma loquendi, qua proprietates aut operatio, vni naturæ conueniens, tribuitur personæ, certa lege ac modo, videlicet in concreto, quod totum agens hypostamenon significat, habens vtrunque naturam: quia hæc duo, λόγος, & humanitas assumpta, sunt vna hypostasis: non autem in abstracto,

3.
 Con
 mu-
 nica-
 tio
 idio-
 ma-
 tum.

quo alterutra natura secundum se considerata significatur.

Et has ipsas formas loquendi, in quibus alterutrius naturæ propria personæ tribuuntur, declaramus per particulam distinctiuam *secundum*, vel iuxta. Idq; exemplo vocis diuinæ; natus ex semine David secundum carnem. Mortuus secundum carnem &c. Vera est enim Idiomaticum communicatio, quatenus res est vera: & sicut naturæ unitæ sunt, sic etiam naturarum attributa permutantur, vt sapienter & piè Nazianzenus ad Cledonium scripsit. Atq; ita nequaquam nudos Christo titulos attribuimus, sed demonstramus ex verbo Dei, non factam esse physicam aut realem Idiomaticum transfusionem, neq; ad vtranque naturam accommodandam esse vel proprietatem, vel actionem, quæ de Persona secundum alterutram naturam prædicatur. Nam inde necessario sequeretur vnionis hypostaticæ abolitio, totiusq; huius mysterij deletio, & naturarum identitas, iuxta regulam Lutheri:
Negans

SECUNDA DEFENSIO. 27

Negans proprietates, negat naturas. Et Athanasij: Quorum operatio est eadem, eadem est natura. Si verò vna natura est Christus, quomodo ipsi tribuentur contraria? secundum Theodoretum Dialogo 2.

Quin potius quæ de Christo dicuntur (inquit Cyrillus libro 5. de Trinitate) sic intelligenda sunt, vt nec, quæ Deitati coueniunt, humanitati ipsius tribuantur: nec quæ humanitatis propria sunt, ad Deitatem ipsius detorqueantur. Vnus enim idemque Christus est (inquit Fulgentius lib. 3. ad Thrasymund.) qui quod humanum est, habet Deus in veritate humanæ: Et quod diuinum est, habet homo in veritate diuinæ naturæ. Rectam ergo fidem tuebimur (teste Athanasio serm. 4. contra Arianos) si quod vtriusque naturæ proprium est, consideremus, & ab vno vtrunque præstari animaduertamus. Id si à nobis fiat, nunquam in errorem prolabemur.

Hinc iam dependet vera de maiestate Christi sententia, quam distinctè explicamus

4. mus iuxta regulam Nazianzeni: *Alia*
Ma est consideratio Filij ratione essentiae, &
ie lia ratione œconomiae, hoc est, mysterij
stas incarnationis & officij. Vt enim Schola-
Chri stici eruditè distinxerunt inter gratiam
sti. vnionis, gratiam capitis, & gratiam
 prærogatiuæ singularis, quam & gra-
 tiam habitualem nō ineptè appellarunt.
 Ita iuxta hos tres gradus commodissime
 declarari & intelligi posse censemus om-
 nia tam Scripturæ quàm Patrum di-
 cta, quibus aliquid Christo homini in
 tempore datum asseritur. Quicquid e-
 nim eminentiæ habet Christus homo, id
 habet vel ratione vnionis hypostaticæ
 cum λόγῳ, vt æternus & verus Deus:
 vel respectu officij, vt Ecclesiæ caput:
 vel ratione donorum, quæ in sese, & se-
 cundùm sese caro Christi accepit, partim
 ante, partim post glorificationem, vt di-
 tata, & vncta supra consortes.

De maiestate igitur Domini nostri
 Iesu Christi profiteamur, nos indubitata
 fide credere, quod secundùm Deitatem
 suam æterno Patri, & Spiritui sancto, per
 omnia

omnia æqualis sit, eiusdem cum utroque
 essentiæ, earundem proprietatum essen-
 tialium, eiusdem maiestatis & gloriæ,
 iuxta symbolum: Patris, Filij, & Spiritus
 sancti vna Deitas, æqualis gloria, coæ-
 terna maiestas. Huc etiam Cyrilli di-
 ctum spectat: Missio & obœdientia non
 tollunt æqualitatem essentiæ, aut poten-
 tiæ, sed distinguunt ordinem persona-
 rum.

Humanitatem verò ipsius fatemur
 creaturam esse, quæ in se nec essentia,
 nec proprietatibus, nec actionibus, nec
 maiestate Deo æqualis facta sit. Sicut e-
 nim Verbum ab æqualitate paternæ glo-
 riæ non recessit: ita caro naturam no-
 stri generis non reliquit, vt rursus Leo-
 nis aphorismo vtamur. Quamquam ve-
 rò, non minus quàm diuina natura, pro-
 prietates suas essentielles perpetuò etiam
 humana natura Christi retinet: tamen &
 ante & post glorificationem, longè su-
 perat dignitatem, dona, & excellentiam
 omnium creaturarum rationalium. Nam
 quòd æternus ac vnigenitus Dei Filius
 hanc

hanc massam naturæ assumptæ sibi propriam fecit, eamque vnione hypostatica, seu personali, inseparabiliter, ac inconfusè sibi copulauit: id nulli sanctorum angelorum aut hominum contingit, neque hanc dignitatem quisquam Angelorum aut hominum sanctorum consequetur in tota æternitate. Hic enim est mirabilis ille Gigas geminæ substantiæ, Patre & matre orbus: Qui secundum naturarum, ex quibus constat, differentiam consideratus, simul & Patri, & Spiritui sancto, iuxta diuinam. Nec non & matri, & nobis, vt caro de carne nostra, & os ex ossibus nostris, iuxta humanam naturam, etiam in gloria, est, manetque ὁμοῦς. Ratione verò indiuiduæ singularitatis, seu vnionis in hypostasi, secundum quam nec nudus Deus, nec nudus homo est, sed vtrunque in vna eademque persona: differt & à Patre, & à Spiritu sancto, & à matre, & à nobis, vt Damascenus testatur libro 3. fidei orthodoxæ cap. 3.

SECUNDA DEFENSIO. 31

Quæ autem maior hominis potest esse maiestas & gloria, quàm non tantum obumbratione altissimi, rerum præter feriem, à Spiritu sancto conceptum, ex illibata matre virgine nasci, & inde usque ab origine omnis peccati in æternum expertem esse, verum etiam cum VERBO constituere vnã hypostasin? Propter hanc enim vnionem hypostaticam de solo hoc homine, seu Filio Mariæ, rectè dicitur: Quod homo Christus sit æternus, & omnipotens Dei Filius, quod de nemine alio vel Angelorum vel hominum dici potest. Non enim Angelos, sed semen Abrahamæ assumit. Ebr. 2. Et hanc vnionis hypostaticæ maiestatem, non tantum quotidianis miraculis suæ Ecclesiæ, sed vniuerso insuper mundo, vel maximè per gloriosam illam carnis suæ resurrectionem, visibilemque Spiritus sancti effusionem, quàm euidentissimè, quasi ad oculum, virtute omnipotentis demonstravit, vt Apostolus testatur Rom. 1.

Propter

Propter hanc etiam vnionem hæc persona, quæ est Filius Dei & filius Mariæ, ab omnibus creaturis rationalibus, Angelis & hominibus, adoratur & inuocatur, vna eademque adoratione & inuocatione, cum Deo Patre, & Deo Spiritu sancto.

Præterea cum Filius Dei totum opus redemptionis generis humani, in hac massa naturæ assumptæ perfecit: sociam eam, seu *κοινωνόν*, id est, participem reddidit omnium victoriarum suarum aduersus regnum peccati & mortis. Quam enim in humana natura passionem & mortem sustinuit Christus, ea sola est sacrificium propiciatorium, & *λύτρον* sufficiens pro peccatis totius mundi. Ideoq; hæc sola Christi caro, quia nimirum facta est propria Verbi cuncta viuificare valentis, vt Cyrillus loquitur, viuifica est, qua mundo vita restituitur: sicut ex solus Iesu Christi plenitudine & merito, tanq; ex vitæ & salutis perenni fonte, Sancti omnes hauriunt gratiam coniunctam cum dono per gratiam.

Accedit

SECUNDA DEFENSIO. 33

Accedit huc, quòd in hac ipsa natura Christus à morte suscitatus, in eaque ad dextram Patris collocatus, & ad regnum & sacerdotium perpetuò exaltatus est, factus caput Ecclesiæ suæ, & perficiens omnia in omnibus: Ita vt solus in arcanum consilium Patris, adeoque in sancta sanctorum perpetuò ingrediat, videat, & intelligat voluntatem Patris, colligat sibi ex genere humano Ecclesiam, seruet ministerium Euangelij, intercedat pro nobis, obumbret ac tegat nos, suæ passionis, mortis, effusionis sanguinis, & totius obœdientiæ merito, remittat peccata, effundat Spiritum sanctum, restituat iusticiam, vitam, ac lætitiã acquiescentem in Deo: Etiamque seruet contra portas inferorum, & contra tyrannorum ac hæreticorum potentiam & furores: denique & mortuos tandem resuscitet & Electis vitam, atque lætitiã æternam communicet, posteaquam eos in cœlum ad sese transtulerit.

Præter hosce gradus maiestatis, pertinentes

D

nentes

nentes ad excellentiam personæ & officij Christi, supra ipsos Angelos, nedum consortes, natura humana Saluatoris nostri, gratijs, donis, ornamentis, perfectiõnibus, eminentijs, prærogatiuis, adeoq; potestate, maiestate, & gloria, secundum Spiritus sancti plenitudinem, citra mensuram etiam in sese, gradatim ab ipso vñitionis momento locupletata & quasi inuncta est, adeo, vt impletis iam omnibus ad salutem nostram in hoc mundo necessarijs, gloriæ & honoris coronam, nomenque supra omne nomen, tanq; obcedentiæ præmium adepta, in sublimi præsertim illo sacerdotalis, & regiæ exaltationis, fastigio, sola Deitate sit inferior, & à creatis ceteris rebus, licet non genere, tamen gloriæ, vitæ, lucis, sapientiæ, iusticiæ, potentia, ac lætitiæ abundantiæ & supereminentiæ, hoc est, numero & gradibus donorum, quàm longissimè differat. Quæ tamen omnia vt verè à nobis, nec animo comprehendi, nec enarrari lingua possunt: sic ab idiomatis naturæ diuinæ, quæ sunt æterna, infinita,

&

& essentialia, necessario discernenda sunt, iuxta dicta: Cum autem subiecta ei sint omnia, excipitur proculdubio is, qui subiecit ei omnia. *1. Corinth. 15.* Item, Caput verò Christi Deus. *1. Corinth. 11.* Sicut Christus caput est Ecclesiae. *Ephes. 5.*

Vnde Augustinus: Christus in quantum Deus, cum Patre sibi nos subiectos habet: in quantum Sacerdos, nobiscum illi subiectus est. *Lib. 1. de Trinitate cap. 8.* Et rectè Magister sententiarum de assumpta Christi natura concludit: Non est carni datum, posse omnia facere, quæ Deus facit, ne omnipotens, & per hoc Deus, putaretur. *lib. 3. distinct. 14.*

Hoc enim discrimen nisi accuratè obseruetur & retineatur, neq; diuinitas Christi, quæ æterna & infinita est, ab humanitate discerni: neq; essentia & proprietates creaturarum, ac Creatoris, distinguere rectè possunt. Cauendū est ergo, ne ita diuinitatem astruamus Christi Homini, vt veritatem corporis auferamus.

Gloria enim infirmitatem, non veritatem carni abstulit, secundum Augustinum. Et sicut Deus non mutatur miseratione: ita homo non consumitur dignitate, ut iam olim columna fidei orthodoxæ sententiam grauissimè decisam edidit. Estque res eiusdem periculi, aut diuinam Christi tantummodo, aut humanam fateri naturam, quia vnum sine alio non proficit ad salutem, ut Vigilii Martyr testatur lib. 3. contra Eutychen. Et Hilarius. lib. 9. de fide.

Hæc est, pie lector, Amlingi, & omnium fidelium per vniuersum terrarum orbem de Christo Immanuele confessio & doctrina: planè (ut vides) eadem cum illa, quam ex Epistola Leonis ad Flavianum iam olim Synodus Chalcedonensis, Imperij Marciani anno secundo τὴν τῆς ὀρθοδοξίας στήλην, ut Nicephorus testatur, hoc est, rectæ fidei columnam appellauit, & de qua 636. Episcopi ibidem congregati vnanimi consensu exclamârunt: Hæc vera fides,
hæc

SECUNDA DEFENSIO. 37

hæc sancta fides, hæc sempiterna fides: in hac baptizati sumus, in hanc baptizamus. Omnes ita credimus: hæc Patrum fides, hæc Apostolorum fides. Anathema sit, qui ita non credit.

Simili Epiphonemate eandem commendans doctrinam Vigilus Martyr: Hæc est fides (inquit) & confessio catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc usque custodiunt: lib. 4. contra Eutychen.

Quod si graue & molestum non est, conferat pius ac prudens lector eiusdem confessionis Anhaldinæ explanationem, cum Agathonis Episcopi Romani ad Synodum Oecumenicam sextam, Constantinopoli contra Monothelethas congregatam Epistola, quæ sequenti *ᾠληροφορία ἐπιφωνηματικῆ* concluditur: Hæc est Apostolica atque Evangelica traditio, hæc est mera confessio pietatis, hæc est Christianæ religionis vera atq; immaculata professio; quam

non humana adinuenit versutia, sed Spiritus sanctus per Apostolorum principes docuit. Hæc est firma, & irreprehensibilis sanctorum Apostolorum doctrina, cuius sinceræ pietatis integritas quoad vsque liberè prædicatur, in re publica Christiana imperium stabilietur, & exultabit. Hactenus verba Agathonis.

Idem ergo, nihilq; aliud cum Am-
lingus sentiat, credat, doceat, defendat,
profiteatur; penes lectorem non osci-
tantem, neque præiudicijs occupatum,
iudicium esto, habuerit ne D. Ioannes

Matthæus causam idoneam, tanta
in ipsum linguæ procacitate
& maledicentia in-
uehendi.

SE-

SECUNDVM CAP.

QVOD D. IOANNES MAT-
 thæus nihil præter inania uerba u-
 surpet, & doctrinam, quam in Amlingo
 suggillat, ipsemet tum approbet, tum con-
 firmet, adeoq; per Amlingi latus, suum
 ipsius clerum ubiquisticum,
 cuius se astipulatorem
 simulat, exa-
 gitet.

AD hoc caput aggressuri protesta-
 mur ante omnia, qua possumus,
 quaque debemus forma meliori, ne quis
 ea, quæ in *Paruatis* alicubi dicenda
 erunt, in suspicionem adducat, & calu-
 mniôsè interpretetur. Etenim Anhal-
 dinis calumnias calumnijs, aut conuicijs
 conuicia, quæ tot & tanta sunt in male-
 dica & futili D. Ioannis Matthæi respon-
 sione, ut plura, aut maiora vix compor-
 tari potuissent, rependere animus nõ est,
 sed potius scaphâ scaphâ appellanti-
 bus, sine verborum inuolucris, quid rei sit,
 de qua agitur, lectori planum facere.

Decet .n. homines ingenuos ingenua oratio, quiq; veritatis studio ἀνευ δόλου καὶ ἀπάτης afficiuntur, iisdem hoc proprium est, vt rectum rectum, curuaq; curua vocent: Idque eò magis, quòd ditam aliquando teste Propheta imprecationem, καὶ θρηνώδες Ἰπίφθεγμα (vt Basilii loquitur) audituri sint ij, qui lucem tenebras, aut tenebras lucem nominant. Seruabimus autem hunc ordinem, vt constituto prius τῷ κρινομένῳ, quid ad Syllogisticos Hertzbergicos responsum sit, breuiter examinemus: hinc κρησφύγετο aliquot excussuri, quibus in sex argumentorum, de quibus præcipuè agitur, solutione Antagonista vsus est: postremò, quid in tabella paradoxorum, ex ipsius tractatu collecta, ab eo concessum nobis sit, quidue in medio relictum, consideraturi. Atque in his omnibus summa tantum fastigia rerum (vt Poëtæ verba huc accommodemus) sequemur, multa de industria præterituri, ne paricum amico nostro lectorem ἀμετροεπέαι oneremus, vel potius excruciemus.

Quod

SECUNDA DEFENSIO. 41

Quod igitur primò omnium ad constituendum causæ *κρινόμενον* attinet, in quo disceptationis cardo vertitur, in eo certè præuaricator cum à seipso, tum à Patribus Bergensibus, quorum dogmatis patrocinium suscepisse videri vult, nimirum quantum discrepat atque dissentit. Statum enim controuersia de persona Christi liber Concordiæ, conuersus è lingua vernacula in latinam, & Lipsiæ Anno 80. editus sic constituit, atque exponit, vt disertè affirmet (pag. 576. & 577.) principalem in hac controuersia questionem esse, an inter **DIVINAM & HUMANAM NATURAM** in Christo, propter vnionem personalem **REALIS**, hoc est, vera, & reipsa **EXISTENS** in persona Christi fiat communicatio; istiusmodi videlicet, vt **VNA NATURA ALTERI** proprietates suas communicet. Eodem igitur respicientes Anhaltini, D. Ioannis Matthæi tractatum de vnione personali, & communicatione idiomatum, ad astruendam & declarandam Concor-

D 51

diæ

diæ formulam institutum, non in aliam, quam de qua dictum est, sententiam, vel potuerunt, vel debuerunt accipere, nisi amicum suum à Concordiæ formula, licet manum ei dederit (quod inter fratres istos insolens non est) dissentire, sine certa & evidenti ratione suspicari voluissent. Itaque explicata initio τῆς κωνωνίας ὁμωνυμία, quam triplicem esse ne ipse quidem D. Ioan. Matthæus inficias ire potest, siquidem ἰσοδυναμίαν sibi quandam finxerat inter idiomatum κωνωνίαν, & eorundem participationem, seu μετοχήν, qua Christus secundum utranq; naturam statuatur esse omnipotens, omniscius, ubique (Id quod in tota hac controuersia proculdubio causæ ipsius est κωνόμειρον) hac, inquam, explicata, ad hunc quasi scopum responsiones nostras dirigendas duximus, non tam de phrasi, quam de re ipsa differentes; sit ne communicatio idiomatum talis quædam (vt in illius tractatu pag. 97. definiebatur) participatio, qua λογ.

ASSVM TAE NATVR AE
HV.

SECUNDA DEFENSIO. 43

HUMANAE realiter, id est, non
 verbotenus, sed in rei veritate suam per-
 sonam communem fecerit, ita ut HV-
 MANA NATURA, in persona
 & λόγῳ, OMNIA DIVINA possi-
 deat, & COMMUNIA cum
 VERBO habeat, ad communem pos-
 sessionem, usum, & effectum. Hæc enim
 Antagonistæ nostri verba esse, negari
 non potest. Sed quid iste ad hoc ipsissi-
 mum causæ κρινόμενον, ex ipsius libro de-
 scriptum? Participationis vocabulo no-
 lit velit se usum esse fateri cogitur; Ve-
 rum semel duntaxat atq; iterum id à se fa-
 ctum profiteretur (pag. respõsionis 108.) nec
 arripendum illud fuisse, ut ex eo, quæ
 sit sua de hoc mysterio sententia, æstima-
 retur. Quid ergo? An non vocabula
 sunt rerum notæ, ut sermo ipse animi cha-
 racter est? Nunc aliunde, quæ ex suo ipsius ore,
 secundum Seruatoris nostri dictum, iudi-
 care Antagonistam nostrum: aut aliam, quæ
 verba habent, præsertim in rei ipsius de-
 finitione, sententiam elicere debuimus?
 At enim (inquit) quomodo vocabulo-
 rum

rum inopia laboremus in tam alto mysterio explicando, non potest Amlingo ignotum esse. Et tibi profectò D. Ioannes Matthæe, cathedram præsertim Lutheri atque Philippi occupanti ignotum esse non debuit, quod grauissimè Augustinus monuit: Nobis ad certam regulam loqui fas esse, ne verborum licentia etiam de rebus, quæ his significantur, impiam gignat opinionem. Lib. 10. de ciuit. Dei. cap. 23. Omnino enim nos in Ecclesia docentes exemplar sanorum sermonum tenere par erat (secundùm illud Apostoli: ἵνα οὐκ ἔσονται ἐξ ὑμῶν ἡσυχαστῶν λόγων) vt vniuersæ antiquitatis orthodoxæ consensu attentius considerato, abstineremus à licentia, vel potius temeritate nouas subinde loquendi formas (quod nouæ Vbiquistarum, perinde atq; veteri Eutyichianorum hæresi solène est) gignēdi, quæ partim errores, partim dissidia pariunt. Quid? quòd pag. 252. participationem & cōmunicationem in eadem significatione te accipere prodis? Est igitur communicatio idiomatum

SECUNDA DEFENSIO. 45

matum realis nihil aliud, quàm realis eorundem participatio. Et per cōsequens, vt Diuinitas in Christo per omnipotentiam essentialem, ita caro assumpta per omnipotentiam participatam est omnipotens. Quis ergo negauerit, secundum Vbiquistarum deliria, aliam esse omnipotentiam participantem, aliam participatam, vt iam olim ex professo contendit Brentius? Et quæ tandem ista fuit necessitas, seu inopia, qua te adactum quiritaris, vt hac voce vterere, nisi quòd veterum doctrina de communicatione idiomatum non contentus, etiam ijs gratificari voluisti, quorum pane vesceris? Sed horum tu ipse optimus tibi esse testis potes.

Κενώμερον sic format disputator: An quæ propria sunt naturarum, propter vnionem personalem communia sint personæ? pag. iii. Quod cum ab Anghaldinis minimè negetur, & propositiones (quas sic vocant) abstractiuas, de quibus solis in libro Concordiæ, & eiusdem Apologia lis adhuc pendet, D. Ioannes

annes Matthæus, pagina responsionis
 suæ 365. & aliquot alijs per vniuersum
 librum locis apertè reijciat, ac damnet:
 nec concedat, quòd Patres Bergenses
 contendunt, Christum esse omnipoten-
 tem, omniscium, omnipræsentem secun-
 dùm vtranq; naturam, sed potius dog-
 ma illud portentosum esse vociferetur:
 (pag. 335. 336) perspicuum sanè est
 prudenti lectori, nihil præuaricato-
 rem istum, quod in Anhaltinorum con-
 fessione iure reprehendat, habere; à
 collegis verò, & formulæ Concordiæ
 tum autoribus, tum subscriptoribus in-
 genuis (statu præsertim causæ mutato)
dis dià πιστῶν hac quidem in parte, tam
 phrasi scilicet, quàm sententia eun-
 dem discrepare.

Quid igitur ad nostræ sententiæ de-
 fensionem reliquum est, quàm vt *χρησ-
 φύμεν* quædam notentur, quibus iste
 clero suo fucum facere conatur, quando
 nimirum abstractis formulis palàm reie-
 ctis & damnatis, in concreto se loqui
 asserit, etiam cum carnem Christi, siue
 huma-

SECUNDA DEFENSIO. 47

humanam Christi naturam in persona
 τῷ λόγῳ, hoc est (vt ipse interpretatur)
 hominem Christum, omnipotentem
 esse contendit. Est enim in hac propo-
 sitione proculdubio concreti & abstra-
 cti manifesta confusio. Quòd verò ad-
 dit, pag. 366. Corpus Christi cum ani-
 ma in persona τῷ λόγῳ se pro iisdem ha-
 bere, ac si diceret: Corpus Christi nō per
 se consideratum, sed vt à persona Verbi
 personatū est, siue quatenus homo est, &
 existit, ratione personæ est omnipotens,
 omnipræsens. Hæc tota explicatio nihil
 est aliud, quàm causæ implicatio. De car-
 nis enim à Verbo assumptæ, non de Ver-
 bi incarnati omnipræsentia lis est: nec
 Verbum incarnatum, sed carnem Ver-
 bi vbiq; esse negamus. Quod si nobis
 concedit, cur dedita opera veritatem
 ἀνεολογίας obscurat? Sin improbat,
 sibi met ipsi aduertabitur, defendendo
 & vsurpando locutiones abstractas, quas
 tamen reiectas vult, & damnatas. Ad in-
 firma igitur ista κρησφύγετα idem, quod
 apud Theodoretum extat, respondemus:

ne

ne videlicet inanibus verborum præstigijs ludat, sed disertè potius exponat dicti incongrui sententiam. Nam interpretationis orthodoxæ approbatores habebit, qui diuinam Scripturam ducem sequi volunt. Hæc ille in fine Dialogi 3.

Constituto nunc causæ *νενομασμένης* in quo D. Ioannes Matthæus non Anhaltinis, verùm sibi met ipsi, atque formulæ Concordiæ autoribus & astipulatoribus repugnat, proximum erat expendere, quidnam ad duos illos Syllogismos, quibus iam ante sexennium Hertzbergæ probatum est, Realem idiomatum communicationem in Christo nihil à physica differre, sed vtranq; ratione vel asserendam, vel repudiandam esse, responderit. Illi enim si consentent, Antagonista ipso teste, causam quam contra Ubiquitarios defendimus, constabit tota: Sicut iisdem euersis causa corruet. Verùm cum prudenti lectori hac in parte satisfactum abundè putemus in assertione 42. argumentorum recens

recens à nobis edita aduersus Apologi-
am Erfurdensem, actum hîc non age-
mus, sed de ijs duntaxat, quæ, cùm non-
dum explanata sint, notatione non in-
digna videntur, perbreues subijciemus
commonefactiones.

Inprimis ergo lector obseruabit,
Antagonistam disertè affirmare, physi-
cam idiomatum communicationem non
esse in rerum natura. Definit autem
eam, qua humanitas æquè atq; diuini-
tas in Christo subiectum sit omnipoten-
tiæ, omniscientiæ, & vbiuitatis. pag. 335.
Quod cum ita se habeat, omnium re-
ctè iudicantium consensu vanissimas esse
neceffe erit libri Concordiæ propositio-
nes, quòd corpus Saluatoris sit, vbiunq;
ipsius Deitas est. pag. 718. 719. Et quòd
omnia plena sint Christi, etiam secun-
dum humanitatem, vt loquuntur ibi-
dem Patres Bergenses, pag. 740. Quin
potius (inquiunt) quocunq; locorum
Deum collocaueris, eodem humanita-
tem Christi vnà collocare te oportebit:
&c. Istiusmodi enim locutiones an non

rei subiectæ loco habent Christi humanitatem? An non de assumpta natura proprium illud Deitatis attributum, omnipræsentiam nimirum, vt de subiecto prædicant?

Cum autem hoc ipsum libri Concordiæ approbatores realem idiomatum communicationem nuncupent, vel hinc manifestum est, physicam idiomatum communicationem nihil à reali differre. Vtrobique enim attributum diuinæ naturæ proprium prædicatur de humana natura, quæ in istiusmodi prædicationibus tenet locum subiecti.

Deinde, vocabulum Reale dicit esse æquiuocum & ambiguum: seq; illud nõ nisi verborum inanitati, & fraudulentæ (vt loquitur) allœosi (in hanc enim, quoties elabi non potest, omnem suam bilem euomit) opponere: nec communicationem docere, quæ naturas ipsas in Christo, sed personam potius respiciat in duabus illis naturis subsistentem. pag. 336. Quid verò dissentaneum ab hac explicatione Anhaltini sentiunt, docent.

SECUNDA DEFENSIO. 51

cent'ue, quorum defensio διαρρήδω, in hac vocabuli REALIS vsurpatione, communicationem idiomatum non modo verbalem esse pernegat, sed etiam (vt cum scholis loquamur) realissimè realem, hoc est, veram & cum re ipsa congruentem esse asseuerat? Atqui si id est in oratione τὸ ἀληθές, quod in rebus est τὸ ὄν: Et per communicationem idiomatum vtriusq; naturæ proprietates vni eidemq; personæ adscribuntur, non titulotenus, sed τὰ ὄντι, vt res verè in hærentes: quomodo hoc ipso concessō, non simul concedatur oportebit, eadē ratione, qua reale opponitur ei, quod est imaginarium, & fictū, ὡς μόνον τὸ ὄνομα ἔχον, cōmunicationem quoq; idiomatum realem eandem cum physica esse? Nisi fortè Filium hominis realiter quidem fateantur esse omnipotentem, omniscium, vbique, ἀλλ' ἔφύσι. Quod, quid erit aliud, quàm factitium quendam in Christo Deum somniare, atque ita in Samosateni & Arii blasphemias præcipitem se dare? Concluditur ergo hinc etiam,

Realem à physica idiomatum cōmuni-
 catione in Christo, sola nomenclatione
 excepta, nihil differre. Sunt enim vtri-
 usque naturæ proprietates, de quarum
 communicatione agitur, attributa cūm
 realia, tūm physica. Nec, vel omnipoten-
 tia, vel omniscientia, vel omnipræsen-
 tia realis Christo tribui potest, quæ non
 sit τῆ φύσει talis. Propterea immotum
 est illud, & κενολικὸν Ecclesiæ ἀξίωμα,
 quòd quicquid realiter omnipotens, o-
 mniscium, & vbique esse verè dici po-
 test, idem τῆ φύσει esse Deus, aduersus
 hæreticos necessaria, & cui refragari ne-
 mo possit, consequentia, meritò dicatur
 & credatur. Nec istius suæ assertionis,
 quæ sola totam Patrum Bergensium
 ματαμολογίαν, in hoc præsertim articulo,
 funditus euertit: Quòd videlicet in
 Christo, quo ad naturas, nulla sit com-
 municatio, neque realis, neque verbalis
 admittenda: pag. 337. vllam idoneam
 afferre causam poterit D. Ioannes Mat-
 thæus, præter eam, de qua dictum est,
 nempe quod attributa Deitatis sint
 res

res τῆς φύσεως. Vt ita Filius hominis eo ipso, quòd realiter est omnipotens, omniscius, ubique, demonstratur τῆ φύσει esse Deus, ὁμοῖον Patri & Spiritui sancto. Nam ab illa paternæ gloriæ æqualitate, etiam carne nostra indutus, ὡς αὐτοθεός Θεός, minimè recessit.

Tertio, diserte negat Antagonista, in naturis statuendam, aut concedendam ullam communicationem idiomaticam, etiam verbalem, nedum realem. Vt enim dicendum non est, quòd diuina natura sit humana natura, & contra: ita nec dicendum est (inquit) diuinam naturam pati, tristari, mori, &c. aut, humanam naturam esse omnipotentem, omnisciam, omnipræsentem, &c. Nam talibus nulla veritas subest prædicationibus, quia realis, id est, physica (habet ergo ipsemet hos terminos pro æquipollentibus) idiomaticum participatio inter naturas Christi, non est in rerum natura. Hæc ille. pag. 337. Quorsum igitur clamoribus istis opus fuit hætenus aduersus Ingolstadianos, qui thesi ex-

plicatoria de maiestate hominis Christi 29. ex eodem fundamento nobiscum concludunt, non esse Grammaticam tantum seu verbalem idiomatum communicationem in persona Christi: in natura verò, ne Grammaticam quidem, seu verbalem fieri posse? Cum enim totidem propè verbis euidentia tandem veritatis conuictus D. Ioannes Matthæus idem hoc asserat; viderit ipse, quomodo non eadem assertionem contradicat collegis suis, qui pro licentia in facultate theologica consequenda disputantes Anno 80. thesi 280. sect. 1. eo ipso nomine Iesuitas, qui toti in eo elaborant, vt illitis fucis pingant *βδέλυγμα* pontificium de transsubstantiatione, Sacramentarijs accensuerunt.

Quartò, Amlingum toto cœlo errare clamat, quòd physicum & reale in disputatione de persona Christi *συνωνύμως* accipiat. pag. 414. 573. &c. Quasi verò, quando physicam idiomatum *κοινωνίαν* nihil differre à reali cum orthodoxis

doxis sentiunt & credunt Anhaltini, propterea eadem vocabula pro Synonymis habeant, quod Amlingo nunquam in mentem venit. Suam ergo D. Ioannes Matthæus, qui à se totam antiquitatem, imprimis verò inter Ecclesiasticos scriptores doctrinam de vnione hypostatica, atq; communicatione idiomatum in persona Christi solidè ac luculentè tractantem & explicantem Damascenum, doctoresq; Scholasticos eruditiores cum illo piè consentientes, iam dudum deglutitos esse somniat, hac in parte inscitiam prodit. Erroris enim opinione cum vulgo deceptus, quæ idem significant, putat esse Synonyma: quod an Theologum, immò etiam Dialecticum tam acutum, & quidem iam fermè sexagenarium, in Academia præsertim tam illustri præcipuo loco profitentem deceat, non est nostrum dicere, sed alijs non sequentibus studia partium relinquimus dijudicandum. Ex libro autem Dialectices Damasceni, cap. 32. & 33. discrimen discere poterat inter τὰ πολυώ-

νομα, καὶ σωώνυμα. Synonyma enim
 & voce & definitione inter se conueni-
 unt. Verbi gratia; Petrus, Paulus, Iaco-
 bus, &c. sunt & dicuntur homines *σω-
 νύμως*, id est, vniuocè. Nec aliam vel no-
 minis, vel rei definitionem sortitur ho-
 minis appellatio, siue Petro, siue Paulo,
 siue Iacobo, siue cuicumque denique
 mortalium accommodetur. Polyonyma
 verò rem quidem eandem denotant, ve-
 rùm non iisdem vocabulis expressam.
 Idem ergo Realis & Physica idioma-
 tum communicatio in hac disputatione
 significant *πλυνύμως*, non *σωώνυμως*.
 Alterum enim istorum Epithetorum
 græcum, alterum origine latinum, de-
 ductione verò barbarum est: à quo ta-
 men minus abhorret D. Ioannes Mat-
 theus, quia non ita delicatum se esse
 gloriatur, vt de loquendi proprietate,
 nedum puritate, sibi suisque anxie labo-
 randum esse iudicet. Quin potius lo-
 quimur (inquit) vt possumus: pag. 138.
 (cur non saltem vt debemus?) ideoque
 etiam suo mauult sensu abundare, quam
 verna-

vernacula Ecclesiæ loqui; cum qua loqui annitentem Amlingum eo nomine suggillare non erubescit: pag. 120. Quasi verò, qui in Ecclesia loquimur, non sumus obligati ad Dei potius, quàm nostri arbitrij eloquia: aut quasi etiam non sit pars quædam studij veritatis, cautè, propriè, & perspicuè loqui: aut non prædicetur ab omnibus sanis votum oratoris veteris, qui optauit sibi dari, vt etiam sculpta loqui posset. Verùm illud esto. Nobis *ἑνωλον* sit, quod apud Clementē Alexandrinū extat, *τὸ μηδὲν ἀπὸρρησθῆς λεπτεῖον*. Item, Theodoreti illud: *ὃ γὰρ ἔτιος εἰμὶ θρασύς, ὡςτε φάναι τι σπογγηδμόν παρὰ τῆς ἀγίας ρησῆς*. Assentimur etiam, contra barbaricam illam absurdissimarum phrasium vocumque *καμνοτομίαν*, Scholiastæ Damasceni, lib. 2. cap. 22. Qui vilescere prorsus, & fordescere (inquit) ea, quæ in disciplinis seria, & graua sunt, quoties barbaris, insulsis, & ineptis exprimuntur nominibus. Ideoq; par esse, & æquissimum, pulcras scientiarum sententias

nitidis, aptis, & accommodatis expromere dictionibus, ne barbariem sapiant, aut horrorem. Hæc ille.

Quintò; Reale (inquit D. Ioan. Matthæus) latius patet, quam τὸ Φυσικὸν. Nā etiam persona non est nuda relatio, sed est quiddam reale. Quid tum? An propterea in Christo aliud est reale, aliud physicum naturarum attributum? Aut tuine ipsius oblitus, physicum à reali distinguas, quæ tamen in naturis Christi vnum & idem esse vltro fateris? pag. 250. At enim (inquis) nullam omnino inter naturas communicationem concedimus, sed de communicatione loquimur, quæ fit personæ? Ad hoc respondemus, neq; de posteriore inter nos litem esse, & libri Concordiæ κενοῦμενοι, seu statum causæ te mutasse, iam ante ostendimus: neq; prioris assertionem istam plus nimis generali vel ijs, quibuscum colludis, vel nobis, quos refutare frustra conaris, vllò vnq; idoneo argumento satisfactorum. Etenim sicut tota libri Bergensis, & suffragatorum illius vis in

SECUNDA DEFENSIO. 59

eo cōsistit, vt persuaderi nobis patiamur, carnem Christi assumptam non minus, q̄; Deitatem Verbi assumptis, esse omnipotentem, omnisciam, vbiq; (quod cum tu nobiscum iam perneges, quid facis, quā vt nostram aduersus istos confessionem tuo ipsius calculo confirmes?) ita quod toties asseris, multò est γενικώτερον, quā vt ἀπαλῶς, hoc est, sine omni exceptione seu interpretatione concedere possimus; videlicet quo ad naturas in persona per sese consideratas nullam **OMNINO** communicationem admittendam esse, nedum realem. pag. 368. & 470. Item: Nullam prorsus communicationem naturarum inter se statuendam, vel docendam, qualicunq; **NOMINE** ea vocetur. pag. 387. Item: Omnem communicationem idiomatum, quæ fiat inter naturas Christi, simpliciter negandam esse. pag. 390. Hæc igitur & istiusmodi axiomata toties ab te repetita, & inculcata, plus satis quidem vniuersam Patrum Bergensium

ματαιολογίαν confundunt, nosq; , & qui
 nobiscum faciunt, hoc est, omnes ortho-
 doxè sentientes, ac docentes, ab omni
 hæreseos suspitione, nedum crimine, te
 ipso iudice, actore, & teste absolunt.
 Verùm enimvero adeò sunt ista abs te
 γενικῶς, & sine determinatione aliqua
 prolata, vt absque restrictione ἀπλῶς in-
 tellecta, vel concessa, non possint non in-
 cautum lectorem in Samosatēni, qui Ne-
 storij (vt Theodorus Rhætensis scribit)
 auus fuit, hæresin præcipitare. Is enim,
 attestante idem (pag. 728.) libro Con-
 cordiæ, à quo tu hac in parte non mi-
 nus, quàm à nobis dissentis, eadem, qua
 tu confidentia, inter naturas Christi o-
 mnem prorsus communionem, seu com-
 municationem simpliciter negando,
 ψιλὸν ἄνθρωπον εἶναι τὸν κύριον ἐδυσφί-
 μησεν. ὡσπερ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν προφητῶν,
 ἔτω καὶ ἐν αὐτῷ γενέσθαι τὸ θεῶ λόγος τῷ
 οἰκῆσιν. ἐνθεν καὶ δύο φύσεις διηρημένως ἐ-
 χέσθαι, καὶ ἀκωνωνήτως πρὸς ἑαυτὰς
 ΠΑΝΤΑΠΑΣΙΝ, εἶναι ἐν τῷ θεῷ.
 ὡς ἄλλο ὄντος αὐτῶ τῶ θεῷ, καὶ ἄλλο τῶ ἐν
 αὐτῷ

SECUNDA DEFENSIO. 61

ὡπὼς κατὰ τὴν ἔντικτον Θεῶν λόγῳ. Hoc est: Do-
 minum impiè dixit, nudum fuisse homi-
 nem, in quo DEVS Verbum, sicut &
 in singulis Prophetis habitârit: ac pro-
 inde duas naturas separatas, & citra o-
 mnem prorsus inter se communionem,
 seu communicationem, in Christo esse:
 quasi alius sit Christus, alius Deus Ver-
 bum in ipso inhabitans. Hæc enim de
 Paulo Samosateno, cùm à Theodoro
 Rhætensi, tum à Suida (quod non igno-
 rare te putamus) manifestè referuntur.
 Verùm aduersus istam hæresin, etiã-
 num ignorantia ne inscitia an temeri-
 tatis arrogantia à D. Ioanne Matthæo
 renouatam, nos quidem inter naturas
 Christi omnimodam omnium proprie-
 tatum & operationum *κεινωσίαν* ad eò
 non inficiamur, vt eandem non tantùm
 realem, sed etiam cum Cyrillo, Dama-
 sceno, & veteribus orthodoxis reliquis,
ἑσσιώδη, hoc est, essentialem appellare
 minimè vereamur; nedùm vt hac ratione
 Antagonista euicerit, realem à physica
 idiomatum communicatione (siue *ένωσιν*,
 siue

siue μετοχήν, siue tropum ἀντιδόσεως vox
 κωνανίως significet) in Christo quicquam
 discrepare: cuius doctrinæ prolixiorē
 explanationem petat lector ex defensionis
 nostræ pagina nona cū sequentibus.
 Verè enim Amlingomastix hac in parte
 à formula Cōcordiæ, & eiusdem Apolo-
 gia adeò dissentit, vt etiam Basilium sibi
 habeat aduersantem, qui humanā Chri-
 sti naturam Deitatis participem factam
 esse testatur. In cuius tamen testimonij
 allegatione aliquid desiderant Megapo-
 lentes, vt videre est in Chytrai, & colle-
 garum ipsius, de Apologia Erfurdensi
 Cracouiæ recens edito iudicio, pag. 20.
 & 21. Realiter communicauit Diuinitas
 humanitati hanc summam dignitatem,
 quòd est caro Filij Dei coætèrni propria:
 cōtulit ei vniuersa donā cœlestia, quæ in
 naturam creatam possunt cadere in ex-
 cellissimō gradu: cōmunicauit ei socie-
 tatē officij Mediatoris inter Deū & homi-
 nes, capitis Ecclesiæ, gubernatoris, & iu-
 dicis totius mūdi: cōmunicauit ei socie-
 tatē honoris & adorationis vnus cū λόγῳ.

Hac

SECUNDA DEFENSIO. 63

Hæc omnia saluâ ne relinquat D. Ioan. Matthæus, Nullâ prorsus inter naturas Christi cōmunicationem fieri nimis audacter pronuncians, pag. 390. penes lectorem non inertem & rudem esto iudicium. Quas isti diras, execrationes, & detestationes nō cumulaturi fuerant, si tale quippiam à nostris hominib. proditum esset? Eât nunc, & Antagonistæ huic nostro coronâ imponant, cuius respōsione (licet virulentissima) adeò non sunt conuicti, Dei beneficio, vllius erroris Anahaldini, vt hyperbolen illam de reali idiomatû Deitatis cū carne participatione, quam solam hætenus impugnauimus, non solùm ex agro Domini nobiscū D. Ioan. Matthæus ad orcum vsq; exterminatam velit; verâm etiam in contrariam hæc, de qua dictû est (nō aliter, ac q. Scillâ vitans in Charybdim incidit) se ipsum hyperbolen demergat; adeoq; ad nostrâ confessionē sententiâ aggregando suâ, longius, q; probare possimus, à suis astipulatoribus, fucum tamen istum nondum fortassis animaduertentibus (imprudens

prudens sciens ne ipse nôrit) recedat.
 Hæc igitur tecum aliquando D. Ioan-
 nes Matthæ sobria mente reputans, vi-
 de sis, vt de veritate rectè tibi abs te sci-
 licet, vt gloriaris, illustrata gratuleris.
 Vel hinc enim (vt tuis te bellis epiphon-
 ematis remuneremur) cognoscet, im-
 mò videbit (vt scribis, pag. 485.) Ma-
 gistratus tuus, videbunt collegæ tui, &
 tota (nisi in meridie cæcutire dedita o-
 pera velint) subscriptorum cohors in-
 telliget, qui sis, & qualem doctrinam in
 pectore geras, & in schola, temploque
 doceas.

Quæ porro ad binos illos Syll-
 gismos Hertzbergicos tuendos hîc re-
 peti poterant, ea omnia cum prolixè sint
 (vt iam antè dictû est) in refutatione no-
 stra, quam Apologiæ Erfurdensi nuper
 opposuimus, declarata, & 25. argumento
 ibidem inserta, non opus esse arbitra-
 mur, actum hîc agere, ne lectoris bene-
 uolentia & æquitate abuti videamur;
 cum præsertim res ita sit plana, vt iam
 pridè talia nos à tergo relinquere; ad ea
 verò,

SECUNDA DEFENSIO. 65

verò, secundum Apostolum (Phil. 3. vers. 14.) quæ à fronte sunt, contendere docuerit, ne de lucis exortu sub meridiem dubitare, aut in stadio pietatis non progredi velle existimemur. Conferantur cum his breuiter iam repetitis, nec non in assertionem 42. argumentorum prolixius enarratis, D. Ioannis Matthæi *κατὰ φύσιν*, nec cuiquam obscurum erit, præmunitiones illas Hertzbergicas nec friuolas nec elumbes esse: tantum abest, vt bellus iste Doctor (quæ sit ab impudentia, vanitate, & arrogantia alienus, res ipsa loquitur) sine manifesta calumnia hoc loco impudentiæ, vanitatis, & arrogantiam Amlingum accusarit, quod victoriæ palmam veritati potius, quàm istius nugacitati deferat.

Ceteris igitur breuitatis studio hinc præcisus, accedimus iam ad SEX argumenta, quibus nominatim refutantur patrocinantem doctrinæ vbiuitatis, quæ nihil aliud est, quàm Eutychniana, & Schuencckfeldiana naturarum in Christo confusio. Sed ne in ijs quidè prolixiores

F esse

esse instituimus, quòd & 42. illis argumentis eadem inserta, & in disputatione Moguntinensi non minus, quàm Ingolstadiana iampridem à Iesuitis, quibus nemo Vbiquistarum in huac vsq; diem respondit, nedum satisfecit, neruose repetita, & prolixè confirmata sint. Quid? quòd Antagonista ipse Amlingo eadem vult restituta, vt inuicta; contra physicam scilicet idiomatum transfusionem, quam non tantùm explodit, verùm etiam auditores suos, & pios omnes rogat, atq; obtestatur, ne cui, talem communicationem idiomatum docenti, fidem habeant. pag. 574.

Itaque cum apud neminem, qui orthodoxæ fidei elementa, primoribus saltem, quod aiunt, labris degustârit, dubium sit, quin vtriusque naturæ proprietates & actiones reuera, immò etiam *συναδός* personæ competant: cùmque suffragante ipsa Concordiæ formula, controuersiæ cardo non in eo vertatur, quidnam personæ communice-
 nicetur,

SECUNDA DEFENSIO. 67

nicetur, sed potius quid in Christo natura assumptæ congruat; sit ne eadem non minus, quàm Verbi assumentis Deitas, omnipotens, omniscia, ubique: Denique cum à D. Ioanne Matthæo hæc ita decidantur, vt veritatis euidencia conuictus, in Anhaldinorum vel positus totius Ecclesiæ œcumenicæ & catholicæ sententiam pedibus eundo, disertè neget, humanam Christi naturam vel omnipotentem, vel omnisciam, vel omnipræsentem esse: immò talibus prædicationibus veri nihil subesse, vltro fateatur: pag. 337. ista, inquam, omnia cum ita se habeant, quid restat, quàm vt eodem D. Ioanne Matthæo & actore, & teste, & iudice, tota ista Patrum Bergensium, de reali idiomatum Deitatis communicatione seu participatione facta carni, disputatio, ex agro Ecclesiæ exterminetur, & de veritate orthodoxa, quam Anhaldini cum omnibus Iesum crucifixum rectè inuocantibus tuentur, ac profitentur, gratum DEO ΠΑΤΡΙΣΤΙΟΝ canatur?

Omissa igitur prolixiore iam eorundem sex argumentorum defensione, quippe quæ à nobis superiori defensione rationibus satis firmata arbitramur, tantum ad *αποφύσεως* quædam respondimus, quibus iste, ne obmutuisse, ac veritati cessisse videatur, causæ suæ fucum facit. Quorum hoc primum est.

- I. Quòd audacter scribit, *neminem esse, qui realem communicationem, id est, physicam proprietatum transfusionem, inter Christi naturas fieri aut factam esse, docuerit unquam. pag. 352.* Quasi verò primis funesti huius certaminis autoribus non fuerint (vt cum Dialecticis loquamur) vocabula ista æquipollentia, effundere, communicare, conferre, ornare, vngere, euehere. Quod ne quis fingi à nobis suspicetur, persuasus perpetuis Antagonistæ nostri clamoribus, vociferantis cum laruis à seipso confictis Amilingum dimicare, consideret pauca testimonia ex infinitis, quibus istorum libri

SECUNDA DEFENSIO. 69

bri sunt referti. Sic enim iam olim D. Brentius sensit, docuit, scriptitauit.

Recognit. 16. Incarnationem Christi, seu personalem Filij Dei cum filio hominis unionem, vocamus coniunctionem diuine & humane nature in Christo, in qua diuina natura EFFVNDIT omnem suam maiestatem in humanam naturam, & ORNAT eam cœlesti sua virtute, gloria, honore, ac dignitate, &c.

Recog. 22. Ita DEVS se coniungit & unit cum homine, vt in ipsum omnem suam maiestatem CONFERAT, nec cum vno tantum & altero, aut etiam multis, sed infinitis, adeoq; omnibus, omnibus inquam suis cœlestibus ac diuinis DONIS ORNET. Et paulò post: Iam inde ab aeterno constitutum est, vt Filius Dei fieret Filius hominis in plenitudine temporis, in quem omnis diuinitatis maiestas CONFERRERETVR. Item: vt diuinitas EFFVNDERET omnia maiestatis sue bona in humanitatem.

Recognit. 29. Hic iam versamur in proprio statu huius controuersie. Num in-

carnatio Christi, seu unio personalis se eo extendat, ut Filius Dei EFFVDERIT in filium hominis omnem suam maiestatem, videlicet omnipotentiam, omniscientiam, omnijustitiam, omnipresentiam, & omnifelicitem, &c.

Recog. 30. Affirmo igitur personalem duarum naturarum unionem in Christa tam latè patere, ut Diuinitas non unam tantum & alteram partem suae maiestatis, sed omnem suam maiestatem in humanitatem Christi CONFERAT. Quod rectè communicatio idiomatum, id est, proprietatum vocatur.

Recog. 41. Verbum sic caro factum est, ut aeternus Filius Dei ita habitet in filio hominis, ut EVEHAT ipsum unà secum in diuinam maiestatem, & EFFVNDAT in eum omnes suas PROPRIETATES.

Recog. 113. 114. Incarnatio illud significat, quod Filius Dei in habitatione sua in semine Abrahae, & impletionem eius, EFFVNDAT in ipsum omnem maiestatis suae

thesauri

thesaurum ac plenitudinem. Et hoc est discrimen inter Christum & alios homines, communicatio diuinarum proprietatum, quibus Filius hominis ab inhabitante Filio Dei ORNATUR, seu praesortibus suis VNGITUR. Hæc Brentius, cuius sententiam aperte per vniuersum librum suum impugnat D. Ioannes Matthæus, qui tamen negare non erubescit, à quoquam suorum gregalium communicationem physicam docendo traditam esse. Sed hæc hæc tenus.

Venio nunc ad secundum illius 2.
νεροφύρετον, nimirum: quod de natura Christi humana loquatur, non IN SE considerata, sed in VERBO. pag. 357.

Quasi verò assumpta natura vel existat, vel considerari possit extra VERBUM. An non igitur in eum quadrabit illud Sophoclis: ἀνδρὸς ματαίης φλαυρῶ ἐπιμυθεύδης; de quo tamen penes alios esto iudicium. Quid verò suis iterum patronis, & Ecclesiæ non Iesu Christi, sed suæ, hoc est, Iacobiticæ, siue Iacoban-
F 4 drea-

dreanæ luminibus respondebit, quos etiam hac in parte sibi manifestè habet aduersantes? Sic enim iam olim Ioannes VVigandus, lib. de comm. idiom. pag. 139. *Humanitas in persona Christi ultra dona sua naturalia accipit realiter à diuina natura plurimas proprietates, TALI pacto, ut etiam IN SE habeat ac possideat illas à diuina natura communicatas proprietates.*

Item; D. Selnecerus Anno 72. ad The. B. *Humana natura non ex se, non per se, non seorsim, non extra personam Christi, sed in Christo, atq. adeo IN SE SE etiam habet omnem potestatem, id est, diuinam planè & eternam SIBI datam à Christo, & in Christo, potentiam in cælo & in terra: &c. G. ult. b. H. 1.*

Item: *Habet IN SE SE (etsi non per se, aut ex se, nec seorsim extra Christum) potentiam infinitam & diuinam. H. 4.* Hæc igitur consideret disputator, & Amlingum non cum proprijs, seu à semetipso confictis, sed cum Vbiquistarum laruis pugnare agnoscat.

Tertium

Tertium κρησφύγετον est, quòd ad fer- 3.
 rum ignitum confugit; in cuius tamen
 applicatione iterum haud obscure o-
 stendit, se à libri Concordiæ architectis
 dissentire. Cum enim isti perpetuò si-
 militudinem hanc in ore habeant, ad de-
 clarandam realem suam, quam commi-
 niscuntur, idiomatum communicatio-
 nem; noster ille disputator non admo-
 dum dissimulat, *se eò usq; ferri igniti si-*
militudinem nequaquam extendere. pag.
 360. Sentit ergo nobiscum potius, quàm
 cum ijs, in quorum gratiam perpetuis
 ἀκβελογίαις, & ἀμφιβολίαις ludit: o-
 mnia dicturus planius, nisi ventris stu-
 dium τῶ κακῶ δαλέειν ipsum cogeret.
 Et hæcenus quidem de primo argu-
 mento.

In secundo argumento prolixè An-
 haldinorum aduersus Vbiquitarios con-
 firmat sententiam: præsertim cum di-
 scrimen inter abstractum & distractum
 approbet, pag. 362. quod nec illi obser-
 uârunt, qui D. Heshusium Episcopatu
 exuerunt; nec isti persuaderi sibi pati-
 untur,

untur, qui simpliciter abstractum hu-
 manæ Christi naturæ extare negant;
 quorum non aliam ob causam in asser-
 tione nostra aduersus Apologiam Er-
 furdensem mentio nominatim facien-
 da fuit, quam ne cum proprijs (vt Anta-
 gonista garrit) laruis pugnare videremur.
 Quid? quod sibi ipsi repu-
 gnans palam (quod res est) affirmat;
*Amilingum omnipotentiam, & alia di-
 uina omnia sic considerare in Christo, vt
 vni eidemq; Christi individuo, siue
 iϥιστo, d̄p̄o, non tantum humana, verum
 etiam diuina nature idiomata predica-
 tione minimè verbali, sed potius reali
 (propter veritatem ipsam, que verbis in-
 est) tribuendo communicet. pag. 364.* Si
 ergo hæc est communicatio idiomatum
 realis, quam defendis, quorsum accu-
 samur, quasi illam vnquam impugna-
 uerimus? Siquidem, quod nos cum o-
 mnibus orthodoxis sentimus, idem
 quoque Antagonista noster sentit; ab-
 stractas nimirum formulas de carnis
 Christi omnipresentia, omnipotentia,
 omni-

SECUNDA DEFENSIO. 73

omniscientia reijciendas, & damnandas esse; non admittens, carnem Christi in abstracto, etiam in persona Ἐλόγῃ per se consideratam, esse omnipotentem, omnipresentem, ut habent expressa verba, pag. 303. 305. quæ hoc loco recitanda duximus, ut pius lector ea in promptu haberet, & propius considerare posset. Non enim dicimus (inquit) in abstracto carnem Christi esse omnipotentem, omnipresentem, &c. Illas abstractas formulas reijcimus & damnamus. Hæc ille.

Quod si ista verè & ex animo dicit, omni sanè inter nos lite sublata veritati Confessionis Anhaltinæ, in honorem non nostrum, sed eius, cui soli laus, honos, & gloria seculis infinitis debetur, palmam deferat oportebit. Hæc ipsa verò declaratione, sicut Heshusij iste aduersarijs, à quibus Episcopatu exutus est, astipulabitur: ita toti simul Patrum Bergensium συνέδριῳ reclamabit. Quod cum ipsemet (ut apparet)

ret) animaduerneret, nouum hinc κρησφύ-
 γετον arripuit, lectori persuasurus, natu-
 ram humanam in VERBO esse ipsum ho-
 minem Christum; nec abstracti, sed con-
 creti esse locutiones, quoties dicat: Car-
 nem Christi, siue humanam Christi natu-
 ram, in persona τῆς λόγῃ esse omnipoten-
 tem. Quid enim humana (inquit) na-
 tura est in persona τῆς λόγῃ, quam homo
 Christus, aut filius Mariae? Hæc ille.
 pag. 365.

Verùm quis ita rudis est, qui non,
 etiam nemine admonente, in hisce pro-
 positionibus Nestorianam simul & Eu-
 tychianam abstracti & concreti, hoc est,
 naturæ atque personæ confusionem a-
 gnoscat?

Ludit etiam illa phrasi: Corpus Chri-
 sti, saluo corporis modo, in VERBO ubiq;
 presenti, præsens esse, non in se, nec simul
 cum VERBO, secundum modum VERBI.
 Quod idem esse vult, ac si dixerit, homi-
 nem Christum esse omnipresentem:
 non

SECUNDA DEFENSIO. 77

non quidem inde (inquit) unde homo est, sed unde homo Deus est. pag. 366.

Quis verò propositiones in concreto vnquam ex nostris impugnauit? Suos ergo ipsius socios tectè suggillet oportet, quibus tamen fascinum obijcit, excogitatis istiusmodi effugijs atque cothurnis de omnipræsentia corporis in VERBO, seu in VERBI persona.

Hæc enim audientes incauti Pandoræ Subscriptores, protenus idem illum, quod ipsi perperam sentiunt, docere autumant, cum re ipsa contrarium defendat, & nostram aduersus librum Concordiæ sententiam confirmet. *Quam*

triam, auxiliante Christo, Domino & seruatore nostro, de cuius maiestate & gloria agitur, deinceps se propugnaturum, & propagaturum aduersus omnes inferorum portas sanctè promittit. pag. 367.

Stet ergo promissis, & Concordiæ formulam breui ad Orcum (vt diuinans loquitur, pag. 417.) collapsuram, vnâ cum Reali ista seu physica idiomatum Deitatis facta carni participatione, non est

est quod dubitemus. Cum autem istiusmodi *negō q̄zta* sæpius occurrant, libet hic sequentem quæstionem vnâ cum subiecta ad ipsam responsione lectori considerandam proponere, iisdem, quibus concepta, & exposita fuit in Synodo Quedlinburgensi, verbis.

Quæro: an ista Propositio sit vera?

Christus Deus & homo est Dominus & gubernator omnium creaturarum, non absens, sed præsens, secundum utranque naturam in concreto: non tamen secundum intellectus humani capacitatem, aut secundum conditionem, vel proprietatem, aut rationem huius seculi, non localiter, non physice, non circumscriptiue, non inclusiue, non quantitatiue (vt loquuntur Scholastici) non visibiliter, non sensibilter, sed planè diuino modo, soli omnipotentie diuine noto, & possibili, & in verbo eius promisso.

SECUNDA DEFENSIO. 79

Ad hanc questionem peto à Reuerendis & clarissimis viris, Dominis Theologis Brunsvicensibus, categoricam respon-
sionem. Quedlinburgi. 26. Ianuarij
Anno 1583.

Joach: à Beust in
Planitz, I. V. D.

Responso:

Propositio præstantissimi viri D. Do-
ctoris Joach. à Beust vera est tota, si vno
tantùm in loco corrigatur, nimirum, ubi
coniunguntur hæc verba: SECUN-
DUM VTRANQUE NA-
RAM IN CONCRETO.
Phrasis enim secundum utranq; naturam
diuersa est ab ea, quæ dicitur in Concreto.
Quod si volunt Domini in Concreto loqui,
consentimus. Agnoscimus etiam in
Concreto, totum Christum appellari. Sed
phrasis secundum utranque naturam in
recessu hoc habet, etiam humanam natu-
ram Christi esse omnipresentem, id quod
nos

nos affirmare veremur, propter rationes,
 quas alibi disertè exposuimus. 27. Ianu-
 arij. Anno 83.

Tileman. Heshusius. D.

Daniel Hoffman. D.

Basilius Satler. L.

Joan. Maltzius.

M. Henricus Colpius.

Habes D. Ioannes Matthæ D.
 Heshusij sententiam, hac quidem in
 parte orthodoxam, nostræq; ὁμολογίας
 cui tu iniuriam facis, quando scribis,
*hominis illum Christi omnipotentiam
 concedere, omnipræsentiam negare.*
 Nec enim hominem Christum omni-
 præsentem esse negat, sed carnem Chri-
 sti: vt vel hinc etiam conuincaris falsita-
 tis, quando tibi in ceteris propositioni-
 bus, de omniscientia, & omnipotentia,
 cum illo conuenire somnias. Quasi verò
 iisdem, quibus tu, ambiguitatum præ-
 stigijs ludat, vt illud in concreto dictum
 sentiat:

fentiat: *Caro Christi in VERBO est omnipotens, omniscia.* Hoc verò in abstracto: *caro Christi est omnipotens, omniscia.* Quin potius aliam, quàm in Verbo, non agnoscit carnem Christi. Ideoque Abstractum non pro distracto sumit, sed carnem Christi omnipotentem, & omnisciam, non autem ubiq; esse sentit, siue determinatio illa, vt Dialectici appellant, *συγκατηγορηματικη* (IN V E R B O) addatur, siue omittatur: cum, carnem Christi à Verbo nusquam esse separatam, extra controuersiam sit.

Pronunciatur autem de propositionum conditione ex consideratione subiecti ipsius, non syncategorematum. Si enim subiecti loco vocabulum naturæ ponitur, propositio est abstractiua; si personæ vocabulum subiecti locum tenet, propositio est (vt Scholastici loquuntur) concretiua. Hæc ipsis quoque catechumenis plana sunt. Et hæctenus etiam de secundo argumento.

Tertium argumentum agit de differentia specifica, quæ duarum in Christo

naturarum vnionem constituit, eam-
 que à prioribus tribus præsentia Dei
 gradibus discernit. Miris autem mo-
 dis hic, dum se explicare conatur, se-
 metipsum implicat, & tricas tricis cu-
 mulat. Differentiam specificam esse i-
 psam rei formam negare non potest,
 atq; ideo nolens volens concedere cogi-
 tur, id quod rem constitutam consequi-
 tur, non esse differentiã eius specificam.
 Quod enim consequens est, non potest
 id, cuius est consequens, constituere. Id
 quod omnes sana mente præditi agno-
 scunt.

Stat ergo tertium argumentum, et-
 iam ipso teste, fixum adhuc & immotum.
 Manifestis enim verbis se concedere,
 minimeq; reijcere illud scribit, quod An-
 haldini sentiunt, hypostasim (non autem
 communicationem idiomatum) esse v-
 nionis duarum in Christo naturarum
 differentiam specificam. Vnde etiam
 hypostatica dicta sit. Vnionis enim vox
 præsentia huius genus exprimit: epi-
 theton additum vnionem hypostaticam
 (vt

(vt cum Dialecticis loquamur) specificat, & à ceteris præsentia Dei gradibus discernit. His ergo positis & concessis, nihil erit, quod in argumento ipso desideret.

At enim (inquit) *nos non peccare confidimus, si realem communicationem idiomaticam, quam nos docemus, appellatione specifica differentia dignamur:* pag. 381. Additque rationem: *Quia res, & explicatio rei vera, sunt unum & idem. Vnde facile colligi potest* (inquit) *si quidem hypostatica unio differentiam specificam constituit, quod multo magis talem differentiam constituat id, quod unionem personalem per ea, quæ ex illa sequuntur, explicat.* pag. 371.

Item: Sed ut tandem me prorsus expediam (inquit) *sit unio hypostatica, sicut contendit aduersarius meus, specifica differentia: Inde verò concludo; si hypostasis constituit differentiam specificam, quoad ceteros præsentia Dei gradus, quanto magis vera unionis hypostatica explicatio illud præstabit?*

Hæc ille. pag. 387. Ecquis acutiorem Dialecticum vnquam audiuit, quàm hunc, apertè rem cum rei enunciatione, & explanatione, sine peccato (vt sibi ipsi blandiens ait) confundentem? Siquidem ergo res & explicatio rei sunt vnum & idem: qua frõte vnionem ipsam cum reali idiomatum, quam fingit, *καὶ* vnum idemque esse negat? Verùm ista tam sunt manifestè vana, vt niuem albam non esse facilius persuaserit auditoribus suis Anaxagoras, quàm Smalcaldensem istum disputatorem sobrijs auditoribus sua commenta persuasurum credamus.

Illud verò Cabalisticum quiddam aut Seraphicum habere videtur, quod realem communicationem idiomatum commendaturus, nunquam non suas *καὶ* *ἰερὰ* addit: cuiusmodi sunt *Quam nos docemus*: pag. 378. 381. Item, *quam in meo Tractatu doceo*. Item, *quod de MEO adieci*. pag. 300. Cum enim eandem *καὶ* *ἰερὰ* *ἰερὰ* etiamnum profiteri se scribat doctrinam, quam in thesibus,

fibus ad calcem nostræ defensionis ap-
 preffis ante 18. annos defendit; nec ita
 pridem ex Damasceno deduxerit sen-
 tentiam eandem, quam omnes orthodo-
 xi; etiam ij, qui ante decennium dissi-
 pata Schola VVitebergensi suis eiekti
 sunt laribus, ac profitendi munere re-
 moti, quosque probroso nomine Sacra-
 mentarios proclamat: immò quam ipsi
 etiam Pontificij nobiscum profitentur
 communem: neminem ita hebetis, aut
 obtusi ingenij esse arbitramur, quin et-
 iam non admonitus intelligat, aliud sen-
 tire Ioannem illum Matthæum, aliud
 simulare: cuius rei rationem suæ olim
 conscientia, & seuerissimo iudici, atque
καρτερικῶς filio hominis se redditurum
 certò sibi persuadeat. Ad eiuldem i-
 gitur tribunal illud etiam reijciatur,
 quòd contra conscientiam; & citra o-
 mnem prorsus rationem, haud recusat
 eorum patrocinari opinioni, qui per ma-
 nifestam graduum præsentia Dei con-
 fusionem contendunt, *in quolibet homi-
 ne, immò etiam in qualibet creatura duas*

concurrere inseparabili, & indissolubili vinculo unitas substantias, rei nimirum create naturam, & ipsius Verbi omnia sustentantis *SVBSISTENTIAM*. pag. 336. Quod paradoxum ita est absurdum, & blasphemum, vt etiam in Apologia Erfurdensi, tanquam à typo sanorum verborum alienum, explodatur. Consideret igitur pius ac prudens lector, tam bellè inter istos Harmostas convenire, quàm inter vulpes Samsonis, caudis quidem colligatas, sed capitibus nimium quantum distractas.

Pag. 398. negat, se communicationem, seu participationem talem comminisci, qua diuinitas Ἐ λόγος cum suis attributis facta sit carnis assumpta diuinitas propria. Verùm ne illud Amlingi commentum esse blateret, recognoscat sociorum suorum suffragia, quorum, in assertione quadraginta duùm argumentorum ministerij Anhaltini, aduersus triumuiros istos siue cuparios, siue cauponarios, τὸν λόγον τῆς Θεῆς κατηλέουοντες, καὶ δολῆντας, secundùm Apostolum (2. Cor.

Cor. 2. vers. 17. & 2. Cor. 4. vers. 2.) nominatim facta est mentio, citatis ἀπο-
 λέξεσιν aliquot istorum sententijs: in fine
 argumenti viceſimi sexti. In quorum e-
 nim castris militat, & quibus omnia sua
 (vt loquitur, pag. 440.) vel maximè vult
 esse consona, eorundem proculdubio
 partes tuebitur, communi præsertim
 cum ipsis tessera vtens.

Et ne longius abeamus, quærimus
 ex ipſo, quidnam discriminis fit inter il-
 las locutiones: *Humana Christi natura
 possidet, seu habet propriam Diuinitatem
 Verbi, ad communem vsum, & effectum.*
 Et: *humana natura, vt in Christo, seu
 Christi, hoc est, Verbi incarnati persona
 subsistit, propriam habet Diuinitatem
 Verbi, ad communem vsum, & effectum.*
 pag. 308. Fatemur, nos hebetiores esse,
 quam vt hæc prædicationes à se mutuò
 discernendas, aut de abstracto alteram,
 alteram de Concreto accipiendam esse,
 suspicari vnq̄; potuerimus: quarum discrim-
 men qui demonstrauerit, is erit nobis, se-
 cundum Maronis Palæmonem, magnus

Apollo. Siquidem ergo posteriorem approbat D. Ioan. Mattheus, cur improbat priorem? Humanitas enim Christi, nisi quatenus in persona Verbi subsistit, proculdubio ne esse quidem statuenda est. Nec humana natura Christi est ipse homo Christus: Sed homo Christus est Verbum humana natura vestitum, seu eidem hypostaticè vnitum, hoc est, Verbum incarnatum. Quod qui negat, ipsa fidei principia cum Nestorio & Eutyche neget oportebit. Aduersus autem negantem principia frustra disputabitur.

Astipulatur nobis Gabr. di. 7. quæ. vn. lib. 3. cuius verba hîc adscribemus: *Natura assumpta humana neq; est Christus, neq; homo, neq; Deus, neq; omnipotens, neq; aterna, neq; creatrix: sed est pura creatura, assumpta à Deo, in quo & homo subsistit communicans Deo suam denominationem, qua verè dicitur, & est homo.* Hæc ille.

Constat etiam ex decreto Synodi Chalcedonensis, adeò in Verbi incarnati

nati hypostasi differentiam naturarum non aboleri, aut tolli, vt quemadmodum diuinæ naturæ idiomata manent sui semper similia, id est, immota, & integra; ita quoque naturæ assumptæ proprietates **MAGIS** seruentur in Christo, quàm in vilo mortaliū seruari possent: puta, quòd & perfectione, & puritate hypostasis illa, in quam vtriusq; naturæ proprietates ἀκραιφνεστάτη ἐνώσει (vt Damascenus loquitur) concurrunt, omnibus alijs hominibus longissimè antecellat.

Verùm Antagonistæ nostro illud vsu venit, quod Nazianzenus scribit, ἐπι τῆτο ποιῶ τοῖς αἰρετικῶς τὴν πλάνην, ἢ τῶν ὀνομάτων Ἰηζουῆς. Id quod Damascenus ijsdem propè verbis repetit & declarat, inquit: τῆτο γὰρ ἐστὶ τὸ ποιῶν τοῖς αἰρετικῶς τὴν πλάνην, τὸ ταῦτὸ λέγειν τὴν φύσιν, καὶ τὴν ἕνωσιν.

Pergit igitur suo more χερσῶδεις καὶ ζοφῶδεις προσφέρειν λόγους, secundum Theodoretum (Dial. 3. pag. 347.) hoc est, verborum præstigijs ludere. Vt enim

persuadeat lectori, *Verbum OMNIA per naturam assumtam agere*, adeò vt etiam corpus Christi resurrectionis suæ, ipso assente, instrumentum fuerit, quod tamen, omnium sanorum consensu, proculdubio *ἡσυχία* illud fuit, cui vita erat restituenda: Thomæ profert testimonium suæ sententiæ tam manifestè repugnans, vt quod nostram magis astrueret, vix aliud in medium proferre potuisset æquè nervosum. Ac mirum profectò sit, vsque adeò contendendi studio istum occæcaturum esse, vt ne quidem animaduertat, quid suæ causæ vel prosit, vel obsit: malitque prorsus dogmati suo inconsentanea, & sibi ipsi contraria effutire, quàm veritati manus dare. Palam enim pro nobis respondet Thomas (quod idem etiam magnus noster Lutherus disertè affirmat) nimirum, *Virtute diuinitatis, (ne quidem per mortem vel ab anima Christi, vel ab eiusdem carne separate) non autem virtute assumta nature, animam in defuncti corpus rediisse, resumente*

SECUNDA DEFENSIO. 91

mente animam corpore, quam moriens
Christus à corpore deposuerat, & re-
sumo ab anima corpore, quod dimiserat.

Quid autem hoc virium aut pon-
deris habet ad *πρωτόδοξου* illud proban-
dum: quòd nihil omnino, nisi ministerio
humane nature agat ὁ λόγος? Aut:
quòd omnia Verbum per humanam natu-
ram agat, tanquam per instrumentum?

Etsi enim hoc ita se haberet; tamen ad
vniionem duarum in Christo naturarum
hypostaticam efficiendam adeò non suf-
ficeret, vt eandem solueret: cum ea,
quorum alterum functiones suas obit
per alterum, vnita esse siue personaliter,
siue alio vniionis genere, minimè ne-
cessè sit. Neque enim cum fabro securis
aut malleus est vnitus, etiamsi eius in a-
gendo vsus sit: neq; cum dioptra vnitus
est oculus, etiamsi ad explorandam ma-
gnitudinem dimensionesque ea vtatur
Geometra. Quomodo igitur non sol-
uunt vnitatem personæ, qui vniionem
naturarum in ea re constituunt, & per
eà definiunt, quæ nihil minus est, quam
vniio?

Verum

Verùm cum isti passim, vt hoc suum *πρόδοξον* auditoribus persuadeant, ad similitudinem animæ in homine, OMNES suas actiones (etiam inorganicas, vt nimis crasse philosophantur) per corpus efficientis, confugiant; ne in re manifesta bonas horas consumamus, expendat secum ipse prudens atq; pius lector, an non monstruosum, & impium dictu fuerit? Deitatem, sicut animam, per oculos corporis videre, per aures corporis audire, per intellectum humanum intelligere, per voluntatem humanam velle: ministerio deniq; humanæ naturæ, tanquam medij, seu instrumenti, cognoscere arcana æterni Patris, &c. cùm potius, Deitatis beneficio & efficacia, suas operationes exerceat anima & corpus naturæ assumptæ.

Quàm verò illud etiam ab omni Theologiæ orthodoxæ ratione alienum est, quòd regulam Leonis (*de vtraq; forma in Christo ad commune apotelesma agente, unìtè quidem, at non indistinctè*) per vniuersum scriptum, pagina præsertim

sim uo. ita deprauat, ut neget, aliud in Christo diuinam, aliud humanam agere naturam. Quasi verò ἡ τῆς ὀρθοδοξίας σήλη non habeat διαρρήδων & expressè additum: quòd Verbum operetur, quæ Verbi sunt, & caro exequatur, quæ carnis sunt. Alterum enim in Christo iniurijs succumbit, alterum coruscet miraculis.

Ac licet teste Damasceno Christus agat diuina humanitus, & humana deitatis; non tamen inde efficitur, quòd diuina natura humanas, aut humana diuinas peragat operationes. Ista enim operationum confusio totum proculdubio vnionis duarum in Christo naturarum hypostaticæ mysterium euerteret. Quin potius ἡ μὲν τῶν θαυμάτων δύναμις, τῆς θεότητος αὐτῆς ὑπέσχετο ἐνέργεια. ἡ δὲ χειρὸς γὰρ καὶ τὸ θελήσαι, ἔτι τὸ εἰπεῖν, θελω, καὶ θαεῖσθαι, τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῆς ὑπέσχετο ἐνέργεια (secundum eundem autorem lib. 3. fidei orthod. cap. 15.) καὶ τῆς αὐτῆς πάσι τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. πᾶσι μὲν θεοσημίας ἡ θεότης ἐργάζεται, ἀλλ' ἂν

διχα

διχα τῆς οὐρανοῦ. τὰ δὲ πεποιητὰ ἢ αἰόζ, ἀλλ' ἔχωρις τῆς θεότητος. καὶ παχέσι γὰρ τῆς οὐρανοῦ σωημενένη ἢ ἢ θεότης, διαδοῖς διαμένοντα, καὶ ταῦτα ἐντελέσει τὰ σωτήρια. καὶ ἐνεργεση τῆ τε λόγος θεότητι, σωημενένης ἢ ὁ ἀγαθὸν ἔσ, νοῶν καὶ εἰδῶς τὰ τελεῖται, &c.

Quid? quòd D. Ioannes Mattheus, negans κωνωνίαν ἀ Leone ἀντὶ τῆς ἐνώσεως positam esse, manifestè contradicit Synodo œcumenicæ sextæ, quæ dictum illud (vtraque natura agit cum alterius COMMVNIONE quòd proprium est) magna asseueratione exponit de vnione, contra Monothetarum corruptelas. Sic enim inquit Synodus: Operatur vtraq, forma cum alterius communione quòd proprium est. Non enim dixit, quòd minuit, aut immutauit, aut confundit, vel abnegat hoc, quòd proprium est, vtraq, natura, de his: quæ in vno eodēq, Christo substantialiter vnita sunt. Sed operatur quidem: cum alterius autem communione: vt & differentiam ostendat per hoc: quòd OPERATUR, QVOD PROPRIVM EST: & VNI-

SECUNDA DEFENSIO. 95

VNITIONEM significet per hoc,
quod dicit: CVM ALTERIVS
COMMVNONE. Tom. Concil. 2.
f. 779. 972.

Verum in re omnibus manifesta
quorsum immorari opus est? Stat igitur
contra Antagonistæ nostri oppugna-
tiones inconcussum adhuc tertium quo-
que argumentum, quod quidem, præter
adductas rationes, testimonijs etiam Ful-
gentij, Cyrilli, Theodoretij, & Lutheri,
a nobis probè munitum, suo ipsius cal-
culo confirmat Antagonista, leq; omnia
non tantum amplecti scribit, quæcunq;
de discrimine naturarum cum idioma-
tis suis in Christo doceat Amlingus: Sed
etiam litis componendæ conditionem
fert: *Si is (inquiens) è contrario accipe-
ret, quod naturarum propria persona com-
muni sint communia, lis inter me & ipsum
esset composita.* pag. 408. τῶτο δὲ καὶ τοῖς
κατηχηματικοῖς δῆλον. Quid ergo respon-
debimus, præter illud? Si quod loque-
ris sentis, nec aliquid monstri alis, *κατῆ-
χον τῶτο*, & composita lis esto. Vident
iterum

iterum Concordiæ discordis, Subscriptores, se ipsos, non Anhaltinos à D. Ioanne Matthæo, qui totus iam noster est, hæreseos argui. Id quod innocentia nostræ, & reliquorum, qui nobiscum orthodoxè sentiunt, testimonium perhibet vt luculentissimum, ita gratissimum, & longè maximum.

In quarto argumento concedit, *specificam differentiam*, græcis *ειδομαστικὴ διαφορά* dictam, qua singularis ille à ceteris tribus præsentia Dei gradibus, seu modis discernitur, *in reali, siue physica idiomatum Deitatis cum carne participatione, nequaquam esse querendam.* pag. 412. 417. 422. Eo ipso igitur Anhaltinis nolens volens astipulatur, & gregalium suorum hæresiarchæ contradicit, cuius commentum hoc esse constat, etiam D. Heshusio teste, quòd differentia vnionis hypostaticæ specifica ex reali ista idiomatum in Christo communicatione pendeat.

Immo sibi met aduersatur D. Ioannes Matthæus, quando *rem ipsam cum*
declara-

SECUNDA DEFENSIO. 97

declaratione sua, uno (vt scribit) differentia specifica nomine dignatur; nihil ea in re peccari certò sibi persuasus scilicet.

pag. 411. Etsi autem Anhaldinorum Syllogismum, quem scopticè Amlingicum vocat, miris calumnijs nunc huc nunc istuc detorquet; tamen eandem sententiam alijs tantùm verbis (ne videlicet indisertus ac parum eloquens videatur) conceptam repetit, probatque. pag. 429.

Ceterum *commodiora se vocabula*, quàm ea, quibus vitur, de communicata nimirum carni in Verbo, ad communem usum & effectum, idiomatum Deitatis possessione, *non habere, & cum formula Concordia* (quod est τὸ ἐν δεξιῇ αἰ- τῶν) *ita loqui* causatur: pag. 414. 440.

Quasi verò præter sacram Scripturam, cuius ἀποτύπωσις ὑγιαίνόντων λόγων ab ista κηνοτομία ἢ κηνοφωνία planè discrepat, vniuersa orthodoxa antiquitas, quæ istarum nouitatum prorsus fuit ignara, non fatis commodè de hoc sacrosancto mysterio differuerit.

H

Quid?

Quid? quòd à præceptorum Lutheri
 & Philippi doctrina minimè recessisse
 videri vult, pag. 450. in quorum tamen
 scriptis monstra ista mirificarum phra-
 sium nusquam occurrunt. Constat
 autem ipso Luthero teste, mutato di-
 cendi genere, mutari simul genus do-
 cendi. Et quid quæso ij, quos ex A-
 cademia deturbârunt; diuersum à cor-
 pore doctrinæ Philippi, in quo medulla
 scriptorum Lutheri comprehensa est,
 professi sunt, aut profitentur? Quid
 verò est fumos vendere, aut lectori præ-
 stigijs offundere, aut quid potius Deo
 & hominibus illudere est, si hoc non
 est; quòd *doctrinam de communicatio-
 ne idiomatum à præceptoribus traditam
 ex schola VVitebergensi exauthorasse* (vt
 Antagonistæ verbis vtar, pag. 462.)
videri nolunt, cuius tamen fidos asser-
 tores proclamant Sacramentarios, Ari-
 anos, hæreticos, Scythis denique &
 Turcis longè deteriores, planeque indi-
 gnos (proh dolor) qui Solem aspiciant?
 Hæc tu Christe Iesu, conniuente Magi-
 stratu,

SECUNDA DEFENSIO. 99

stratu, audis, vides, intelligis. At tu Domine usque quò?

Quàm vafrè autem illud eludere conatur, quod in Defensione Anhaltina extat? pag. 112. humanam naturam non accepisse, ut seipsam sustentaret, nedum ut omnia, sicut Verbum τὸ ῥῆμα τῆς ἀνάμεικτοῦ αὐτῆς (id quod in ipsa etiam Unione soli diuinæ naturæ Christi competit, humanæ neutiquam) sustineat, tueatur, alat. Cum enim hoc negare non auit Antagonista, qua fronte illud excusauerit, quòd *humanitatem iam olim in Christo Deitati, non quidem ὁσία, sed ἕξια; non essentia, sed potentia; non natura, sed gloria; non substantia, sed maiestate exequarunt ij*, quorum verba (nisi nos animus fallit) non nominatis etiam autoribus facile agnoscit?

At enim (respondet) *hæc non in firmitas, sed maiestas est humana natura in Christo, ut non per se in propria persona subsistat, sed in V E R B O.*

pag. 416. Quomodo ergo non ad eiusdem

dem maiestatem potius, quàm imperfectionem referendum erit, esse potentia, scientia, ἐξουσία, & proprietatum reliquarum circumscriptione, seu finitate, assumentis Verbi immensitati, vt creaturam Creatori inæqualem? Quomodo non vtriusq; in Christo naturæ maiestatem & gloriam obscurant magis, quàm illustrent, qui absurdissima sophisticatione, naturas inter se diuersissimas (creatricem, inquam, & creatam) ἐξουσία, potentia, maiestate gloria, scientia denique, & omnipræsencia exæquant? Cum præsertim immensitas vel exæquatio creaturæ cum Deo, non sit eius perfectio, sed destructio; non eius gloria, sed ignominia.

Sicut enim proprijsima Dei gloria, & perfectio, quam passim sibi in Scriptura vindicat, est eius super omnes res creatas eminentia: ita creaturæ perfectio & gloria est, infra Deum ea esse conditione & excellentia, in qua Deo placeat, & illum assequi finem, ad quem condita, & ordinata est. Propria autem
 Filij

Filij Dei gloria est, quòd ex immensa misericordia & amore erga genus humanum, voluit in vnitatem suæ personæ assumere, & in æternum in ea gestare massam nostræ naturæ, quanquam tum maxima gloria ornatam, tamen Deitati suæ non æqualem: atque ita fieri seipso minor, vt nos omnibus creaturis maiores efficeret. Hæc nulla vnquam sophistica eueri poterunt. Eo ipso igitur, quòd humana natura seipsam non sustinet, sed in hypostasin omnipotentis Verbi assumpta est, demonstratur satis firma ad probandū consequentia, eã ne in Verbo quidem (extra enim Verbum nihil est, vt cum scholis loquamur, negative) esse omnipotentem, omnisciam, vbique, vt hæcenus Flaciobrentianorum hæresis furiosè contendit. Hominem verò Christum omnia sustinere, tueri, & alere, extra controuersiam est. Hoc igitur probando, & illud improbando, vel saltè concreti & abstracti terminos, hoc est, naturam Christi humanam cum homine Christo confundendo, quid facit D. Io-

annes Matthæus aliud, quàm vt semet-
ipsum cum Pandoræ tam subscriptori-
bus quàm autoribus confundat, & An-
haldinos orthodoxam defendentes reli-
gionem confirmet?

Multa in Antagonistæ pagellis scien-
tes præterimus, quæ, ad huius præsertim
argumenti refutationem, nimium otio
suo abutens cumulat, partim à scopo a-
lienissima, partim extra omnem con-
trouersiam posita; in quibus tamen ple-
risque, ne nihil respondisse videatur,
ita sibi placet immoranti, vt oboriri su-
spicio lectori possit, quales nam sint
tandem, quos iste exagitanos tanta ver-
borum amarulentia sibi proposuerit.
Sed defensionis Anhaltinæ collationem
cum ista dicacissimi declamatoris ἀπε-
ροεωρία prudenter instituenti, facile et-
iam nobis tacentibus quid verum fal-
sumq; sit planum fiet: vt ineptè facturi
videamur, si ad singulas istius digressio-
nes respondeamus.

Illud saltem hîc percontari libet, quâ-
nam conscientia impugnare ausit, quòd
vnam

vnam eandemq; in Christo hypostasin
 illam æternam, & Verbi, hoc est, secun-
 dæ personæ Trinitatis, quæ est ipse Filius
 Dei, propriam, vtriusq; naturæ esse hy-
 postasin scripsimus; pagina Defensionis
 nostræ 126. diuinæ quidem, vt connatu-
 ralem per naturã; humanæ verò, vt con-
 sistentatæ (*συνυφυσίως*, secundum
 Damascenum lib. 3. cap. 4.) per vnionis,
 non realis alicuius participationis, gra-
 tiam? Si explodendã esse hanc sententiã
 iudicat, in disputationibus præsertim: cur
 eandem in thesibus suis ex Damasceno
 collectis, quibus omnia, quæ in formula
 Concordiæ de persona Christi dissierun-
 tur, ex fundamêto euertit, aboletq; tanq;
 normam doctrinæ orthodoxæ repetijt?
 Quod aut Verbi hypostasin Amlingus
 naturæ assumptæ cõmunicatã esse simpli-
 citer negãrit vnq; negetuè, id ex abun-
 dantia cordis sui scriptitauit disputator,
 cuius vanissima vanitas, à qua tamẽ alie-
 nus vult haberi, vel inde estimetur, quòd
 pagina Defens. Anhaltinæ nona prorsus
 contrariũ disertis verbis extat assertum.

Qualem verò compositionem tandem in Christo fingat homo fanaticus, quando ne id quidem ferre potest, quòd, licet post vnionem vna eademque vtriusque naturæ in Christo hypostasis sit, non tamen partim humana, partim diuina dici eadem rectè possit, sed diuina tantum, hoc est, Dei Verbi propria, ne videlicet se ipsa per incarnationem vel perfectior facta esse, vel ante incarnationem imperfectior fuisse videatur (minor enim se ipso factus per incarnationem, naturæ nihilominus suæ & personalitatis non amisit perfectionem) hæc cum in dubium vocet disputator, qualem tandem ex Christo, quem *σύνθετον* esse minimè infitiamur, hypostasia sibi fabricet, vel hinc colligat prudens lector, quòd etiam à Moguntinis Theologis annotatum est, vbiunitatis patronos non sine dolo voce personæ abuti pro ipsius naturis in Christo coniunctis, vt tertium aliquid ex vtraq; conflatum haud obscure comminisci videantur, contra vulgatissimam (vt illorum verbis utar)

schola-

Scholarum, totiusque orthodoxæ anti-
 quitatis doctrinam.

Ad cauillationem verò, quòd aliud
 sit sustentari in λόγῳ, vel à Logo; & a-
 liud in eo subsiltere, siue personari, &
 (vt sic loquamur) indiuiduari, pag. 440.
 respondemus breuiter & perspicuè:
 Esi sustentandi verbum nudè positum
 de primo gradu præsentia Dei usurpa-
 tur, acceptione generali idem ferè signi-
 ficans, quòd Græcis est φέρειν καὶ ἀγειν:
 tamen in hoc mysterio longè aliud si-
 gnificat, nec ponitur nudè, sed vitandæ
 ambiguitatis gratia habet additam diffe-
 rentiam, vt sustentari in Verbi persona,
 sit idem, quòd Græci significantius di-
 cunt, ἐν τῷ λόγῳ ὑφίστασθαι. Id quòd
 Scholastici magis etiam barbaris voca-
 bulis sustentificationis & suppositio-
 nis expresserunt, quæ ipsis nihil aliud
 significant, quàm personalem naturæ
 dependentiam terminare. λόγῳ enim,
 teste Damasceno lib. 3. cap. 2. factus est
 hypostasis suæ carni, eiq; in seipso præ-
 buit ὑπαρξιν, id est, existendi rationem.

Et hinc eandem ἐνότησιν dici ait idem scriptor, in Dialect. cap. 42. & 44. propterea quod ab altera hypostasi assumpta, in ipsa suam habeat existentiam. Solus enim huius massæ assumptæ τὴν ὑπαρξιν, ἐν τῇ ἑ' λόγῳ ἐνώσει γνωρίζομεν, secundum Athanasium: Hoc est, Ipsius carnis existentiam in ipsa unione Verbi designamus. Dial. 3. & 4. de Trin. Vnde veteres rotundè & eleganter dixerunt: ἅμα ὁ σῶζῃ, ἅμα ἰεὺς λόγῳ σῶζῃ. Hæc omnia elidunt aduerfarij nostri calumnias, quasi primum & quartum præsentis DEI gradus confundamus.

Cum autem hoc inuentum sibi vendicet, & singulare ingenij sui acumen ostendet in eo, quod alia sit ratio naturæ assumptæ per se, alia in Verbo considerata: opponamus eidem, præter cõfignata iam antea orthodoxorum veterum Ἐπιφάνια, grauissimam illam ex edicto Iustini decerptam sententiam: *Humana Christi natura PER SE ABSOLVTE nunquam dicitur: quia nec subsistentiam, seu personam habuit,*

buit, sed in subsistentia Dei Verbi initium, ut esset, accepit. Hæc ille.

Consideret nunc lector responsionem prævaricatoris ad obiurgationem pagina Defensionis nostræ 133. ex Antagonistarum hypothesei extructam, qua unio- nem hypostaticam duarum in Christo naturarum, ex assertionem Domini; Data est mihi omnis potestas, per realem scilicet, quam fingunt, idiomatum communicationem, quod negare non possunt, & si negent, prolatis in medium scriptis ipsorum, quæ in promptu sunt, convinci possunt, sic explicârunt hæctenus, ut Deitatem Verbi assumptam datricem, seu communi- catricem, assumptam verò eorum, quæ data sint, hoc est, omnium Diuinitatis idiomatum receptricem assererent. Vnde indissolubili consecutionis nexu inferri posse ostendimus, vel inter Patrem & Filium (is enim huic omnia in manus tradidit, qui etiam à Patre potestatem omnis carnis sibi traditam reuera accepit)

accepit) vel inter Patrem, & mediatoris carnem (siquidem naturæ assumptæ, non personæ missæ omnia tradita esse contendunt) vnionem hypostaticam factam esse.

Id verò peracutus iste Dialecticus, vel logicus potius (λόγοι enim Græcis nugæ sunt, neque iste tanto hætenus conatu aliud præstitit, quam vt λογικῶς, hoc est, nugatoris nomen inde abstulerit) cum soluere non posset, falsa derisione eleuandum putauit. Consequentiam enim à baculo ad angulum valere nugatur. pag. 445. Verùm cum aliud sit Lucianicum ἐμπαιξιόν, aliud disputatorem agere, obiectionem illam etiamnum urgemus, nec nisi explosa Vbiquistarum, quæcunque Christo in tempore data sunt, ad solam carnem restringentium, matæologia, illius consecutionem negari posse clara voce profite-mur. Hæc cum ita sint, remissis iam leporum & facetiarum patri scommatis & cauillationibus, quas variè hoc loco miscet D. Ioannes Matthæus, ad reliqua

qua deinceps argumenta properamus.

Quartum igitur argumentum, ut ab Amlingo est propositum, atq; enunciatum, Antagonista ipso teste & iudice, fixum adhuc consistit, & immotum. Atq; cum hoc pag. 448. & 449. rectè illis opponi profiteatur, qui proprietates naturarum in Christo sibi inuicem, vel inter se communicari reali participatione doceant: nobis etiam tacentibus lector non rudis prorsus atq; obtusus agnoscit, contra suos istum gregales testimonium dicere, & suffragari Anhaltinis, qui nunquam improbârunt, aut inficias iuerunt, quòd propria naturarum (ut Antagonistæ habent verba: pag. 449.) ambarum, vnã communem personam habentium, communia sint, non sibi inuicem, vel inter se, sed vni eidemq; personæ, quam communem habent. Verùm huic assertioni totum libri Concordiæ & Apologiæ Erfurdensis chaos repugnat.

Ad quintum argumentum quod attinet, fatetur vltro disputator, negari non posse,

posse, argumentum illud, quod Amlin-
gicum vocat, tametsi hoc non Amlin-
gi, quæ nulla est, autoritate, sed totius
orthodoxæ antiquitatis cōsensu nititur,
*inuictam esse demonstrationē contra phy-
sicam idiomatum ἁνωπιων, qua videlicet
Deitatis idiomata naturæ Verbi assumptæ
reali participatione tribuuntur.*

Illam igitur communicationem cum
non detrectet laruam Diaboli appella-
re, & suis gregalibus adeò contradicat,
vt *inter naturas nullam omninò admit-
tendam esse communicationem* clamitan-
do, pag. 476. longius ab ipsis, quàm pro-
bari, nedum postulari à nobis posse iam
antè ostendimus, recedat; communica-
tionem autem idiomatum realem dici
contendat, *non quidem naturæ humanæ,
quasi illi omnipotentia, omniscientia, seu
omnipresentia, reali participatione com-
municata sit, sed potius solius personæ in-
carnatæ respectu: quia videlicet realiter,
id est reuera, siue in rei veritate (vt lo-
quitur pag. 477.) persona illa incarnata,
hoc est, filius Mariæ, seu homo ille Chri-
stus*

SECUNDA DEFENSIO. III

Iesus Iesus est omnipotens, omniscius, ubique: Hæc, inquam, cum ita se habeant, nihil etiam hic inter D. Ioannem Matthæum, & Amlingum dissensionum relinquitur, quin potius Amlingus grato pectore ac voce pro victoria, veritati Anhaltinæ ipsius etiam Antagonistæ suffragio comprobata, benigne concessa gratum Θεωρίκιον Deo victori canendum arbitratur. Βιάζεται ὁ τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις, καὶ τὰς ἀγαθὰς αὐτῆς μαχομένους τοῖς παρ' αὐτῆς λεγομένοις σωσέσθαι: secundum Theodoretum, in fine Dialogi secundi.

Quod verò de formula Concordiæ & primis eiusdem compilatoribus scribit, nullam istos ubiuitatem carni Christi attribuere, neque membrorum symmetria naturam Christi assumtam exui, tametsi statuatur, non minus quam Verbi assumptis Deitas, rebus omnibus præsto adesse, adeò ut Christi etiam secundum humanitatem plena sint omnia scilicet; id verò neque doctissimo inter Pandoræ subscriptores Heshusio persuas-

persuadebit, neque nobis fidem fecerit. Et circumfertur Cracouij impressa de Apologia cuparia D. Chytrai ac ceterorum Megapolensium Theologorum censura, isti assertioni nimis liberali ex diametro repugnans. Manebit ergo Ubiquista, donec in Ubiquistarum castris militare perrexerit, D. Ioannes Matthæus: Aut, si ubiquitatis dogma ferio nobiscum (vt verbis præsert) auersatur, bardos, & stupidos esse oportet, qui non olfaciant, τὸν Χριστὸν ἐπιεὶν κεύθεον μὴ ἐνὶ φρεσίν, ἀλλοτε βάλλειν, secundum Homerum. Iliad 1. Odyss. 8. Præsertim, cum non ita pridem eum in publica disputatione cuidam asserenti (voce quàm pia, ipse viderit) corpus Christi non tantum in cœna, verum etiam (horresco referens) in cœno adesse, magnoperè gratulatum acceperimus de tam aperta scilicet & sincera confessione. Sed versipellis iste paulò post in prandio ab amico quodam compellatus: Quàmnam fronte, quòue animo propositionem tam impiam propugnare possit:

posset: Mi Domine, respondit, hæc animo non serio publicè à me dicta sunt. En tibi VVitebergensium disputatorum dignam Theologis grauitatem. Sed de hac plura dicere non est necesse.

Vbiquistas autem *genus docendi, & phrases multoties mutasse & variasse* (id quod etiam Monophysitarum hæresi moris fuisse constat) audacter negat D. Ioannes Matthæus, quasi non in manibus sint varia istius sectæ, & semet ipsa destruentia scripta. Id quod vel hinc æstimet prudens lector, quòd initio *transfusionem, & effusionem idiomatum Deitatis, adeoq; totius plenitudinis Dei in carnem*, ex professo defenderunt, cuius tam crassæ, ac robustiorem, quam amicus noster est, interpretem requirentis locutionis, pudere iam illos cœpit.

Atque iidem etiam *carnem assumptam in se habere omnia*, clamitârunt, *Quæ Deitatis sint propria*: quod D. Ioannes Matthæus iam reijcit: vsus ipsemet participationis voce pro idiomatum *νενωρία*, quod iam factum nollet. Immo

114 ANHALDINORVM
participationem omnem naturarum &
proprietas inter se, voce & scripto re-
ijcere & damnare se profitetur: pag. 462.
formulam nihilominus Concordiæ cum
Apologia se per omnia sequi iactans:
pag. 461. Tam bellè sibi ipse constat
Proteus iste Theologorum.

Triplex communicationis idioma-
tum genus finxit initio Chemnicus,
quod portentum non ita dudum Anno
nimirum 82. 5. Octobr. Ienæ in publica
disputatione de Evangelio, thesi 46. de-
fendere conatus est D. Balth. Sartorius:
cum in formula Concordiæ tantùm fiat
mentio triplicis prædicationum generis.
Abstractivas de carnis Christi omnipo-
tentia, omniscientia, & ònipræsentiæ lo-
cutiones defendit Apologia Erfurdensis,
quas D. Ioan. Matth. ad Orcum relegat.

Declamatum est hætenus, negantes
corporis Christi ubiuitatē esse intus &
in cute Zuuinglianos, quam tamen chi-
mæram ne quidem Antagonista noster
tolerare sustinet. Verba cœnæ propriè
accipiēda esse, nemo hætenus inter Lu-
theranos dubitavit, quod orthodoxi cō-

SECUNDA DEFENSIO. 115

sensus refutatio non ita pridem in lucem edita pernegat: plurib. nimirum in locis hanc defendens sententiam: Nunq̄; Lutheranorum quenq̄; quod ipsis constet, vel docuisse, vel scripsisse, quod verba sacrae coenae (*HOC EST CORPVS MEVM, &c.*) simpliciter & pprie sint intelligēda.

Ascensionem in caelum esse meram disparentiam, qui nam publicè professi fuerint, non ignotum est. Phrasin illam nimis horridam mutarunt hactenus, sensum non mutarunt. Sed quid in re manifesta moram nectimus?

Corpus Christi diuersae à nostro speciei esse, quod contendit Flacius, nobiscum impugnat D. Ioannes Matthæus: qui tamen illud ipsum cum nostris corporibus in eadem arbore substantiae seu tabula praedicamentali contineri pernegat; in gratiam nimirum suorum collegarū, qui definitione diuersum à nostris corporibus corpus Saluatoris esse fingunt; ac veritus fortassis, ne ab Apologie Erfurdensis autoribus dissentire videatur, qui corpus Dominicum propter

vnionem cum Verbo hypostaticam ex
 arbore Porphyriana (quam per con-
 temtum sic vocant) excludunt. Quibus
 nos respondemus: Etsi donorum illud
 & prærogatiuarū gradibus, ac numero,
 inter omnes creaturas excellentissimum
 est: tamen & natura sua corporea, est in-
 ferius angelica, quæ merè spiritualis est:
 & vt corpus hominis, licet anima ratio-
 nali animatum, non minus tamen aut
 magis, quàm corpus rei siue inanimatæ,
 siue brutæ, est, manetq; substantia; ita
 etiam corpus Seruatoris, licet Verbo hy-
 postaticè vnitum, est tamen, manetque
 substantia visibilis, palpabilis, circum-
 scripta, non magis aut minus, q̄; nostra
 corpora: nisi fortè & Domini ipsius de-
 finitioni, quæ extat Lucæ 24. reclamare,
 & corporis assumpti cum nostris *ὁμοιωτα*
 in dubium vocare, aut certè caput, pe-
 des, manus, & cetera Christi membra, ex
 articulo creationis excludere, adeoque
 ipsum cœnæ Dominicæ mysterium, in
 quo nos vero corpore, non vmbra, aut
 phantasmate corporis, & sanguine vi-
 etimæ

stinae pro nobis in ara crucis immola-
 tae palci credimus, ac profitemur, fundi-
 tus euertere, hoc est, aperto Marte in
 Eutylianorum, Docetarum, Valenti-
 nianorum, Theopaschitarum, & Mo-
 norheletarum castra transire libeat.
 Quanquam enim (vt hoc obiter adda-
 mus) ratione vnionis duarum natura-
 rum hypostacicae, Christum cum Dama-
 sceno lib. 3. cap. 3. tam à Patre, & Spi-
 ritu sancto, quàm à matre, & nobis o-
 mnibus differre profitemur: tamen ra-
 tione distinctionis naturarum (τῆς ἑκάστης
 τῆς ἑσίας λόγῳ) φαιδὲ συνάπτεσθαι αὐτῶν
 τῆς ἀκροῖς. Secundum enim diuinitatem,
 Patri, & Spiritui sancto: Secundum au-
 tem humanitatem matri, & nobis est
 consubstantialis. Nec alia in Christo
 corporis veritas est, quàm in nobis.
 Quomodo igitur non in eadem nobi-
 scum arbore substantiae, hoc est, in eo-
 dem articulo creationis comprehende-
 retur? Cetera, quae in quinto argumento
 cumulantur, κρησφύγετε, eius sunt fari-
 nae, vt cuius vel mediocriter saltē ortho-

doxæ fidei elementis imbuto palam faci-
ant, nihil habuisse disputatorem, quod in
Anhaldinorum doctrina notaret. Super-
sedebimus igitur hoc labore, ne omnibus
tricus, quib. se oblectat, soluendis aut di-
luendis, operã simul oleamq; perdamus.

Fatetur ultro, quod nunq; non professi
sumus: *Propria naturarum in Christo ne-
quaquam inter se cõmunia fieri (hoc enim
qui doceat, bis stultum esse, pag 472.) Sed
diuersarum naturarum propria vni perso-
næ communicari.* Id ergo qui serio & ex
animo nobis concedit, an non omnia
concesserit?

Quòd autem tria ista aduerbia (*verè,
substãtialiter, realiter*) in negotio coenæ
synonyma (vt loquitur, *πολυώνυμα* recti-
us dixisset) hoc est, vocabula æquipollen-
tia esse (vt sunt) concedit: in mysterio
Verbi incarnati negat, pag. 472. 473. ijs
conciliandũ relinquimus, quibus nulla
religio est, vnum idemq; diuersis in fidei
Christianæ articulis simul verum & fal-
sum esse, & sibi & alijs persuadere. No-
bis sanè haudquaquam persuaserint,
qui

SECUNDA DEFENSIO. 119

qui hebetiores nos esse fatemur, quam
 ut ista plus quam Seraphica assequamur.
 Nam verum vero pro nostra simplicitate
 semper consonum esse statuimus.
 Proinde quod in vna doctrinae Christi-
 anae parte verum est, id ipsum in nulla
 falsum esse posse constanter credimus.

Quid verò si illud hinc attexeremus,
 quod per inuersionem propositionis,
 quam pag. 349. rectè scribit esse catholi-
 cam, & veram, ex qua certissima de-
 monstratio extrui possit firmissima qui-
 dem consequentia, sed falsissimo sensu
 concludimus? Vbicunque videlicet re-
 ale & essentialia differunt, ibi essentialia
 esse identitatem, & personarum non
 essentialia, sed reale discrimen: sicut est
 in mysterio Trinitatis. Hoc enim καὶ ὁ-
 λικὸν ἀξίωμα totidem nobis verbis præ-
 scripsit Antagonista, ignosci sibi petens,
 quòd Amlingum doceat συλλογίζεσθαι.

Assumimus igitur, facturi profectus
 nostri in schola noui Doctoris pericu-
 lum, ut sequitur: In mysterio Verbi
 incarnati reale & essentialia differunt.

Sic enim sentit D. Ioannes Matthæus, propugnans realem in Christo communicationem idiomatum, impugnans physicam.

Ergo nolit velit, in mysterio Verbi incarnati, simul cum Eutyche τὸ ἐτερολογεῖσθαι tollet, & cum Nestorio statuet τὸ ἐτερολογεῖσθαι. ὅτι ἐδεῖ δάξαι. Ex maiore enim illa, quæ catholica, & vera est, certissimam demonstrationem extrui posse, Antagonista ipse fassus est. Aut igitur consequentiam rectè inde extructam concedat oportebit: aut, si tergiversetur, minorem nobiscum reiiciet: atq; ita, in mysterio Verbi incarnati reale & physicum non different, sed potius physica idiomatum communicatio simul cum reali vel asserenda, vel damnanda erit. Non est dedecus discipulo profiteri, per quem profecerit. Agimus ergo gratias D. Ioanni Matthæo, materiam & argumentum nobis suggerenti ad noui extructionem Syllogismi, quo realem, hoc est, physicam idiomatum communicationem posthac impugnemus.

Ex

Ex eiusdem autem axiomate deinceps sic quoque argumentari nos rectè posse confidimus. Vbi essentiæ est identitas, & personarum non essentielle, sed reale discrimen (sicut est in mysterio Trinitatis) ibi REALE & ESSENTIALE differunt.

Ergo, vbi non est essentiæ identitas, & personarum reale discrimen (vt in mysterio Verbi incarnati) ibi REALE, & ESSENTIALE non differunt. Valet proculdubio consequentia ex loco à contrario sensu, cum vtrinque subiectum & prædicatum sint paria.

Quòd autem excipit Antagonista pag. 349. 350. *in Verbo incarnato manere τὸ ὁμοῖον divina natura cum Patre, & Spiritu sancto, καὶ τὸ ἐτερόντιστον ab vtriusq; illorum ἰδιαιδίᾳ realiter distinctum, &c.* Paralogismus est secundum plures interrogationes, nihil ad rem faciens. Nec enim, vt se habeat Verbum ad Patrem, & Spiritum sanctum, sed vt se habeat ad naturam assumptam, quæritur. Quid verò status causæ

toties variatus, præterquam malæ causæ
 contra conscientiam patrocinantium
αὐτοματῶν ἐστὶν prodit? Præsertim cum
 pag. 39. vltro fassus sit, *respectu natura-*
rum in persona Christi, communicationem
idiomatum realem à physica nihil differre.
 De hac igitur sola (non de illa, qua vtri-
 usq; naturæ idiomata vni eidemque per-
 sonæ cōmunia sunt vt realiter, ita etiam
 essentialiter, per gratiã nimirũ vnionis)
 cum disceptemus, quorsum dedita ope-
 ra litem extrahit? Siue enim (quod om-
 nes hæctenus Vbiquistæ fecerunt) re-
 spectu naturarum communicationem
 idiomatum realem propugnet aliquis,
nihil eam à physica differre, vltro (quod
 res est) fatetur D. Ioannes Matthæus,
eamq; nec de catholica fide, nec in rerum
natura esse, in ipso libelli sui exordio
 pag. 1. scripsit: siue eandem respectu
 personæ dicamus realem, quòd re vera
 vni eidemque hypostasi vtriusq; naturæ
 idiomata insint, constabit iterum vna-
 nimi omnium rectè sentientium con-
 sensu atque iudicio, nihil præter nomen-
 clatio-

clationem à physico differre reale: nisi forte filium Mariæ, qui realiter simul est Deus, adeoque omnipotens, omniscius, ubique, non id ipsum τῆ φύσει esse somniet disputator; vt eadem nimirum ratione filium Dei, qui realiter simul est homo, adeoque mortalis, id ipsum τῆ φύσει non esse concludat. Quod quàm fit absurdum, etiam catechumenis non est ignotum.

Porrò Gōrlitiana orationis autorem cum Amlingo in eodem luto harere calumniatur, quem tamen nihil à præceptorum Lutheri & Philippi doctrina de communicatione idiomatum dissentaneum sentire manifestum est. Quod si ergo in toto suo tractatu, *ab eorundem præceptorum doctrina nihil proposuit, aut defendit* D. Ioannes Matthæus *alienum*, vt iactat pag. 462. hærebit in eodem nobiscum luto, atque de exauoratione (hac enim voce delectari illum videmus) non minus, quàm ij, in quorum vt vulpes intrauit nidum, quibusque qua est *ἄτις αὐπερ γκίδα*, nequiter insul-

insultat, si quando coram Harmostarum tribunali causa cognoscetur, periclitabitur: nisi, quod insolens istis hominibus non est, προσωποληψίας agere voluerint.

Extat autem altera ibidem edita oratio de Synodo Ephesina, aduersus Nestorij blasphemias. In eadem sese, tanquam in speculo, (si libet) contemplari poterunt Vbiquistæ. Quod si Anhaladinorum fidem quasi in tabella descriptam cognoscere voluerint, perlegant eiusdem orationis calci appressum Symbolum Antiochenum, aduersus Paulum Samosatenum, cuius nepos Germanus Nestorius fuit, auique sui impietatem instaurauit. Etsi autem alijs coloribus suum dogma pinxit Eutyches; tamen Phil. Melanchthon, cuius nomen perpetua reuerentia dignissimum est, lib. 3. Chronicorum, idem cum Samosateno illum voluisse, haud abs re suspicari se scribit.

Quam verò illud argutum est?
*Persona Verbi est illocalis. Corpus Christi
 subst.*

subsistit in persona Verbi. Ergo etiam corpus Christi, propterea quod in persona illocali subsistit, præsens est personaliter, salva localitate sua naturali, ubicumq; persona, in qua subsistit, præsens esse affirmatur, ne videlicet Christus alicubi Deus sit, ubi non sit homo. pag. 469.

Quis hæc audiens, Dominum Ioannem Matthæum ab Ubiquitariorum hæresi non absoluat scilicet? Cur non eadē ratione sic argumentatur? Persona Verbi infinita, æterna, & increata est. Corpus Christi subsistit in persona Verbi. Ergo etiam corpus Christi, propterea quod in persona Verbi infinita, æterna, & increata subsistit, saluo veri corporis modo, personaliter infinitum, æternum, & increatum est.

Pag. 471. *humanam naturam, ne quidem in λόγῳ, idiomatica Deitatis in se recipere faterur.* Falsum sit ergo necesse erit, quod Anno 80. VVitebergæ disputatum est, thesibus sectionis primæ 176. & 296. naturam Christi assumptam realiter omnipotentem esse τῷ ἔχειν, naturam

naturam autem diuinam τὸ εἶναι. Aut, si realiter omnipotens est caro Christi, erit etiam realiter Deus. Atq; ita Euty-chismus stabilietur, cum nulla sophistica κερτολικὸν illud negari, aut eueri possit, quòd nihil præter Deum realiter omnipotens sit. Simile huic est, quod pag. 476. διαρρήδην affirmat, assumptam naturam nec per se, nec per accidens, in se habere aut possidere diuina idiomata. Collabatur ergo atque concidat illud oportebit, quòd hæctenus inter omnipotentiam Verbi, & naturæ assumptæ distinxerunt, vt inter χάρισμα, καὶ ἰδίωμα, quorum hoc ἐσιῶδες fit τῷ λόγῳ, illud ὁπρὸς ἐσιῶδες τῆς σαρκὸς.

Personam deniq; Christi commune esse subiectum vtriusq; naturæ proprietatum, perpetuò clamat. Quod si ἀπλῶς ita accipimus, res non carebit dolo. Sic enim vtriusq; naturæ idiomata sustinet Verbi incarnati ἕνωσις, vt tamen inter idiomata personalia, & essentialia discrimen maneat, nec ipsarum etiam naturarum proprietates in aliquod tertium coalu-

coaluisse dici possint. Ideoque propositiones concreti per ἀνάλυσιν in abstractiuas resolutæ, suam cuique naturæ proprietatem assignant, vt, licet homo Christus reuera sit creator cœli & terræ, non tamen propterea humanitas creatura esse desinat. Sic ergo hypostasis Christi, siue ab alterutra, & quidem diuersa, siue ab vtraque natura denominata, vtriusque naturæ proprietates recipit, vt nihilominus suam, cuiuslibet idiomatici naturâ, tanquam proprium subiectum, cui hoc vel illud idioma reuera competit, aut inhæret, subternat.

Restat sextum argumentum, cuius conclusionem verissimam esse, etiamnum clara voce profitetur Antagonista: pag. 478. 479. Quid ergo habet quod carpat? Vt veteri Græcorum verbo, & λέγει ποτὲ οἶν Φιλοῖνον (qualem istum esse Molthansij cognomentum à Studiosis ipsi inditum alicui persuaserit) μήτε Φιλονείκω μάχη, suo exemplo fidem faciat, fingit

fingit sibi, quas refutet, ne conuictus obmutuisse videatur, opinioniones, sed tam absurdas, vt Amlingo, ne per somnium quidem, illarum quicquam in mentem vnquam venerit.

Mariam certè ipsius Dei Verbi genetricem esse, adeò non negat Amlingus, vt cum non nisi in Verbi assumentis hypostasi natura illa, secundùm quam matri nobisq; omnibus homousios est, subsistat, ne quidem ex matre Christum, quà homo tantùm est, nasci potuisse existimet, id quod ex ijs, quæ de instantanea vnione, pagina Defensionis nostræ 107. ex Thoma recitata sunt, manifestum fit. Neq; enim naturam illam nobis consubstantialem *ἀνυπόστατον*, neq; in alia q̄; in Dei Verbi hypostasi, cui per vnionem *ἐνυπόστατος* facta est, virgo mater peperit, vt hoc nomine verè & propriè *θεοτόκος* sit, atq; perhibeatur.

Et quorsum tandem vniuersum illud vbiquisticum chaos, cum tota Ecclesia Oecumenica, ex fontibus Israelis, & orthodoxa antiquitate, impugnat Amlingus,

gus, q̄; vt Christum *Ἰεσὺν Θεωπον*, hoc est, ipsum Dominum gloriae pro nobis passum esse ratum maneat, qui in corpore complente caelum & terram, hoc est, vbiuistico, nec capi, nec cruci affigi, nec occidi (nisi καὶ φαντασίαν καὶ δόκησιν) potuisset, nedum vt victima pro nobis factus pabulum animabus nostris seipsum praebuisset?

Quàm verò sancta illa (si Deo placeat) Concordiae formula cum Apologia, sit ab vbiuistico portento (quod Antagonista ipse, & verè quidem sic nominat) immunis, non est opus, vt à nobis iterum commonefiat. Requirit doctissimi inter subscriptores Heshusij, nec non D. Chytræi, & ceterorum Megapolensium Theologorum censuram. Illi consignatis pagellis demonstrabunt, quoties, quibusq; verbis vbiuisticum illud portentum in Concordiae formula propugnetur.

Quòd si Iesuitas audire poterit, hoc ipsum ex Apologia Cuparia ei demonstrabunt Theologi Moguntini, quorum

disputatio extat, dignissima quæ à patri-
bus Bergensib. & eorundè astipulatorib.
euoluatur, atq; si quid *ὀρθοδοξότερον* ipsi
proferre habent, monstrata falsitate re-
fellatur. Dent igitur operam, ne verita-
tem (vt Antagonistæ verbis vtamur,
pag. 489.) reticentes, aut non defen-
dentes, eiusdem violatores ὡς Πρωτο-
φώρωprehendantur, vniuerso orbi
Christiano *ἑαυτῶν παραδειγματίζοντες.*

Quòd autem toties verbalem Am-
lingo (nescio quam) Allœosin obijcit,
vel vnica illa assertionem vanitatis mani-
festæ conuinci poterat, quod nimirum
pagina defensionis Anhaltinæ 18. *ἀ-
ρρηδῶν* scribitur; si verbale reali oppo-
natur, vt vero commentitium, hoc est,
merè imaginarium & phantasticum, cui
nihil rei subest, sed quod vanis tantum
titulis ludit; hoc (inquam) sensu ad eò
non impugnari ab Anhaltinis realem
idiomatum cōmunicationem, vt realis-
simè realem, hoc est, veram, & cum re
ipsa congruentè asserant; immò nihil in
Christo, nisi quod verum nō sit, verbale
esse

SECUNDA DEFENSIO. 931

esse, ingenua & clara voce profiteantur.
 Eat nunc D. Ioannes Matthæus, & ab
 omni vanitate se alienum esse iactitet.
 Amlingo certè inflicti à veterano (vete-
 ratorem enim appellare nolimus) tot co-
 laphi, non minus quàm in aduersa facie
 cicatrices fortiter dimicanti ὑπὲρ ἰερῶν τε
 καὶ ὀστέων, vitio verti poterunt. Dum e-
 nim iste verberando, hic vapulando
 vq; ambo defatigantur, à vapulantis
 parte veritas interim fixa stat & immo-
 ta, gratumq; Christo duci, atq; victori
 Πανικίων meditatur.

Quid? quòd inter tot conuicia &
 probra, quibus homines innocentes af-
 ficit D. Ioannes Matthæus, maledicto-
 rum procacitati τὴν ὄρεν accumulando,
 etiam insultat ijs, quos penitus oppressos
 potius, quàm superstites esse mallet,
 crassoq; id est, bene saginato boui sese
 comparat pag. 94. ne alienus ab eorum
 videatur caterua, de quibus apud Pro-
 phetam in agone Filius Dei lamentabili
 voce exclamat: Circumdederunt me
 boues multi, tauri pingues obsederunt
 K 2 me.

me. Verùm enim uerò si sapias D. Ioannes Matthæ, posito supercilio maturè tibi caueas ab illo, qui propediem te, non ut Marfyã Apollo, excoriabit duntaxat, sed excoriatum τὸν οὖν σιδάλας τόπιοντα διχοτομήσει, ἢ τὸ μέγεθος μετὰ τῶν ἰσοκριτῶν ἴησει. Matth. 24.

Recognitis hæctenus sex illis argumentis, quæ Antagonistæ bilem mouerunt, restabat ut ad tabellam paradoxorum, ex eiusdem tractatu collectã, accederemus, examinantes, breuiter, quam in istis palliandis Φάρμακα adhibeat. Non minus enim scité, quam verè ab Euripide dictum est in Phœnissis :

ἀπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
 καὶ πικίλων δὲ τὰνδὶχ' ἐρμηνευμάτων.
 ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρὸν. ὁ δὲ ἄδικος λόγος,
 νοσῶν ἐν αὐτῶν Φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Verùm cum toties in verbalem nescio quam allœosin debacchetur, prius obiter saltem ex veteribus orthodoxis appellationes nonnullas communicationis idiomatum, propter studiosam iuuentutem, ut non tam de quo erudiat,

tur, quàm in quo confirmetur habeat, explicabimus, postea breuem subiecturi synopsis Paralogismorum, & stropharum, phrasiumq; ab hypotyposi Scripturæ sacræ *δις διὰ πρῶτων* discrepantium, & foedissimè aberrantium, quibus se suosq; D. Ioannes Matthæus horribiliter fascinat, ac dementat.

De varijs communicationis Idiomatum appellationibus usu veterum receptis & approbatis.

Κοινωνίας igitur *ἰδιωματίων* appellationem retinemus, non tantùm quia usitator, ac familiaris nota est, verùm etiam propter perspicuitatem. Est autem communicatio idiomatum talis enunciandi forma, in qua idem prædicatum, alterius vtrius naturæ Christi, siue diuinæ siue humanæ proprium, tribuitur personæ ab altera natura denominatæ, ad eoque diuersis subiectis (diuinam videlicet simul & humanam naturam siue

implicitè, siue explicitè significantibus) fit commune in concreto: sic tamen, vt alteri propriè καὶ αὐτὸ, vel ἡ αὐτὸ: alteri impropriè seu figuratè, κατ' ἄλλο, vel ἡ ἄλλο, competat, & attribuatur.

Qui subtilius ista rimantur, prædicatum tantum volunt esse attributi nomen; qui verò simplicius & popularius, nomen etiam alterius naturæ proprium admittunt. Illi subiectum tantum naturæ alterius, & quidè à prædicato diuersæ; hi verò vtriusq; etiam naturæ σωματικόν. Nec in re ipsa dissensio est, cum constet eadem ratione (videlicet, propter vnitatem personæ) Christo & nomina, & attributa tum Dei tum hominis competere. Vnio enim facit, vt naturarum & nomina, & attributa, communiter prædicentur de Deo & homine: nec possunt prædicari naturarum vel attributorum nomina altera sine alteris. Vnde etiam apud Theodoretum καὶ κεινότητι ὀνομάτων, καὶ κεινότητι ἰδιωμάτων non discerni videmus. Si Deus homo est, etiam mortalis, creatus, circumscriptus est, & contra. Sic, si homo est omnipotens, ater-

nus, &c. est etiam Deus, & contra. Et quidem utrunq; eodem sensu, & eadem de causa. Rursus: cum nomen mediatoris vel Christi, ab ipso officio, non quidem alteri, sed potius utriq; naturæ competente denominatam personam significet: certè mediator omnipotens & mortuus dicitur propriè secundum unam, impropriè verò, id est, per communicationem idiomatum, secundum alteram naturam. Est enim omnipotens, non simul quæ Deus, & quæ homo, sed tantum quæ Deus est, καὶ θεὸς πατὴρ (ut Damascenus loquitur) ὁμοῦσι, ἀλλ' ἔκαθε τῶν πατέρων ἐπελάσει περιφύκε. lib. 3. cap. 38. Et mortuus est, non quæ simul homo & Deus, sed tantum quæ homo est. Hoc tamen discrimine observato: in pronunciatis illis, Deus est mortuus, homo est omnipotens, expressam ac manifestam: in his autem, Christus est omnipotens, Christus est mortuus, comprehensam & implicitam esse communicationem idiomatum. Nam, si mediator est omnipotens: Mediator autem non

nudus Deus, verum etiam homo est: sanctus
 qui mediatorem omnipotentem dicit,
 hominem quoque omnipotentem dicit.
 Similiter quia mediator passus: media-
 tor autem non merus homo, verum et-
 iam Deus est; certe mediator passum di-
 cens, Deum passum dicit. Neque enim mediatori
 tribui potest predicatum Dei proprium,
 quin idem tribuatur homini: neque homini
 competens, quin tribuatur Deo. Atque
 ita in illis: Deus est passus, homo est o-
 mnipotens, communicatio idiomatum
 est simpliciter: in his vero, mediator est
 omnipotens, mediator est passus, com-
 municatio idiomatum est, non ἀπλῶς,
 sed κατὰ π. Quia enim Deus, mediator est
 omnipotens, per se, & proprie, καὶ ἑ-
 αυτῷ. Quia idem homo, omnipotens est
 mediator, κατὰ ἄλλο. Eodem modo, quia
 Deus, mediator passus esse dicitur κατὰ
 ἄλλο: Quia vero homo, mediator passus
 est proprie. Ergo huiusmodi locutio-
 nes, in quibus subiecti loco ponitur ap-
 pellatio utriusque naturae communis, de qua
 vel nomen, vel attributum alterius na-
 turæ

turæ proprium prædicatur, dici possunt partim figuratæ, partim propriæ.

Quod autem idiomatum communicatio alia sit realis, alia verbalis, rectè & facilè refellitur per alia huic formæ loquendi indita à veteribus nomina, quorum aliquot recensimus.

Cassianus synecdochen appellat, quæ ad *χωρισίαν* idiomatum se habet, ut genus ad speciem. Et sic intelligatur Theodoretus dialog. 3. quia, quod est proprium naturæ tanquam partis, tribuitur toti personæ, licet à diuersa parte seu natura denominatæ, sed nomine concreto, id est, alteram partem seu naturam connotante, vel simul complectente, cuius naturæ prædicatum est proprium.

Damascenus lib. 3. cap. 4. manifestè inter tropos refert, & *ἀντιδοσίῳ* nominat, quasi dicas, alternæ attributionis modum. Tribuuntur enim humana Deo, & diuina homini Christo. Semper enim in subiecto personam notante intelligitur ea natura, cuius prædicatum est propriū, licet à diuersa natura subie-

Etum denominetur. Vt, cum de Christo loquens dico: Homo ille ubiq; est: intelligo quidem hominem Deum, sed nomino tantum hominem. Hinc locutio figurata existit, quia prædicatum competit quidem subiecto, verum secundum illud, quod mente subintelligitur, non secundum hoc, quod voce subiecti exprimitur. Cumq; sententia ad intellectum sit referenda, hinc etiam factum est, ut illam prædicandi formam nonnulli *συνθεσις* nuncuparint.

Περχωρησις apud Damascenum, qui primus hanc vocem in hac parte doctrinae usurpauit, vix aliter, quam pro *ένωσις* ipsa positam inuenies, ad arctissimum videlicet illum & inseparabilem naturarum nexum significandum, qui communicationis idiomatum causa & fundamentum est. Et, sic quoque, pro ipsa nimirum vnione & nexu, seu complexu naturarum mutuo, Damasceni Scholasticæ hanc vocem accipit, cuius regulam de cõmunicatione idiomatum, quæ illius enunciatio & consequens seu effectum est, memo-

SECUNDA DEFENSIO. 139

memoria dignissimam hinc lectori, quo melius ab Ubiquistarum strophis cauere sibi disceret, commendandam simul diximus. *Veruntamen* (inquit) *summopere est cauendum, ne ex huiusmodi alternæ attributionis, seu proprietatû alternationis permissione (quam idiomatum communicationem pleriq; nuncupant) ineptire pergamus, & sacrorû eloquiorum metas transgressi, eas nectamus propositiones, quæ absurde sunt, & prorsus improprie. Quandoquidē in disciplinis, potissimum diuinis, non minus IMPROPRIA, quàm FALSA, sunt reijcienda.* Hæc ille, in cōmentarijs ad Damasceni caput quartû libri tertij.

Hanc phrasin communicationis idiomatum (qua etiam actiones & passiones dicuntur esse, immo reuera sunt totius personæ, seruata tamen vtriusq; naturæ proprietate) Cyrillus cum orientalibus in Epistola ad Acacium Melitensem Episcopum, quæ tanq; gemma in tota hac controuersia elucet, vocum *Ἀναφορὰν* appellat: quod ea, quæ personæ in concreto tribuuntur, per particulas *DISTIN-*
CTI-

CTIVAS ad suam naturā referātur : hoc est, quòd per particulā, distinctiuā, & naturā, naturarūq; proprietates discernantur: & tamen personæ vnitas retineatur.

Nazianzenus *Ἰπίζευσιν* appellatum, Theodoretus *ἐναλλαγὴν ὀνομάτων* vocant, eodem, vt apparet, sensu cum tropo *τῆς ἀντιδόσεως* apud Damascenum. Et est cur credatur, idē voluisse, q̄ *ἀλλοίωσης* nomen primi in hac parte doctrinæ vsurparunt, quia sumitur aliquando *ἀντὶ τῆς ἐναλλαγῆς*. Obscurius tamen esse videtur, quia generalius est *ἔτυμον* eius, & quia minus vsitatum, neq; sub initio repurgationis doctrinæ, præsertim accedente certaminum puluere, & multa inuolvente, atq; obscurante, omnia satis dextrè explicari & dici potuerunt. Quòd si nulla vnquam ætas reperta fuit, quæ ab omnibus *ἀκρολογίαις* prorsus esset immunis; præstabat commoda interpretatione vulnera quædam sanare, quàm sophistica vocularum cauillatione & exagitatione vnguem semper in vlcere habere, oleiç; , ἢ τῶν ἀκρίων loco acetum,

tum, imò sal nitrumque aceto mordacius affundere, atque omnem medicationem furenter respuere, vel etiam dedita quasi opera sanationem ipsam impedire.

κατ' ἄλλο dicimus hominem illum (de Christo loquentes) esse omnipotentem, ut Filius Dei mortuus esse rectè dicitur, sed κατ' ἄλλο, non κατ' ἑαυτὸ. Neque audiendi sunt, qui τὸ κατ' ἄλλο, καὶ τὸ ἐξ ἄλλου confundunt, ut κατ' αὐτὸ καὶ κατ' ἄλλο idem illis sit, quod aliàs Græcis est τὸ οἴκεθεν καὶ θυράθεν. Hæc enim crassiora sunt, quàm ut refutatione indigeant: ad harum tamen rerum explicationem tantoperè necessaria, ut ex vno pœne istarum phrasium discrimine benè perspecto, tota hæc controuersia (nisi valde fallimur) planè ac perspicuè decidi possit. Habet autem τὸ κατ' ἄλλο locum, non nisi in prædicationibus de concreto, seu completo ὑφισταμένῳ, ad quod ἄλλο ἢ ἄλλο requiritur. τὸ ἢ κατ' αὐτὸ naturalis quidem tanquam subiectis proprijs sua designat attributa competentia: verum

verùm cùm persona vtriusque naturæ
 vna sit eademq; , etiam illi τὸ καὶ αὐτὸ
 congruet, pro vt nimirum vel ἕως con-
 iunctim, vel distinctè καὶ μέρη considera-
 bitur. At, cum personalis vnio nequaquã
 efficiat, vt vnum & idem sit Deitas &
 humanitas, sed tantùm, vt vnus & idem
 sit hypostaticè Deus & homo: iccirco,
 sicut ἡ χωρίσις non est naturarum
 seorsim consideratarum, sed potius per-
 sonæ, in qua Deus λόγος sustinet hu-
 manam naturam, & illi vnitus est, vt in
 eam quodammodo immigrauerit, eamq;
 totam peruaserit, & vnione hypostatica
 totam totus complexus sit, adeoq; (citra
 tamen inclusionem & exæquationem)
 in tota natura assumpta luceat; (hoc enim
 χωρίσιν appellauit Damascenus, vt
 ipsemet explicat lib. 4. cap. 19.) ita ma-
 nifestum est, neque καὶ αὐτὸ, neque
 κατ' ἄλλο, posse vel humana de Dei-
 tate, vel de humanitate diuina pro-
 priè in abstracto prædicari, aut intel-
 ligi, quin pro vnione confusionem as-
 siruamus.

Facit Damascenus etiam mentionem
 τῆς περιφρασεως, in explicatione τῆς Θεω-
 δρικῆς ἐνεργείας. lib. 3. cap. 19. λέγειται ὅ
 τῶτος ἔτος (inquit) περίφρασις, ὅταν τις δύο
 πνα διὰ μιᾶς περιλάβῃ λέξεως. Hoc est;
 Tropus ille periphraſis, id est, circumlo-
 cutio dicitur, si quis duo quadam vnica
 dictione complectatur. ὡσπερ γὰρ μίαν τὴν
 περιμετρὴν καὶ οὖσιν λέγομεν, καὶ τὴν κεκαυ-
 μένην τομὴν τῆς πεπερωταμένης μαχαί-
 ρας, ἄλλω ἢ ἐνεργείαν φεμεν τὴν τομὴν, καὶ
 ἄλλω τὴν καὶ οὖσιν, καὶ ἄλλης ἢ ἄλλης φύσε-
 ως. Ἐμὲν πρὸς τὴν καὶ οὖσιν, ἔῃ σιδήρα τὴν το-
 μὴν. ἔπειτα καὶ μίαν τῶν χριστῶ Θεωδρικὴν ἐνέρ-
 γειαν λέγοντες, δύο τὰς ἐνεργείας νοεμεν
 τῶν δύο φύσεων αὐτῶ. τῆς μὲν θεότητος αὐ-
 τῶ, τὴν θείαν. τῆς ἢ ἀνθρωπότητος αὐτῶ, τὴν
 ἀνθρωπίνην ἐνεργείαν. Hoc est: Quem-
 admodum enim in gladio candente v-
 nam perhibemus, quæ cum sectione
 coniuncta est, combustionem: itemq;
 quæ vnâ cum combustionem fit, sectionem:
 aliam verò sectionis, aliam vstula-
 tionis dicimus esse functionem, neq; v-
 nius & eiusdem vtranq; naturæ; quòd
 ignis

ignis quidem propria sit vstulatio, ferri autem sectio : ita vnam & eandem Christi Deivirilem actionem nuncupantes, duas intelligimus duarum ipsius naturarum functiones : diuinitatis quidem ipsius, diuinam : humanitatis verò, efficacitatem humanam. Hæc ille. Vnde colligimus, *ἡ ἐπιφάνεια* Damasceno esse communicationem idiomatum implicitam in prædicato : quemadmodum in illis ; Christus est omnipotens, Christus est mortuus &c. est implicita in subiecto. Actio enim Theandrica complectitur operationes vtriusq; naturæ. Cum igitur hæc Deo, vel homini tribuitur, sanè id, quod vtriusq; naturæ est, vni attribuitur, ac proinde partim propriè, partim per communicationem idiomatum. Vt, Deus nos redemit. Ergo, Deus pro nobis est mortuus : quia mors continetur in apotelesmate redemptionis. Item, Homo nos redemit ; Ergo, homo fecit dignum, & efficax, seu sufficiens suum supplicium, ad nobis placandum Deum. Hoc enim complectitur nomen redemptionis,

tionis, cum tamē τὸ τὸ πᾶσι ἐντελεῖν τὸ σω-
 τηεα Deitatis sit ppriū, teste iterū Da-
 mascē. lib. 3. cap. 15. Nā redemptio pertinet
 ad Christi officiū, quod totius personæ
 est, secundū vtranq; nō secundū al-
 terutrā duntaxat naturā consideratæ, sed
 conseruatis nihilominus naturarū ppri-
 etatib. & operationibus, quæ ad huius of-
 ficij executionē requiruntur, & concur-
 runt. Prout ergo intelligitur in his ppo-
 sitionib. prædicatū, ita propria vel im-
 propria fit locutio. Deus nos redemit,
 pro nobis tradendo in mortem naturam
 suam humanam, propriè loquendo. De-
 us nos redemit, moriendo pro nobis, &
 addendo efficaciam suæ morti; hoc qui-
 dem propriè, illud verò per communica-
 tionem idiomatum. Deus nos redemit
 suo sanguine, per cōmunicationem idio-
 matum. Hæc homonymia prædicati ma-
 gis apparet, si subiectum sumatur abstra-
 ctum. Nam & Deitas est redemtrix,
 & humanitas est redemtrix; Verūm di-
 uerso modo, & neutra quidē SOLA: vt
 constet illud, solum Filium Dei, qui non
 L est

est alius, quàm filius hominis, licet reuera sit aliud & aliud, esse redemptorem nostrum.

Denique apud eundem scriptorem fit mentio τῆ ἀνάπαιλι, quod exemplis ita explicat, vt idem esse appareat, quod ἀντίδοσις seu κεινότης ὀνομάτων, quando videlicet naturæ sibi inuicem communicant sua nomina & prædicata propria per reciprocationem, seu reciprocam quandam conuersionem, sed non nisi in concreto. Deus enim propter vnionem communicat homini, & homo Deo sua nomina, & attributa seu idiomata, vt non tantum Deus, verum etiam homo dicatur Deus, omnipotens, creator: neque tantum homo, sed etiam Deus dicatur homo, passus, &c. Sic ἡ Ἰεωσις, λόγωσις, ὑπερύψωσις carni, sicut & Verbo ἡ ἐνοσίχλωσις, κένωσις, ἐνανθρώπησις, ταπείνωσις, καὶ συγκατάθεσις tribuuntur. ἰστέον γὰρ, ὡς ὅτι τῶτων ἐν τῇ ἐνώσει τῆ ἀνάπαιλι Ἰεωρέται, inquit Damascenus, lib. 4. cap. 19. Sed de his hæcenus.

Profutura autem est istarum appellationum

tionum consideratio æquo lectori, ad Sophistarum strophas, quibus ludunt, & insidias, quas in hoc mysterio struunt imperitioribus, facilius dignoscendas, cautiussq; declinandas ac fugiendas: quarum nunc synopsis ex retiduis Antagonistæ nostri pagellis bona fide collectam, breuiter (quod vnicum in hoc secundo capite reliquum nobis est) subiiciemus.

Sic enim argumentatur D. Ioannes Matthæus, realem idiomatum communicationem diuersam esse à physica contendens, quam fatetur esse confusionem naturarum: *In Christo non tantum natura, siue essentia dicitur Res, sed personam quoq; rem dicimus. pag. 38. Ergo communicatio idiomatum realis non est physica.* I.

Ad hoc respondemus: Immo, siue personæ, cui vtriusq; naturæ idiomatica insunt, siue naturarum respectu realis dicatur communicatio idiomatum, nihil differet à physica. Insunt enim vni eisdemq; Christi hypostasi post vnionem

vtriusq; naturæ idiomatica realiter, & essentialiter. Nisi fortè realiter omnipotentem, & crucifixum credas, quem neges id ipsum esse essentialiter. Et hoc quidem sensu cùm realem, tum physicam idiomaticam communicationem, respectu scilicet personæ, omnes orthodoxi concedunt.

At respectu naturarum, qualem hætenus defenderunt Ubiquistæ, communicationem idiomaticam realem nihil à physica differre, eamq; nec catholicæ fidei consentaneam, neq; omnino in rerum natura esse, totidem nobiscum & verbis, & syllabis, Antagonista ipse fatetur. pag. 1. 39. An non ergo cum ratione insanire existimandus est, qui impugnet & neget, quæ paulò ante vltro concesserat?

- Addit deinceps disputator : *Quod pluribus, nedum omnibus commune est, non ad unicam tantum materiam restringi potest. At vocabulum Rei (unde communicatio idiomatica realis dicitur) præterquam quòd πλόσημον est, etiam inter*

τὸ τοῖς ἀπεισιν ἐπίμωρα, qua transcendencia vulgò nominant, refertur, estq; omnibus commune. pag. 39. Ergo vocabulum rei non tantum ad naturas Christi restringendum est. Et per consequens, communicatio idiomatum realis, etiam respectu personæ intelligi potest.

Huic respondententes concedimus totum iusculum, in quantum τὸ πολύσημα generaliter καὶ ἀπλῶς vsurpantur. Sed in hac disputatione Realis dicitur idiomatum communicatio, non ἀπλῶς, verum κατὰ τι, nimirum aut naturarum, aut personæ respectu. Et tamen neutro-
bi à physica differt, quin potius respectu naturarum (Antagonista ipso teste) utraq; falsa est: sicut respectu personæ, omnium rectè sentientium suffragijs, utraq; est vera. Hoc si expenderit D. Iohannes Matthæus, vanitatem suam etiam nobis tacentibus animadvertet, quando Sacramentarios, quos per contumeliam sic vocat, semper in ore habere vociferatur: pag. 40. Nullam (scilicet) commu-

nicationem realem fieri posse, sine confu-

sione naturarum, seu transfusione proprietatum physica. Si quos enim sic vnquam docuisse ipsi constat, autores proferat, vt conueniri possint: sin ex abundantia cordis sui ista confinxit, desinat suas alijs laruas obijcere. Quale etiam illud est, verè (vt ibidem scriptitat) *mendacium sophisticum*, vel potius diabolicum, quod *verbali quadam allœosi*, quam sic appellat (Satanæ, ni fallimur, auiam, in quam tanquam Gorgonem infernalem, quicquid cholæræ percoquere non possunt Vbiquistæ, certatim euomunt) *solas appellationes officij, non autem diuina simul natura idiomatica, Christo homini in concreto tribuamus*. Sunt istæ calumniæ euidentiore, quàm vt refutatione indigeant.

4. Pag. 43. fingit, *hominem Christum ita esse omnipotentem, vt etiam humanitas Christi idioma illud diuine nature, hoc est, omnipotentiam habeat & possideat ad communem (vt nouè, & sine vllò veterum exemplo loquitur) usum, & effectum*. Quomodo igitur omnipotentia
- ab

ab humanitate Christi ita possessa, manebit idioma diuinæ naturæ proprium?

Pag. 42. negat, *de vno eodemq;* S.
subiecto communi, quale est σύνθετον illud
Christi ὁ Θεός ἁπλῶς, in quo distinctæ con-
currunt natura, finita, & infinita, crea-
ta, & increata, &c. vnum idemq; *negari*
simul & affirmari, hoc est, attributa inter
se contraria prædicari posse. Cui opinio-
 ni non tantum Damascenum lib. 3.
 cap. 3. repugnantem habet, quem iste
 in publica nuper disputatione contra
 vniuersam Vbiquistarum synagogam
 propugnare ausus fuit: ac licet quædam
 in istorum gratiam concesserit, non ta-
 men serio id factum esse, ad amicos po-
 stea professus est: verum etiam totam
 orthodoxam antiquitatem contrarium
 vno ore statuere, vel solius Theodreti
 probamus commonefactione, cuius ve-
 ritatem Decanus & collegium Theolo-
 gicum in præfatione Responsioni reue-
 rendi & clarissimi viri, D. D. Ioannis
 Matthæi, collegæ ipsorum, ac fidelis
 Christi ministri, præfixa, Amlingo, &
 L 4 illis,

illis, qui cum eo faciunt, fraterna bene-
uolentia prædicauit: ὅτι κείνὰ χεῖρ ποιῆν τὰ
τῶν φύσεων ἴδια, καὶ ταῦτα, καὶ κείναι τὰ σω-
τῆρι προσωρομότιαν χριστῶ. dial. 2. An
non enim ταῦτα, καὶ κείναι τὰ χριστῶ προσω-
ρομότιαντες contraria ipsi attribuimus,
ad astruendam videlicet substantialem
differentiam τῶν δύο φύσεων, ἐνωθεισῶν
ἀλλήλους κατ' ἀλήθειαν, εἰς μίαν ὑπόστασιν
σύνθετον τῶν υἱῶν τῶ θεῶ, vt Damascen. loqui-
tur. Sed audiat eiusdem Theodoretī uti-
lissimam declarationem, dialogo eo-
dem: *Duas in Christo naturas conside-
rare, & utriq; tribuere conuenientia o-
portet. Si verò una natura est Christus,
quomodo possunt ipsi accommodari contra-
ria?* Hæc ille.

Quid autem est accommodare Chri-
sto contraria, quàm de vna eademq; e-
iusdem hypostasi, tanquam subiecto
συνθέτω, & communi, vnum idemq; ra-
tione distinctionis naturarum simul ne-
gare, & affirmare? Quod cum impro-
bet D. Ioannes Matthæus, audiat ite-
rum nobis astipulantem Theodoretum.

Cum

Cum enim de naturis loquimur (inquit dialogo eodem) suum cuique tribuamus, & sciamus, quadam esse diuinitatis, quadam humanitatis propria. Cum autem de persona verba facimus, communicanda sunt naturarum propria, & hæc atque illi Saluatori Christo tribuenda sunt, & idem appellandus est & Deus, & homo, & Filius Dei, & filius hominis, & filius Davidis, & Dominus Davidis, & semen Abrahe, & conditor Abrahe. Idem de alijs appellationibus omnibus dictum putemus.

Idem dial. 3. Nos enim diuinitatis & humanitatis talem prædicamus unionem, ut intelligamus unam personam indiuisam, & eundem agnoscamus Deum & hominem, visibilem & inuisibilem, circumscriptum, & incircumscriptum, & alia omnia, quæcumque diuinitatem & humanitatem designant, vni persone accommodamus. Hactenus Theodoretus.

Pag. 42. hereseos damnat Ambragium, quod Christum omnipotentem esse asserat, non quia homo, sed quia Deus est. Damnet igitur eodem calculo etiam

Apostolum, quod Christum τῆ σαρξὶ
ἀλλ' ἔ τῶ πνεύματι mortuum esse docet.

- Pagina eadem, & sequente, sic ra-
7. tiocinatur: *Christus opera domini, & of-
ficij sui per humanam naturam operatur.
Ergo natura humana in Christo est in-
strumentum OMNIVM operum diui-
nae omnipotentiae. Vel, si hoc neges, erit
illud etiam falsum. Quis non miretur
efficacitatem argumenti tam fortis Ach-
letæ à particulari ad vniuersale?*

8. Pag. 54. negat, quicquam ab autori-
bus Apologie Cupariae seueriusculè in scho-
lasticos Theologos dictum esse, & lecto-
rem ad eam partem, quæ Bremensibus est
opposita, relegat: cum Anhaltini sectio-
nis primæ caput secundum notarint, vbi
pag. 44. & 45. quàm rigidissimè tota
scholastica Theologia, & nominatim
Bonaventura cum Magistro Senten-
tiarum perstringuntur, atq; explodun-
tur: de quibus tamen perhonorificum
illud D. Ioachimi Camerarij (ἡ μνήμη
ἐν εὐλογίᾳ) iudicium, pagina Defensio-
nis nostræ 168. adductum, minimè im-
pro-

probare audet, pagina responsionis
 suæ 52. Iudicet ergo prudens lector,
 quàm bellè illi cum Erfurdicæ Apologie
 autoribus conueniat. Verùm Bremen-
 sium hîc arrodere nomen ei libuit, vt
 laureolam in mustaceo quæreret. Sed
 cur non potius Theologus iste, qui in
 aliorum vitijs (vt Oratij verba huc ac-
 commodemus) tam cernit acutum,
 Quàm aut aquila, aut serpens Epidau-
 rius: confessionem illorum typis publi-
 catam sibi refutandam sumit, vt habe-
 ant simpliciores, quod fugere, quòd ue-
 sequi eos oporteat. Sui nimirum inge-
 nij inopiam prodere voluit. *Nisi enim*
istiusmodi (vt de se verè, de Amlingo
 falso scriptitat, pag. 53.) *calumniandi*
occafionculas arripuiffet, quidnam habi-
turus fuiffet, quod responderet?

Fidem à Christo totaliter fuiffe exclu-
fem ab initio conceptionis, nec tamen si-
mul excludi fiduciam, cõten dit pag. 56. 58.
 An igitur, fide totaliter exclusâ, non
 simul excluditur fiducia? An non
 vniuersalis negatiua opposita particu-
 cula-

culari affirmatiuæ contradictionem efficit? Chrysippum hinc lector adhibeas oportet, qui nodum hunc tibi soluat.

10. *Animam Christi actu ipso existentia omnia, etiam hominum cogitationes simul, & quidem à primo vnitionis hypostatica initio, adeoq; secundum quodcunq; tempus contemplari atque intelligere, cum Bonauentura negat Lutherus; id quod demonstrauimus paginis Defensionis nostræ 179. 180. 181. contrarium affirmat D. Ioannes Matthæus: pag. 66.* Quæritur, huicne potius, an illis assentiendum sit? Quod si animam Christi actu ipso simul cognoscere omnia, quæ Verbum cognoscit, negauerit Antagonista, vt pag. 91. assertionis prioris oblitus se negare simulat, de hac quidem questione lis inter nos composita esto. Sed ipse viderit, quomodo cum asseclis suis transigat. Qui enim omnia simul actu non considerat, non est omniscius: cum nihil aliud sit omniscium esse, quam omnia simul actu contemplari. Verè autem hoc de anima Christi dici non potest.

pag. 70. 71. Huic reponimus, quando-
 quidem Lutheri testimonio minimè ob-
 scuro nec contemnendo fucum quen-
 dam illinit Antagonista, pag. 73. 74.
 audiat Nazianzenum *Μαρξήνδου* ipsius
 glossemati resistentem, & tam Luthero,
 quàm Amlingo manifestè astipulan-
 tem ac patrocinantem. *Eccui enim* (in-
 quit) *dubium esse potest, quin horam qui-*
dem, VT DEVS (aperi aures Nazian-
 zeno D. Ioannes Matthæe) *cognitam*
habeat: ignoret autem VT HOMO.
Nam apparens, seu visibilis (hoc est, hu-
 mana) *natura discernenda est ab inuisi-*
bili (hoc est diuina.) *Quapropter igno-*
rantiam HUMANITATI, non DI-
VINITATI adscribendam esse, PIE,
& RELIGIOSE sentimus. Quid po-
 tuisset clarius pro Amlingo dici aduer-
 sus D. Ioannem Matthæum ab ipso
 praesertim Gregorio, quem antiquitas
 orthodoxa κατ' ἐξοχήν θεολόγον nomi-
 nauit, de quo veritatis teste omni ex-
 ceptione maiore, non immeritò illud
 vsurpaueris: εἰς μοι ἀνὴρ τῆς μύησι. Vi-
 sum

sum autem operæ precium est ascribere auctoris ipsius verba, idq; cum propter iuventutem studiosam, tum, ne exactor iste seuerus nodum in scirpo quærens, habeat quod carpat, sicut in Lutheri versione: homo nimirum interpretationis veterum adeò accuratus & religiosus obseruator, vt in disputatione sua nuper ex Damasceno instituta, purissimæ auctoris in suo idiomate dictioni ne versionem quidem paulò commodiorem adhibere sustinuerit; satius esse ratus, obscura illa & barbara (qua deletatur) loquendi forma ludificari lectorem, quàm genere orationis terro & proprio causæ Ubiquisticæ infirmitatem, vel potius insulfitatem prodere.

Sunt autem verba Nazianzeni hæc:
 ἡ πᾶσιν εὐδῆλον, ὅτι γνώσκει μὲν ὡς θεός,
 ἀγνοεῖν δὲ φησὶν ὡς ἄνθρωπος, ἂν τις τὸ φαι-
 νώμενον χωρίση τῷ νοεμένῳ· τὸ γὰρ ἀπόλυ-
 τον εἶναι τῆς οὐσίας τῆς προσηγούμην, καὶ ἄχε-
 ταν, ἢ προσκειμένη τῷ οὐτῷ τῆς πύξης, ταυτί-
 ημῶν διδάσκει τὴν ἁπλοῦσαν, ὥστε τὴν ἀγνοίαν
 ἁπολαμβάνειν ὅτι τὸ εὐσεβέστερον, τῷ ἄν-
 θρω-

θρωπίω, μὴ τῷ θεῷ ταύτῃ λογιζομένης.
 εἰ μὲν ἔν ἑστος ἀτάρκης ὁ λόγος, ἐν ταῦθα
 ἐσησόμεθα, καὶ μηδὲν πλεον ἐπιζητείσωμεν.
 εἰ δὲ μὴ, τότε δεύτερον. ὡσαυτῶν τῶν ἄλλων
 ἕκαστον, ἔτιω δὴ καὶ ἡ γνώσις τῶν μεγίστων.
 ἐπι τῷ αἰτίῳ ἀναφερέτω τιμὴ ἔ γεννή-
 τος. δοκεῖ δὲ μοι τίς μὲν ἂν ἐκείνως ἀνα-
 γνῆς, ὡς τῶν κατ' ἡμᾶς φιλολόγων τις με-
 κρὸν ἐννοῆσαι, ὅτι εἰδὲ ὁ υἱὸς ἄλλως εἶδε τῷ
 ἡμέραν, ἢ τῷ ὄραν, ἢ ὡς ὁ πατήρ. τὸ γὰρ
 σωμαζόμενον, ὅπιον. ἐπειδὴ ὁ πατήρ γινώ-
 σκει, ἀπὸ τῆς καὶ ὁ υἱὸς. ὡς δὴλον, ὅτι μηδὲν
 γνῶσιν τῆτο μὲν δὲ ληπίον, πλεὺ τῆς πρώτης
 φύσεως. Orat. 2. de filio. pag. gr. 217.

Locus è græco in latinum sermonem
 conuersus integer sic habet: *An omni-
 bus manifestum est, nouisse eum quidem
 (diem illum) ut Deum: profiteri autem
 se ignorare eum, ut hominem, si nimirum
 quod sub oculos cadit, secernas ab eo, quod
 mente & intelligentia cernitur. Hoc ut
 suspicemur in causa est, quod filij appellatio
 absoluta planè est & libera, absq; adiectio-
 one aliqua, cuius ille filius sit: ut ignora-
 tionem hanc in meliorem interpretantes
 partem,*

partem, eam humanitati, non diuinitati
 ascribamus. Quòd si ratio hæc satis est
 idonea, consistente hîc questione, nihil in-
 quiratur amplius: sin minus, proximum
 fuerit existimare, sicut cetera omnia, ita
 cognitionem rerum maximarum, ad geni-
 torem, tanquam ipsam causam, honoris qua-
 dam reuerentia à filio referri. Iam si ne
 hæc quidem alicui satisfaciunt, is neq₃ le-
 gisse, neq₃ intelligere mihi videtur, qua
 nostrorum literatorum aliquis, nimirum,
 quòd neq₃ filius aliter nouerit diem illum
 aut horam, atq₃ Pater: ut hoc inde effici
 videatur: Quoniam Pater cognoscit tem-
 pus illud: ideo & Filius. Atq₃ ita manife-
 stum fiet, à nemine illud cognosci, neq₃
 comprehendî, nisi à prima causa. Hæc
 Nazianzenus.

Egregium verò illud argumentum
 est: pag. 76. Christus totus homo, & to-
 tus Deus est. Ergo, non tantum quâ De-
 us, verum etiam quâ homo, hoc est, secun-
 dum utraq₃ naturam est omnipotens.
 Ingenium hominis. An non simili con-
 secutionis ratione rectè collegerit ali-

M

quis,

quis, eum secundum vtranq; naturam esse increatum, æternum? vel potius, quia hoc falsum sit, neq; illud constare? Erit igitur eadem ratione secundum vtranq; naturam increatus, æternus, vel è diuerso.

13. Concedit pagina eadem; *Naturam humanam, secundum se (etiam IN PERSONA) consideratam, non esse omnisciam: Et nihilominus vrget, eandem personaliter consideratam, prout cum Verbo assumente vna est persona, siue vnum indiuiduum personale, esse omnisciam, seu reali communionem diuinam omnisciam possidere, & habere ad communem usum & effectum.* Equidem fate-mur nostri ingenioli aciem obtusiorē esse, quā vt perspicere possit rationem conciliandi ista κρησφύγετα & putidas ἀντιλογίας. Quid enim differant, NATVRAM humanam secundum se IN PERSONA considerare; Et, eandem, vt cum Verbo assumente vna est persona, considerare, neutiquam assequimur: cum hoc nobis per-

persuasum sit, naturam assumptam extra personam Verbi assumptis considerata, esse inane nomen. ἅμα ἢ οὐκ ἅμα θεῶν λόγος οὐκ ἅμα: secundum Athanasium. Et rectè Damascenus: *Fatemur* (inquit) *in Christo saluas esse duas naturas, ὅτι ἰδίαι, καὶ ἀνά μεῶς τιθέμεντες ἐκάστην, ἀλλ' ἢν ἐκ μέρους ἀλλήλων ἐν μιᾷ ὑποστάσει συνθέτω.* lib. 3. cap. 3.

Fatetur ex Philippo D. Ioannes *14*
 Matthæus, *notitiam per Euangelium in hac vita nondum perinde illustrem esse, ac futura est intuitiua in cœlesti consuetudine, quam Scriptura nominat videre facie ad faciem.* pag. 64. Docetque pag. 77. *rerum scibilium (vt loquitur) distinctos etiam in anima Christi gradus esse; nec potest negare, quemadmodum notitia principiorum speculabilium & practicoꝝ naturaliter nobis insita, quam scholastici scientiam anima inditam, siue infusam nominant, non eque in infantibus, atq; adultis lucet: pag. 162. ita etiam experientiam vniuersalem, & ordinis intellectum in iudicanda consequentia, quam illi*
 M 2   *scien-*

scientiam acquisitam, siue experientialem appellant, cum atatum incremento sua habere incrementa: pag. 63. 78.

Quomodo igitur, his omnibus positis & concessis, ab ipso conceptionis instanti, omnibus simul numeris & gradibus, scientia humana in Christo perfecta & absoluta fuerit? Etsi enim de scientia summæ beatitudinis, quod excipiat in Christo, habere sibi videtur: pag. 77. tamen etiam illam non perinde **ACTV** ipso fulsisse in statu humilitatis, ut iam fulget in statu glorificationis, extra controuersiam est. Non igitur ista, quæ γενικωτέρως de triplici scientia animæ Christi, omnibus numeris & gradibus, ab ipso conceptus momento, absolutissima & perfectissima disputat, sine euidenti contradictionis implicatione, ἀπλῶς admitti possunt. Multò minus omniscientia infinita, qualis Dei est, animæ Christi re ipsa comperet: cum illa sui nunquam dissimilis, sed potius actu ipso semper talis sit, eorumq; quæ scientia continentur, gradus omnes procul-

culdubio infinitis modis transcendat,
atque excludat.

Qua pagina 81. ex anathematismo 15.
Cyrilli, & Thoma proponit, ita sunt or-
thodoxa, vt pro Anhaltinis nihil potu-
isset dici commodius, atq; ad ipsorum
sententiam astruendam neruosi. Aut
igitur prauaricator iste ijs astipulatur,
quos in speciem refutandos suscepit:
aut à seipso simul, & collegis suis dissen-
tit. Siue enim homo, siue Deus dicatur
Christus, supponitur hypostasis diuinæ
simul atq; humanæ naturæ, secundum
Thomam. Vanum sit ergo necesse erit,
quod per vniuersum librum contendit:
*Corpus videlicet in Christo humanum
cum anima rationali, hoc est, ipsam na-
turam assumptam nihil aliud esse, quam
ipsum hominem Christum.* Differunt
enim natura humana in Christo, & ho-
mo Christus, vt pars, & totum, si perso-
nam illam *σύνθετον* consideres. Id quod
etiam Catechumenis notum est. Quid
igitur sophismate illo ineptius, quando
ita nugatur: *Credis, Amlinge, cum Beda*

Et omnibus orthodoxis, hominem Christum accepisse diuinam omnipotentiam? Immo credo. Si credis, cur negas assumptam naturam, que sine homine non intelligitur, accepisse persona assumptis omnipotentiam, cum inciperet in persona omnipotenti subsistere? pag. 85. Hic ausculta paucis, cur non credam. Et ratio est, quia cum alterutra natura in abstracto nominatur, non supponitur hypostasis, & natura humana eo ipso, quod assumpta est, non est facta sibi ipsi hypostasis, nedum omnipotens, verum omnipotenti hypostasi vnita est.

16. *Priori non dissimilis argumentatio hæc est: Si respicies ad subsistentiam, siue personam diuinitati & humanitati communem, animaduertes liquido vnam personam communia habere, que naturarum sunt propria: & vnam personam, quocumque nomine vocetur, siue Dei, siue hominis, omnipotentem esse: & accepisse omnipotentiam, cum homo fieret, quam ab aeterno habuit, ut Deus. pag. 86. Sunt hæc omnia*

omnia perspicua, & plana. Sed falsum est, quod inde concluditur: *Ergo Christus non tantum quia Deus, sed etiam quia homo*, id est, secundum utranque naturam (Ludit enim ambiguitate particulæ distinctivæ, quam ab unitate personæ ad naturarum proprietatem, & vice versa, quoties ipsi commodum est, à naturis ad personam torquet ac retorquet) *est omnipotens: Et quidem ab instanti conceptus*. Quod si ita se haberet, quomodo fuisset infans (τὸ βρεφός, Lucæ 2.) fari nesciens? aut quomodo non cucurrisset ab instanti, & erecto incelsisset corpore? quomodo deniq; eo ipso coelum terramque non impleset iam tum, cum ab vberibus matris pendit? quorum nihil cum historica veritate congruit. *Quid igitur est semetipsum in reprobum precipitare sensum* (quod falso disputator Amlingo objicit) quam inter disparata, hoc est, concretum, & abstractum non discernere?

Quo vero loco istud habebimus?

M 4

Si

17.

Si persona Filij Dei potuit accipere quod habuit, quia futura erat hominis persona, per unionem personalem. Ergo natura humana assumpta potuit accepisse & habere in persona, à qua assumpta est, & in qua subsistit, id ipsum, quod persona potuit accipere propter assumptionem eiusdem nature. pag. 87. Obsecro te lector, an non hinc colligi potest, etiam illud vanum esse, quod vulgò contendunt, *non nisi carni data esse omnia, quæ in tempore Christo data sunt?* Hoc enim nisi vanum sit, sibi ipsi non constabit D. Ioan. Matthæus, quando ex Magistro sententiarum nostram confirmat, suorum autem collegarum doctrinam refutat; asserendo videlicet nobiscum, *personam filij Dei omnipotentiam, quam ab aeterno habuit, in tempore accepisse, quia futura erat hominis persona.* Sicut igitur palàm est, nos, negantes humanitatem Christi realiter esse Deum, non propterea negare, hominem Christum realiter esse Deum; ita manifestum est, nos hominem Christum realiter omnipotentem,

omni-

omniscium, infinitum agnoscere; etsi humanitati eius ista deitatis attributa realiter conuenire pernegamus. Necessariò enim, sicut huic siue homini, siue humanitati, data vel communicata est Deitas; sic etiam omnia deitatis propria: Et sicut Deo, siue deitati, communicata humanitas; sic etiam omnia humanitatis propria. Et sicut iste homo Deus est, sic est omnipotens, & infinitus. Est autem DEVS non secundùm humanitatem: ergo nec secundùm eandem omnipotens, omniscius, immensus: &c.

Pag. 90. Negat, *omnipotentiam, omniscientiam, & omnipresentiam, humane naturæ communicari posse, tanquam formam: quorsum igitur (pag. 153.) eidem naturæ assumptæ, præter formam serui, etiam Dei formam, quæ nihil est aliud, quàm omnipotentem, omniscientem, & omnipresentem esse, adscribitur?*

Pag. 95. Fatetur *ambiguitate vocabuli se ludere, quando exaltationem nominans non intelligi vult de ingressu Christi*

Christi in gloriam, consummato statu exinanitionis, sed potius de assumptione carnis in Verbi hypostasin. Verum etsi summum illud quidem fastigium honoris est, subsistere non in sua, sed in ipsius Verbi hypostasi: tamen Ecclesiæ parcendum fuerat, nec confundendi articuli fidei κενωσιως istiusmodi Βεβήλοις. 2. Tim. 2.

- Pag. 96. *Amlingum idem docere,*
 20. *quod Patres olim docuerint, clara voce affirmat.* Contutet ergo prius oportet totam orthodoxam antiquitatem, quam Amlingum hæreseos condemnare aggrediatur. Itaque sua voce absoluit, quem reum peragere studet. *Hocci ne inscitiam, an malitiam, vel illam potius cum hac coniunctam (ut Antagonistæ verbis utamur, pag. 92.) strenue prodidisse dixerimus?* Quod si in explicatione sententiæ orthodoxæ minus satisfacit D. Ioanni Matthæo Amlingus, consulat præclarum illud, & verè aureum Corpus doctrinæ Philippi, à quo nihil diuersum vel sentit, vel credit Amlingus.

gus. Quantum autem non modò communi illi præceptori suo scilicet, verùm etiam doctrinæ, ex ipsius vtilissimis monumentis sapienter collectæ, & in vnum corpus digestæ, hodie tribuat facultas Theologica VVitebergensis, vel sola ista concio ibidem à D. Jacobo Andrea, Anno 79. Dominica 1. post Trinitat. habita, & cum triumphali quadam ouatione postea tum Dresdæ tum Magdeburgi in lucem edita (vbi Corpus illud, quod diximus, doctrinæ, doli mali & sceleratæ imposturæ malignè ac perfidiosè insimulatur) plus satis ad omnem posteritatem testabitur.

Pag. 101. disputat, *orthodoxos Patres non contentos voce ενωσως, usurpasse insuper vocabulum xowwvics*. Verùm hoc illo prius in vfu fuisse, ex historia Nestorij & Eutychetis constat.

Pag. 103. 119. Propositionum illarum (*homo Christus est omnipotens, & Filius DEI est mortuus*) declarationem,

rationē, quę sit adhibita particula distinc-
ctiua κατὰ (secundum) horribili & pro-
fana audacia, posthabita totius sacrę
Scripturę & orthodoxę antiquitatis au-
ctoritate, reijcit & iniquissimę damnat.

23. Pag. 109. 129. *prouocat ad omnium
subscriptorum, hoc est, Concordię dis-
cordis asseclarum voces & scripta. Quo
nimirum se astringit ad reddendam de
singulorum paradoxis & ἀκρολογίας
rationem: quorū quasi catalogum insti-
tuimus in assertionē quadraginta duum
argumentorum ab Anhaltinis recens
edita, & opposita Apologię Erfurdensī,
ad quorum considerationem lectorem
remittimus. Cum enim D. Ioannes Mat-
thæus toties neget τὸ κενόρῳθρον consistere
in questione de communicatione idioma-
tum reali, quo ad naturas inter sese: ne-
cessitas ipsa postulauit, vt ibidem citatis
αὐτολεξεί & nominatim quorūdam libri
concordię veluti interpretum verbis at-
que sententijs, nihil horum à nobis fin-
gi, demonstraremus.*

24. Pag. 110. *Realem idiomatum commu-
nicatio-*

nicationem, quam physicam esse negat, eam se dicit intelligere, secundum quam caro Christi, testibus Cyrillo, Athanasio, Concilio Ephesino, & alijs, propria sit facta Dei Verbi caro. Verum cum illa ipsa appropriatio, quam Græci οἰκείωσιν nominant, teste Damasceno lib. 3. cap. 25. sit φυσικὴ ἔξωσώδης (καθ' ἣν, διὰ φιλανθρωπίαν, ὁ κύριος τῶν φύσιν ἡμῶν, καὶ τὰ φυσικὰ πάντα ἀνέλαβε, φύσιν, καὶ ἀληθείαν γενόμενος ἄνθρωπος, καὶ τῶν φυσικῶν ἐν πάρα γενόμενος) rursus manifestum fit ac liquidò patet, nullo inter physicam & realem idiomatum communicationem argumento idoneo distingui. Quin potius ratione quidem personæ utraq; vera, ratione verò naturarum utraq; procul dubio falsa sit, necesse est.

Pag. 119. 123. 124. 125. sic argumentatur: *Christus Deus & homo est una persona. Non igitur orthodoxè possumus dicere, Christum omnipotentem esse, creatorem, atq; sustentatorem rerum omnium, quia Deus est; aut passum esse, quia homo est. Quid autem hoc aliud est, quàm Euty-*
chia-

chianorum simul, & Theopaschitarum errorem in Ecclesiam reuocare? Potrò quomodo illud constabit, quòd nihilominus, velit nolit, fateri cogitur, pag. 122. diuina conuenire personæ Christi, secundùm diuinam naturam: & humana eidem personæ conuenire, secundùm humanam naturam. Poterit ne perpetua naturarum differentia consistere, si neges, quâ Deus est, creatorem esse Christum, non item quâ homo; passumque eundem esse, quâ homo est, non item quâ Deus? Aut fidem ne merebitur, toties non tantùm in manifesta contradictionis implicatione depræhensus, verùm ipsa etiam fidei principia labefactans & conuel lens?

26. Pag. 127. *Realem idiomatum communicationem cum Luthero se docere profiteretur.* Atqui realis idiomatum communicationis, apud Lutherum ne quidem in Polemicis (vt vocant) expressè vllam vsquam mentionem fieri, certissimum est. Vbicunque autem (in scriptis

pris præsertim didacticis) de mysterio Verbi incarnati, ex professo differit, ut in Postilla Ecclesiastica Hebr. 1. Item de nouissimis verbis Dauidis: atque imprimis in aureo illo commentario de vltima concione Christi, Ioann. 14. manifestum est, nulla vocula, nisi fortè contra sententiam auctoris detorta, eum patrocinari Vbiquistarum somnijs. Quod si quis Polemica eiusdem scripta, in quibus, inter ceteras *ἀνευλογίας*, semina etiam vbiquitatis sparsa reperiuntur, nobis opponat, is ne Lutherum cum Luthero committat, viderit. Nos ab irato & perturbato, ad pacatum sibi que restitutum, ingenua & libera voce prouocabimus. Quid? quòd eadem pagina D. Ioann. Matthæus non tantum seipsum, verum etiam Lutheri Polemica, & totam Concordiæ formulam cum eiusdem Apologia, nec non vniuersam Vbiquistarum cateruam refutat, & Anhaltinorum doctrinam suo ipsius calculo confirmat, quando negat, *se docere participationem idiomatum Christi,*

Christi, qua Christus statuatur esse omnipotens, omniscius, ubiq^{ue}, siue etiam passibilis, secundum utranq^{ue} naturam. Hanc enim doctrinam prorsus nouam, & hactenus in Ecclesijs inauditam, nedum ab orthodoxis approbatam esse, contendit ibidem, pag. 128. Desinant ergo in Ecclesia tumultuari propter illam ἀκρολογίαν, ne quid dicamus durius, quòd **O. M. N. I. A.** plena sint Christi, etiam secundum humanitatem. Item, quocunq^{ue} locorum Deum collocaueris, eò etiam humanitatem Christi unà collocandam esse. pag. Concord. 747.

27. Ceterum quia cum aduersario, qui nullibi extat, pugnat Amlingus, ut iterum habent Antagonistæ verba, pag. 129. quorsum amico nostro opus fuit luscipere refutationem sex illorum argumentorum, quæ etiam num aduersus oppugnationem illius consistunt fixa & immota? At ubi sunt, Amlinge, (sic enim percontando instat disputator pag. 130.) qui carnem Christi dicant esse omnipotentem, omnisciam, & ubiq^{ue}, *reali sine*

sive physica participatione, cum quibus tu pugnas? Respon. Nisi apud te, & tui similes Pandoræ subscriptores essent, nusquam essent. Quid enim, inter vos, & doctissimum inter subscriptores Heshulium, certaminis aliud gliscit, quam quòd hic abstractiuas quidem locutiones, quas Apologia Erfurdica sic vocat, de carne Christi omniscia & omnipotente probat, improbata tamen vbi-quitate? Quid? quòd *realem idiomatum communicationem eandem esse cum physica*, hoc est, vtranq; falsam, *si naturas respiciamus*, falsus es ipse? pag. 39. Respe-ctu autem personæ, præterquam quòd minimè negamus, filium Mariæ esse omnipotentem realiter; eundem etiam essentialiter omnipotentem esse, intrepidè atque constanter asseueramus.

Verùm enimvero cum *dici de aliquo requirat inesse*, adeò vt, temet ipso teste, pag. 505. necesse sit, *omne predicatum inesse subiecto, de quo dicitur*; qualenā hoc est *ἡγοραφύστης*, quòd negas, *omnipotentiam, omniscientiam, aut omnipresentiam*.

am à vobis nature Christi humane, vt
subiecto, attribui? pag. 13). Quid enim
 propositiones istæ abstractiuæ (quas in
 tertio genere communicationis idioma-
 tum, nouo inquam illo, & à vestratibus
 nūdius tertius conficte, etiānum ra-
 tas vult haberi Apologia Cuparia) aliud
 sunt, quàm prædicationes de humani-
 tate Christi, vt subiecto, cui attributa il-
 la, ex tua ipsius hypothesi, inesse oportebit,
 vt nimirum caro Christi sit omni-
 scia, omnipotens, omnipræsens? Hoc
 si negas (vt te negare non obscure pro-
 fiteris) euertisti vna voce totum illud
 formulæ Concordiæ chaos, & Anhal-
 dinorum doctrinam, vt est ἀλόμαντ^ο,
 tuo ipsius calculo confirmasti. Id quod
 prudens lector non obiter considerabit.
 Vertitur enim in hoc argumento totius
 cardo negotij, nec, ad diluendas aduer-
 sariorum προπολογίας & ineptias, pluri-
 bus rationib. opus est. Quin potius cum
 Eusebio lib. 4. historiæ Ecclesiasticæ,
 cap. 17. vnico aphorismo totā controuer-
 siā diremturi respondemus syllogisticè.

Qui

Qui negat (inquit Eusebius) quod est; sine dubio culpabile iudicat esse, quod negat. Negat autem D. Ioannes Matthæus, *quenquam sic docuisse, aut dixisse, quod caro Christi sit omnisca, omnipotens, ubiq. pag. 130.* Ergo eo ipso, quod negat has propositiones, quas tamen omnes Ubiquistarum libri, & imprimis formula Concordiæ cum eiusdem Apologia defendunt, sine dubio culpabiles iudicat esse, quas negat. Itaque improbat cum Anhaltinis eandem doctrinam, cuius in speciem gratificaturus ijs, quibus propter offam assentatur, infelix patrocinium suscepit. Poteramus hinc secundo scripti huius capiti finem imponere, Ecclesiæ iudicio acquiescentes. *εὐάνθρωπον ὃ ἐς δίκην τείνει ἕωρα Διγρηέος, secundum Pindarum. eid. ζ.* Nem. Verum ne quid scrupuli relinquatur lectori, visum fuit etiam sequentia adijcere.

Pag. 132. *Magno conatu (inquit) contenderunt Sacramentarij, nullam posse reale communicationē vel personæ filij Dei,*

vel natura, vel proprietatum essentialium, vel actionum fieri, &c. Atqui Anhaltini diuersum sentiunt, adeo vt si reale opponatur imaginario, & *ἑνωσις* pro *ἐνώσις* accipiatur (sicut ab ipso D. Ioanne Matthæo secus accipi non potest, quando eandem hypostasim, licet natura incommunicabilem, facit tamen in Verbo communicabilem assumptæ carni, pag. 134.) nihil in Christo, nisi quod falsum sit, non reale esse, ingenua & clara voce profiteantur, id quod videre est paginis Defensionis nostræ 9. & 18. Ex hac ipsa igitur Antagonistæ hypothefi Anhaltinos non esse Sacramentarios concludimus. Cui enim *definitio non conuenit* (vt eandem cum ipso maximam, quam sic vocant Dialectici, huc accommodemus) *eidem nec definitum conuenit.*

29. Pag. 141. *totam controuersiam dirimi posse scribit, si Vigilium audiamus & sequamur.* Accipimus conditionem. Quis enim ex nostris vnquam reiecit Vigilium? quem Vbiquistæ, plus quam Ther-

Therſitica impudentia, vnà cum Theodoreto, inter Sacramentariorũ patronos abijcere, & pro ſua autoritate (ſcurrilitatem dixerit alius quiſpiam rei indignitate motus) Dormilium ſcoptice nuncupare confueuerunt.

Pag. 145. Ex Theodoreto ſic argumentari videtur: *Audis Amlange, hominem Chriſtum in ſe continere omnem diuinitatem. Ergo non eſt absurdum, diuinam naturam cum proprietatibus ſuis essentialibus ab humana natura haberi, vel poſſideri.* Reſpon. Valet ſcilicet conſequentia à diſparatis, hoc eſt, à concreto ad abſtractum. Item, mutato genere prædicationis uſitato in inuſitatũ, ſeu regulari in figuratũ. Id eſt, vt Antagoniſta ludit εἰς ᾠκευόμην, à baculo ad angulum.

Pag. 156 aſtipulatur Anhaltinis, quòd *exinanitio & exaltatio referenda ſint ad perſonam Filij Dei incarnatam, hoc eſt, ad Ieſum Chriſtum. Is enim ſe exinanuit, & propterea Pater eum exaltauit.* Hæc omnia probamus, vt orthodoxa, & contraria dogmati vbiquiſtico, de ſolius

naturæ assumptæ exinanitione, & glorificatione. Declarationem verò, quam adijcit D. Ioannes Matthæus: *Exinanuisse se Christum, exuendo formam Dei, & accipiendo formam serui. Item, Exaltatum eundem esse, deponendo formam serui, & accipiendo donatum nomen, quod est super omne nomen.* Pag. 157. eam verò nemo concesserit, nisi cum Ario inter formam & essentiam Dei, nec non cum Marcione inter formam serui atque essentiam hominis discernens: adeoque cum Sabellio negans differentiam inter Deitatem mittentem, & personam missam; cumque Monophysitis duas Christi naturas hypostaticè vnitas in vnâ tertiam essentiam conflans. In tot ne præcipitemur monstruosissimorum errorum, vel potius furorum labyrinthos, humiliationem mediatoris, nequaquam ab incarnationis momento, sed potius ab ipso decreto reparationis nostræ, æstimamus. Et tres nominatim gradus humiliationis ascribimus Verbo, non tamen absolutè, sed relatiuè confi-

considerato (ἐμὴ θεολογίας, ἀλλ' οἰκονομίας λόγῳ) videlicet intercessionem pro lapsō genere humano in paradiso; approbationem decreti de ordine & modo reparationis nostræ, iam ante ipsius mundi fundamenta iacta; denique statuto tempore eiusdem decreti executionem, assumpta carne. Nam horum trium graduum nullus in Christo naturæ humanæ competit. Deprecari enim ab initio pro genere humano, velle obœdientiam debitam iusticiæ diuinæ, & descendere de cœlis ad assumendam carnem, vt decreto illi satisfiat: hæc nemo vnquam rectè humanitati Christi assignauerit, nisi eandem cum Apollinaristis cœlitus descendisse somniet. Quæ autem postea in Verbo incarnato consecutæ sunt contumeliæ & passiones, eas ad se quidem pertinere iudicauit Verbum, τὰ τῆς οἰκειώσεως λόγῳ (vt Damascenus loquitur) sed non nisi in natura assumpta, istis obnoxia, sustinuit. Vt igitur exinanitio neutram excludit naturam, sed totius personæ est in vtraque natura

subsistentis, seruata tamen vtriusq; pro-
 prietate: Ita etiã exaltatio nec naturas
 confundit, nec personam dirimit. Ve-
 rùm hæc alibi prelixius à nobis & alijs
 sunt declarata. Constat Melanchtho-
 nem totam suam doctrinam de hodiern-
 na disputatione hausisse ex Ephesina Sy-
 nodo, quam in responsione de contro-
 uersia Stancari integram extare in bi-
 bliotheca Phorcensi græcè scriptam te-
 statur, dignissimam sanè, quæ hisce
 præsertim temporibus in lucem edere-
 tur. Sequamur ergo scholas Melanch-
 thonias, & res plana erit. *Vocabulo enim*
EXINANIENDI, teste Melanchthone,
comprehenditur tota Christi humiliatio,
in incarnatione, ministerio, passione, &
morte: in qua non ita fulsit gloria diuina,
vt postea, cum exaltatus est ad dexteram
Patris. Nam filius Dei dupliciter conside-
ratur: ABSOLVTE & RELATI-
VE: sine, vt DEVS cum PATRE &
SPIRITV SANCTO, & vt persona
missa ad obœdientiam & humiliationem
in passione & cruce, item ad annuncian-
dum

SECUNDA DEFENSIO. 185

dum Euangelium. Respectu sui ipsius, id est, absolute, λόγος non potuit humiliari, sed respectu missionis. HOC EST, sicut exinanitio totam humiliationem Filij Dei complectitur, tanquam persona missa: sic exaltatio Christi referenda est ad glorificationem totius persone, que post passionem exaltata est in regno & sacerdotio. Esi enim natura diuina secundum sese, aut respectu sui ipsius, nec humiliari, nec exaltari, nec minui, nec augeri potest: tamen, quatenus consideratur Filius Dei, ut persona missa ad ministerium, & ad obedientiam, in passione & morte, recte tribuitur ei humiliatio: quia & vult obedientiam, ad quam missus est, & non utitur contra vocationem potentia diuina. Postquam vero satisfactum est ire diuine, & tempus humiliationis preterijt, clare agnoscitur diuinitas huius persone, & conspicitur gloria regni & sacerdotij ipsius, quam habet secundum utrang, naturam, de qua & in articulo symboli dictum est: sedet ad dexteram Patris omnipotentis. Haecenus scholæ Melanchthoniæ.

His omnibus astipulatur Augustinus, cuius vnicum hîc aphorismum lectori considerandum subiecisse satis sit: *Mis- sio quippe Filij (inquit) exinanitio sui- met- ipsius est, & forma seruilis acceptio: quod rectè intelligitur, seruat a etiam Filij cum Patre equalitate natura.* Hæc ille in ca- put 6. Euangelij Ioannis, tractatu 26. pro- pe finem.

Etsi igitur per incarnationē Verbi ad summā dignitatē euecta est caro assumpta: tamen in disputatione de discrimine exi- nanitionis atq; exaltationis, non erat as- censionis articulus (vt iam antè dictū est sæpius) nedum sessionis Christi ad dex- teram Patris in cœlis, cum incarnatione confundendus. Nec enim descendere de cœlis, & hominem fieri, idem est, quod in cœlos ascendere, & ad dexteram Pa- tris considerare. Quin potius, vt assumpta carne nostra fieret victima, descendit Verbum de cœlo; & ascendit tandem consummatis omnibus, vnde descende- rat, vt in eadem carne, in qua ab initio mactatus fuerat, Apoc. 13. regnaret ad dexte-

dexteram Dei in cœlis, ad quam tamen Verbum ipsum nunq̄; regnare desierat: nedum vt accipiendo formam serui, propterea formam Dei exuisse vnq̄; dici possit. Desinat ergo ludere vocabuli exaltationis *ὀνομασία* seu æquiuatione disputator, ne illud, quod extra contro- uersia est, in disputationē vocando, tur- bas in Ecclesia minimè necessarias vel inscius vel data opera foueat atq; augeat.

Quia autem *D. Philippi autoritate in deprauādo dicto Phil. 2. abutitur*, pag. 155. 32.
 opponamus eiusdem enarrationem, quę in locis extat, & à reuerendissimo prin- cipe Georgio Anhaltino &c. citatur in prima concione de natiuitate Christi, pag. 18. vt sequitur: *Conuenit dictum Ire- nei de Verbo tempore passionis Christi re- quiescente, ad illud Phil. 2. Qui cum esset in forma DEI, id est, sapientia & potentia equalis Patri: non rapuit equalitatē Dei, hoc est, cum missus esset, vt obædiret Deo in passione, non fecit contra uocationem, sed seipsum exinaniuit, id est, non exercu- it potentiam suam: & humiliauit se, for- mam*

*nam serui accipiens, hoc est, induens cum humana natura mortalitatem: Habitu inuentus ut homo, id est, affectibus, pauore, tristitia, dolore: &c. Hæc Philippus in locis. Huc congruit etiam Leonis explicatio ad Flavianum: Exinanitio illa, qua se inuisibilis visibilem præbuit, & creator, ac Dominus omnium rerum, vnus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. Obseruet autem pius Lector, tantam fuisse Epistolæ illius ad Flavianum apud Patres in concilio Chalcedonensi congregatos autoritatem, vt non tantum *τῆς ὀρθοδοξίας στήλη*, hoc est, columna retæ fidei nominaretur, verum etiam in tabulas decretorum eius referretur hic canon: Si quisquam textum illius, aut unum iota disputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter acceperit, anathema sit.*

33. Pag. 164. explicat disputator homonymiam particulæ (SECVNDVM) ex Petro Lombardo lib. 3. dist. 10. nobis Dei beneficio nec ignotam, nec ingratam,

tam, nedum aduersam. Id quod in assertionone quadraginta duum argumentorum aduersus Apologiam Erturdicam liquido demonstrauius. Cumq; toties protestetur, *has sibi disputationes minime esse ignotas, pag. 165. neq; ex ignorantia fluxisse, aut casu sibi excidisse, quod scripserit: Christum filium DEI esse, etiam secundum quod homo, pag. 166. Verissimum enim illud esse, si vox, SECUNDAVM, unitatem persona exprimat: Sed si causa, vel natura notetur, falsum esse, pag. 165.* Hæc igitur cum ita se habeant, nec quicquam hac in parte, quod in Anhaltinis quo iure quauē iniuria vel reprehendat iste vel carpat, proferre possit: tanē res ipsa loquitur, non tam scientiam Antagonistæ nostro, quam conscientiam deesse, & magis ab eo collegas ipsius, quam Anhaltinos, virulento isto scripto exagitari atq; refutari.

Vt autem discrimen est permagnum, sed ab illo minimè obseruatum (sicut videre est pag. 245.) inter has duas formulas: *Homo Christus, & Christus homo:* quoni-

quoniam vox posterior priorem (ut loquuntur) determinat: ita manifestum est (quicquid etiam suo more ogganniat disputator) longè aliud esse, quando Thomas inquit: *Christus, secundum quod hic vel ille homo, est Filius DEI*: Et aliud, quando D. Ioannes Matthæus inquit, pagina tractatus sui 48. *Christus, etiam secundum illud quod est homo, est filius DEI*. Nam cum dicitur; *SECVNDVM quod hic vel ille homo Christus*, persona designatur: cum verò dicitur; *secundum illud quod est homo*, altera in Christo, videlicet creata natura denotatur. Semper enim masculinũ pro nomen personam, neutrum autem naturam exprimit. Ut docet Damascenus lib. 3. cap. 7. Vnde etiam, Thoma teste, *Christus, secundum quod hic homo, nequam est creatura*. Loquitur enim propositio de persona, quæ non est creata. At, *secundum quod Christus homo, est creatura*. Exprimitur enim hac locutione natura assumpta. Verùm cū res explicationibus loquendi formulis enunciari possit,

SECUNDA DEFENSIO. 193

possit, quorsum istis tricis opus est?

Pag. 172. mentionem facit disputationis Theologicæ aduersus Ubiquitarios de persona Christi in Academia Moguntina, Anno 1583. 7. Calend. Septembr. habitæ. Cum ergo in eadem simul comprehensam habeat Anhaltinorum *καὶ Ἰωαν. Ἀρ. ὡς* sententiam, atq; ista omnia congruant cum Damasceno, qui præcipuas orthodoxæ antiquitatis gemmas hinc inde collectas in methodum redegit: age rogatum volumus D. Ioannem Matthæum, ut, quid vel à Damasceno, vel à suis ex Damasceno nuper collectis, & publicè Anni huius die 29. Maij VVitebergæ disputatis thesibus, Moguntinorum Theologorum sententia discrepet, nos erudiat. Hic Rhodus, hinc saltet. Planè enim in ea sumus opinione grauissimis persuasi argumentis, theses nuper ex Damasceno, licet & methodo admodum perturbata, & genere orationis subobsuro (ne dicamus barbaro) propositas, quo ad sententiam cum Moguntinæ disputationis
 senten-

35.

sententia congruere. Cum igitur antecessoribus suis insultet homo *Προφύλακτος*, viderit ipse, ne catastrophem sibi attrahat tragicæ quàm comicæ similiorem. Nihil enim illi à Damasceno diuersum docuerunt, ideoq; theses Ingolstadianas, quas sibi Antagonista nolite ignotas esse simulat, commendauerunt iuuentuti, tanquam veritati, etiam ab hostibus assertæ, *ὁμοψήφως*. Iste verò cum idem sentiat, ore aliud præ se fert, suoq; adeò collegas si non apertè refutat, falsè tamen deridet, vt aliquando, nisi maturè sibi cauerit, duplo vapulet.

36. Illud demum peracutum est, quod lectori soluendum relinquimus: *Vbiq; regnat Christus secundum utraq; naturam. Ergo vbiq; præstò est secundum utraq; naturam. Vbiq; enim præstò sit oportet, qui vbiq; regnat.* pag. 179. Non absimile hoc est argumento D. Andrea Musculi: *Illi autem profecti predicauerunt vbiq; Domino cooperante, Marci 16. Ergo caro Christi est vbiq;.*

37. Ceterum, tres modi presentie corporis Christi.

Christi, nobis quidem, si dextrè, id est, secundùm, non contra fidei analogiam explicentur, minimè ingrati, nedum aduersi (*Localis* nimirum, *sacramentalis*, & *personalis*) quos pag. 130. & deinceps perpetuò in ore habet disputator, aut ijdem sunt cum tribus istis modis essendi *carnis Christi*, quos comminiscitur liber Concordiæ, pag. 737. quorum primus est *circumscriptiuus*, alter *definitiuus*, tertius *repletiuus*, quem *Vbiquistæ* vocant *maiestaticum*: aut ab iisdem sunt diuersi. Si ijdem, non opus est noua responsione, cum plus satis verborum de isto comineto in assertionem nostram contra Apologiam Cupariam factum sit: sin diuersi, eo ipso conuincitur D. Ioannes Matthæus, quòd ab hypotyposi formulæ Concordiæ discedat, quam in ea proculdubio parte videt esse languidiorem, quàm vt, nõ inquam defendi, sed curari possit, nisi $\sigma\phi\omega$ isto alexipharmaco adhibito. Quia verò nuper quidam ex collegis eius quatuor gradus præsentia etiam corpori Christi competere magnis clamori-

O mori-

moribus contendit; inter se prius conueniant, tresne, vel quatuor, an sex, siue essendi, siue (vt barbarorum terminis utamur) adessendi, hoc est, alicubi essendi modos constituendos putent. Anteq; .n. illud inter ipsos autores constitutum sit, nulla refutatione vel triceps, vel quadriceps, vel sexticeps istiusmodi commentum indiget.

38.

Pag. 132. & 133. *molli brachio perstringit dogma Brentianorum, negantium localitatem corporis Dominici in cælo; nec dissimulat, ea ipsa opinione exui Dominum in gloria membrorum corporis humani symmetria.* Quid ergo in cœna relinquent Ecclesiæ, cum ne quidem veram corporis humani substantiam Domino concedant in gloria? En subscriptorum Concordiæ discordis harmoniam. *Contra negantes enim localitatem corporis Christi in cælo disputat iste, licet trepidè propter corycæos, (vt existimamus) verè tamen: & quidem apertè contra formulam Concordiæ, quæ ascensionis articulum, quasi extra controuersiam positum, silentio præterijt.*

Pag. 184. ambiguitate ludit: *Nulli-
bi esse Christum, vel potius τὸν λόγον S I- 39-
NE assumta natura: nec esse alicubi Chri-
stum hominem S I N E humanitate.*

Illud enim (SINE) vel de separatione,
vel de infinita carnis cum Verbo coëxi-
stentia intelligi potest. Et de illa quidem
veræ, de hac verò falsissimæ erunt præ-
dicationes. Ut enim post vnionem nul-
la carnis à Verbo separatio; ita ne qui-
dem eiusdem cum Verbo infinita coëxi-
stentia statui vel admitti debet. Quo-
modo igitur constabit, quod pag. 185.
scribit Antagonista: *Non se agnoscere ali-
quam presentiam Verbi, in qua non sit
presentia corporis & anime assumtae.*

Certè enim, colloquente Domino cum
Nicodemo, non erat corpus & anima
Christi in cœlis, vbi Verbum erat; Et
cùm exanime corpus Domini iaceret in
sepulcro, non fuit cum latrone eodem
momento in paradiso: licet nulla, etiã in
morte facta esset Verbi ab anima aut cor-
pore diuulsio. Verùm ista ita plana sunt,
ut τὰ πρῶτα τῆς ὁρθοδόξου πίστεως σοιχεῖα εὐ

negare oporteat, qui contrarium sentiat. Ac liberè opponimus Antagonistæ Vigilium Martyrem lib. 4. contra Eutychen ita differentem: *Namq, quando in terra fuit caro Domini, non erat utiq, in cælo. Et nunc, quia in cælo est, non est utiq, in terra. Et in tantum non est, ut secundum ipsam Christum speremus & expectemus venturum de cælo, quem secundum Verbum nobiscum esse credimus in terra, &c.*

Hæc cum ὁρθόδοξα sint procul dubio καὶ ἀλόμωτα, iudicet pius lector, qualia sint ista disputatoris κρησφύρατι, quando tēr mutatis verbis idem hoc enthymema repetit: *Corpus Christi unitum est personæ Verbi. Ergo ubiq, est cum Verbo, seu, ubicunq, Verbum esse dicitur, ibidem etiam corpus Christi adesse, vel præsens esse oportet. pag. 137. Immo, quomodo non ubiq, esset (inquit) corpus illud, cuius subsistentia est ipsa ubiuitas? Nam persona ἔ λόγῳ, quæ sua natura ubiq, est, quid ab ubiuitate differt? Pag. 136. Ματαίωτερον nihil vnq; audijisse nos fate-
mur.*

SECUNDA DEFENSIO. 197

mur. Etsi enim persona τῷ λόγῳ sua
 procul dubio natura, cum Patre, & Spi-
 ritu sancto ubiq; est: tamen nec perso-
 na ἡ λόγῳ cum ubiuitate, quæ essentia-
 lis, adeoq; communis Trinitati, ratione
 τῆς ὁμοσείας proprietas est, confundi de-
 bet, quasi nihil prorsus ab eadem diffe-
 rat, quod hic manifestè asseritur: nec in
 Ecclesia orthodoxa exauditum esse inde
 ab origine mundi vnquam credimus,
*quòd natura mediatoris assumpta subsisten-
 tia sit ipsa ubiuitas*: nisi fortè in Sabel-
 lianorum castra furenter irruere libeat.
 Ut enim ubiuitas non est propria Ver-
 bi, sed toti Trinitati communis: ita si
 vnio Deitatis cum assumpta carne subsi-
 stit in Ubiuitate: quomodo non tota
 sacrosancta Trinitas incarnabitur? Si i-
 sta Patres Bergenses inter se conciliare
 possunt; *Essentia Dei est ipsa immensitas*
 (de qua propositione minimè dubita-
 mus) Ergò *persona ἡ λόγῳ NIHIL*
difert ab ubiuitate, & per consequens,
natura à Verbo assumpta subsistentia est i-
psa ubiuitas: Si ista (inquam) inter se
 O 3   possunt

possunt conciliare patres Bergenses, factemur sanè, nos obtusiores fuisse hactenus, quàm vt istiusmodi plus quàm Seraphicâ Cabalam, vel ex ipso libro Concordiæ, cõmuni hæresium ferè omnium sentina, ni manis cloaca, suspicâdo colligere potuissemus: tantum abest, vt ex sacro canone demõstrari posse credamus.

Simile Enthymema repetitur pag. 187.

41. *Corpus Christi locale assumptum est in unitatem personæ Verbi ubiq, præsentis. Ergo corpus Christi locale præsens est, ubicunq, Verbum dicitur præsens esse. Aliàs enim ne assumi quidem potuisset in unitatem personæ ubiq, præsentis.*

Item: Tota Verbi personæ ubiq, præsens est, non pars quædam eius. pag. 229. Tota Verbi personæ ubiq, præsens, non pars quædam eius, in assumpto corpore, & corpus in ipsa subsistit. Ergo corpus Domini assumptum ubiq, præsens est.

Vel: Personæ Verbi ubiq, præsens est. Subsistentia corporis Christi est in personæ Verbi. Ergo nullibi præsens est Verbum, ubi non simul est corporis assumpti præsentia. pag. 188. Maiore audacia asserit ubi-

quitatem corporis, quàm ipsimet Cuparij Triumviri, qui eam restringunt. Sed nos respondemus, à disparatis nihil sequi. Sunt enim quatuor termini. Aliud est, corpus Domini assumtum esse; aliud, esse personam in corpore assumpto subsistentem. Item; differunt & ista: Totam Verbi personam esse; Et, esse corpus in tota Verbi persona subsistens. Etenim tota quidem persona Christi, sed non totum personæ ubiq; est. Quin potius Damascenum disputator audiat, dictum illud Seruatoris: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi, καὶ τὰ πάντα, etiam post Domini resurrectionem soli Deitati ὡς Θεοπροπη accommodantem. ὡς ὁ Θεός (inquit) μεθ' ἡμῶν ἐστίν. lib. 4. cap. 19.

Verùm iste (vt est homo falsus) suis paradoxis fidē derogantes irridere pergit: ὁ vos (inquit) *modica fidei*. pag. 189. Quorum ergo inter Scythas recensemur, homines prorsus nullius sanæ fidei, cum ne quidē Dominus ipse ὡς ὀλιγοπίστους abiecerit, & infirmiores recipere, non perfundare, Apostolus iusserit? Pag.

43. Pag. 189. *per omnipresenciam corporis Christi non intelligi infinitatem contendit. Cum autem pag. 186. subsistentiam corporis Christi esse ipsam ubiquitatem scripserit, explicet ipse, quidnam ubiquitas & omnipraesentia ab infinitate & immensitate differant?*

44. Pag. 190. scribit, *quod totus Christus, adeoq; sua assumpta humanitate tam verè & realiter omnibus creaturis praesens sit, quàm verè & realiter humana natura in unitatem personae & λόγος assumpta est: &c.* Verùm ambiguitas latet in phrasi, assumpta humanitate. Aut enim praepositio (CVM) subintelligitur, ut ubiq; locorum carnem unà cum Verbo praesentem coëxistere putes, sicut Ubiquistarum vulgus intelligit: Aut sunt duo ablativi designantes cōsequentiam, ut sit sententia nostrae ὁμόψηφον: Verbum nimirum, postquam carnem assumerit in utero matris, nihilo minus atq; ante incarnationem creaturis omnibus praestò esse, etiam sine carnis infinita coëxistentia.

Pag. 191. 258. *Humanam Christi naturam simul cum Verbo ubiq; esse contendit, 45. sed diuerso modo. Verbum quidem proprietate essentia sue, naturam autem assumptam, diuino quodam modo, rationi humane incomprehensibili.* Atqui ne quidem Verbum alio quam diuino, humanaeq; , immo etiam angelicæ rationi incomprehensibili modo, est ubiq; . Quid? quod formula Concordiæ pag. 718. 746. refert omnipræsentiam carnis Christi ad modum repletium soli Deo proprium? Et Apologia Erfurdica idem mysterium corporis ubiquitici declarat secundum modum dexteræ Dei? Est autem Christi Deitas ipsa dextera Dei. Ergo corpus Christi non alia ratione, quam ipsa Christi Deitas, ubiq; est. Atque ita pugnabit D. Ioannes Matthæus & secum, & cum patronis suis.

Pag. 193. *D. Heshusij sententiam de ubiquitatis delirio videtur in dubium vocare, deq; ea ambigere: quasi verò actorum Quedlinbergenfium, quæ lippis & conforibus nota sunt, quorumque excerpta* 46.

cerpta nonnulla fide digna passim circumferuntur, solus ipse rudis sit & ignarus, de quibus vel collega ipsius in illo conuentu notarius docere eum poterat, nisi iurisiurandi religione, vt est homo singulari sanctitate & fide, addo etiam modestia, prohiberetur. Viuit autem optimus illorū testis D. Heshusius, qui, si vbiq̄uitatis commentum approbat, cur quædam etiam ex Polemicis Lutheri transcripta, libroq̄ Concordiæ inserta, non aliam ob causam, quàm quòd meretriculæ illi patrocinari viderentur, repudiauit? Veniet aliquando tempus, quando conscientia & Deo respondendum vobis erit, qui ad tribunal vsque Christi nihil à formula Concordiæ diuersum vos professuros sanctè recepistis, à qua tamen & calamo, & voce (id quod hæctenus ex tuis istis pagellis non vno in loco demonstraui) nedum animis & voluntate dissentitis, hoc est, veritati dedita opera fucum facientes, Deo simul & magistratui, nedū credulæ plebeculæ ausu irreligioso illuditis. Attende enim, quanta cum sacræ deuotionis obli-

SECUNDA DEFENSIO. 203

gatione ἐνωτικῶ ἴσθι, ni mauis νεωτικῶ, vel
 potius κενωτικῶ, ἢ γυνη κοινωτικῶ manum
 dederitis. Hæc enim egregij istius syn-
 cretismi vestri quasi fiducia clausula est.
 Pag. Concord. Lipsiæ editæ 789. & 790.
 In conspectu igitur Dei omnipotentis, &
 corâ tota Ecclesia Christi, quæ nunc est, &
 quæ aliquândo in posteritate erit, clara voce
 & disertè testamur: quod declaratio illa
 nostra, de omnib. cõmemoratis controuer-
 sis articulis, & nulla prorsus alia, reuera sit
 nostra doctrina, fides, & confessio. In ea per
 gratiã Dei, intrepido animo corâ tribunali
 Iesu Christi cõparabimus: de ea in isto iudici
 rationẽ reddituri. Contra hanc declaratio-
 nẽ etiã nihil vel occultè vel apertè loque-
 mur, aut scribemus: sed in ea, Domino nos
 benè iuuante, vsq; ad vitæ finẽ constantes
 perseuerabimus. In eius rei fidẽ matura cū
 deliberatione, in timore Dei, & nominis i-
 psius inuocatione, proprijs manib. huic de-
 clarationi subscripsimus, eãq; confirmauimus.

Item: pag. 597. Quod autem hæc sit
 omnium nostrũ fides, doctrina, & confes-
 sio (de qua in nouissimo illo die iudici Do-
 mino nostro I E S U CHRISTO

rationem reddere parati sumus) & quòd contra hanc doctrinam nihil velocultè vel apertè dicere aut scribere, sed per gratiam Dei in ea constanter perseverare velimus: in eius rei fidem, in vero Dei timore & inuocatione nominis eius hanc epitomen proprijs manibus subscripsimus. Actum Bergæ 29. Maij, Anno Domini 1577. Hactenus verba obligationis.

Mirum profectò, vos non toto pectore cohorrescere, quoties sobria mente vobiscum diram istam Pandoræ vestræ appendicem reputatis, vos præsertim (inquam) qui non (vt quidam subscriptionem suam extenuantes se excusant) catecheticè, verùm criticè, vel potius hypocritice subscripsistis: nec ququam tamen vestrùm ea est erga Deum & veritatem, cui bellum indicitis, pietate, reuerentia, & candore, qui cum ijs, quos Dioscorus in simili olim religionis negotio deceperat, seriò culpam deprecans profiteatur **IMPROBÆ MANVS IMPROBAM SUBSCRIPTIONEM.**

Pag. 195. *Præsentiam corporis Christi in Verbo, cum eiusdem in quouis hordeo, 47.*
fæno, brassica, omnibusq; cantharis cere-
uisarijs omnipræsentia confundit, quam
itidem disputatio Licentiatorum Vuite-
bergensium, Anno 80. asseruit: qua au-
thoritate, quoque fundamento, utrique
viderint.

Pag. 196. *Nullam (inquit) Verbi per-*
sonam agnoscimus, quam qua in anima 48.
& corpore Christi subsistit. Atqui eadem
ab æterno non subsistebat in anima &
corpore Christi. Ergo vel ab æterno
nullam habuit, vel aliam per incarna-
tionem ὁ λόγος hypostasin nactus est.
Minimè quidem negamus phrases illas
orthodoxæ antiquitatis ἐξ ὧν, ἐν οἷς, καὶ
ἀπὸ. Veruntamen aliud esse censemus,
cum Verbum in natura assumpta, & cum
natura assumpta in Verbo subsistere dici-
tur. Illam igitur ambiguitatem ab An-
tagonista, non absq; doli & imposturæ
suspicionem, inexplicatam relinqui sub-
ueremur. Quorsum enim ambiguis lo-
cutionibus opus est, ubi res planè & per-
spi-

spicue enunciari poterat? Natura Christi humana per se *ἄνωστος*, facta est *ἔνωστος καὶ συνοφεικῆα*, secundam Damascenum, per assumptionem in unitatem personæ Verbi. Quod si ita in humanitate assumpta subsistit etiam Verbum, quid Ario respondebimus blasphemè exclamanti; *ἦν, ὅταν οὐκ ἦν. Erat, quando non erat?*

49. Ceterum illud, *in persona Verbi subsistere, & ubiq; in Verbo præsens esse*, quod toties de corpore Christi *ἀπερροεπῆς* ille inculcat, vel pro æquipollentibus, vel pro necessariò connexis habeat, necesse erit. Atqui in præsepì, cruce, sepulcro &c. nulla erat corporis Christi ònipræsentia. Ergo ne quidè in persona Verbi tum substituisse corpus illud consequetur. Atq; in hac opinione esse formulã Concord. pag. 718. manifestũ est, quando secundum primũ essendi modũ (quali usus est Dominus, cũ in his terris corporaliter conuersaretur) furenter negat, corpus ipse in Deo (nedum Deo Verbo personaliter unitũ) fuisse, aut hoc modo in coelis apud Patrem esse. Pag.

Pag. 197. κατ' ἄλλο *causalem, non distinctiuam esse* contendit, quasi dicas, ἐξ ἄλλῃ. Vt humanitas Christi non quidem sua natura τῆ φύσιν, sicut diuinitas, sed τῆ χάριτι, ex gratia per vnionem accepta, siue ἕνεκεν: vt dicebant Nestoriani, sit omnipotens, omniscia, vbiq;. Ex quo consequetur καὶ ἑαυτὸ idem valere, atq; ex sese, καὶ οἶκθεν, sed ineptè, & falsò vtrunq;. Nā hoc modo de solo Deo propriè diceretur τὸ καὶ ἑαυτὸ. Quid .n. habēt cetera, quod aliūde nō acceperint?

50.

Pag. 198. *Non de natura (inquit) sed de persona questio est.* Sic igitur contra disputatorem ex ipsius hypothesi ratiocinamur: *Corpus Christi vbiq; est, in quantum est persona: vel, Corpus Christi non nisi ratione personæ est vbiq;.* pag. 210. Sed ipsum corpus non est persona, nec per se rationē personæ habet: verū in Verbi assumptis persona sustentatur. Ergo, licet illa persona, in quam corpus vnā cum anima Christi per vnionem hypostaticam assumptum est, procul dubio vbiq; præstò sit: tamen

51.

tamen ipsa humanitas assumpta non est
vbiq̄ue. *Nec enim consequens est, quæ in
Deo sunt, pariter cum Deo vbiq̄, esse:* se-
cundum Augustinum ad Dardanum.
Et longè aliud est, personaliter vnitum
esse Verbo, quàm vbiq̄; cum vel in Ver-
bo creatis rebus omnibus præstò esse.

52. Pag. 199. *Credendam esse clamat,
licet nulla ratione compræhensibilem cor-
poris Christi omnipræsentiam.* Respon-
Nisi fidei præluceat expressum Dei Ver-
bum, non est fides, sed mera phantasia,
seu δόκησις, id est, imaginatio & opini-
o, de qua scite Nazianzenus: *δόκησις* (in-
quit) *ἐν ἡμῶν ἀπειρησις.*

53. Pag. 202. *Personam NON POSSE,
scribit, IBI esse TOTAM, VBI amba
nature, in quibus Christi persona substi-
sit, non sunt præsentis.* En tibi omnipo-
tentia Dei egregium assertorem, disertè
videlicet negantem, posse hoc fieri,
vt tota adsit persona Verbi, sine assum-
ptæ carnis infinita scilicet coexistentia.
Quid enim est *omnipotentia diuina mo-
dum* (vt ipse loquitur pag. 212.) *prescri-
bere.*

bere, & terminū praefigere, si hoc non est?
 Aut igitur post salutiferū cōceptū, anteq̄
 partus appropinquaret, dimidia tantūm
 Verbi persona, nō tota fuit extra vterū;
 aut simul in vtero, & extra vterum vbiq;
 cū Verbo coëxstitisse carnē Immanuelis,
 concedendū erit. Vtrumuis statuas, totā
 symboli historiā fūditus euertes. Hīc di-
 sputator arista acutior velit nolit (vt ipsius
 verbis vtamur, pag. 203.) *cogetur quiesce-
 re, aut seipsum, si perget, precipitē dabit.*

Pag. 204. nouum κρησφύγετον arri-
 pit, *neg, humanam naturam ab omni pra-* 54.
sentia personae, neg, diuinam à passione ex-
cludendam esse asserens. Atqui ne hęc
 quidem ambiguitas dolo caret. Assen-
 timur autem, si exclusio naturarum se-
 parationi opponatur: sin earundem sta-
 biliat confusionem, ita vt natura assumpta
 æquē ac diuina vbiq; esse, & hęc perinde
 atq; humana dolores, cruciatus, & mor-
 tem sensisse ac sustinuisse statuatur, mi-
 nimè gentium assentimur. Amplecti-
 mur enim propositiones illas: Tota per-
 sona Christi vbiq; est: et: tota persona
 P passa

passa est, sine alterutrius naturæ exclusione, hoc est, separatione: verùm de toto personæ tam vbiuitatem, quàm passionem pernegamus. Passus enim est Christus carne, & vbiq; est Spiritu. Qui secus credit, contra fidei analogiam credit, & expertem fundamenti fidẽ iactat. Etsi enim actiones & passionis, personæ sunt, respectu vnionis, nõ naturarum separatim consideratarum: tamen etiam in ipsa vnione, non, nisi secundum illam naturam, cuius sunt propriæ, personæ congruunt. Idq; planum est adeò, vt pag. 205. nostram tandem sententiam de discrimine inter totum Christum, & totum Christi, prius à se reiectam Antagonista ipse approbet, secusq; docentes (hoc est, cacos istos libri Concordiæ subscriptores) manifestè reprobet, atq; ita suo ipsius exemplo satis comprobet veritatem vulgaris dicti, quo monentur mendaces (quibus meritò etiam annumerantur Sophistæ) vt sint memores. *ἑαυτὸν γὰρ τὸ σιφῆς, καὶ σιφῆς τὸ ἑαυτὸν.*
 Ac secundum veterẽ versum: *ἑαυτὸν μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς τε κερκόν.*

Pag. 206. negat, se ullam corporis Christi ubi-
 quitatem probare; Et pa- 55.
 gin 210. humane nature Christi cum
 Verbo ubique locorum coexistentiam ex-
 plodere videtur: cum nihilominus pa-
 ginis 205. & 208. persone Christi secun-
 dum distinctionem naturarum diuersos
 omnipresentia modos attribuat.

Argutulum verò istud: Si ubi- 56.
 quitas diuine nature non est extensio,
 & diffusio in omnia loca mundi. Ergo
 nec ubi-quitas corporis Christi potest esse
 coextensio, pag. 207. Redigat igitur
 corpus Christi ad substantiam Spiritus
 infiniti, nec oppugnetur membrorum
 obstabit, quin ubique sit, non minus
 quam Deitas ipsa, cuius nulla moles est,
 sine vel extensione, vel diffusionem ubi-
 que est.

Pag. 211. iterum simplicem, hoc est, 57.
 fatuam ac rusticam credulitatem seu
 ruzoridiam pro fide commendat, &
 Amlingum perstringit, captum ratio-
 nis in consilium adhibentem scilicet.
 Quasi verò ad mylteria regni cœlorum

ex sacro codice, vel rectè percipienda, vel ritè tractanda, Dominus ipse non requisierit in discipulis *υπεχεται*, vt Apostolus *Φρόνησι*.

58. Quod sequitur pag. 213. (*Christum corpore suo presentē esse posse, VBI C V N Q V E* voluerit; ibiq; in primis, *VBI se ad futurum, vt in sacra cœna verbo suo promisit*) insanus, immo impius, & planè *ἀθετός* esset, qui negaret. Sed corporis vbiuitatem id minimè fulcit.

59. Pag. 214. & quinq; pagellis sequentibus integris, sudat D. Ioannes Matthæus in excusanda deprauatione dicti Christi: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit è cœlo, &c. Ioann. 3.* Verùm cum totus Patrum orthodoxorum confessus ibidem causam nostram agat, & disputator plerisque in locis ne quidem diffiteri ausit, se alio siue respectu, siue sensu, quàm illos, de hoc dicto differuisse, lector ipse diiudicet, nostram ne orthodoxa antiquitas, an verò noui istius declamatoris sententiam confirmet: cui quantum tribuendum sit, vel hinc etiam

etiam in promptu est colligere, quod pag. 224. haud veretur asseuerare, *optimam & verissimam exponendi Scripturam rationem esse, si ad quadruplicem illum sensum, Literalem siue historicum, Tropologicum, Allegoricum, & Anagogicum accommodetur.* De qua barbarie (ne quid dicamus ἐμφατικῶτερον seu grauius) extat iudicium Domini præceptoris Philippi Melanchthonis in secundo Rhetoricorum: longissimè procul dubio istius κοκκυσομοίς antefendum.

Pag. 222. *alapam minitatur Amlin-* 60.
 go, ne characterem synagogæ Cainicæ, cuius proprium est non Verbo sed ferro, hoc est, carnis potius, quàm Spiritus gladio pugnare, dissimulet. Et hic quidem nouorum Dialecticorum quartus est modus soluendi argumenta: secundum illud Antichristi, cuius idola & paricidia stabiliunt Vbiquistæ: *Bombarda gladio fun' hast a flammiloquentes.* Seu (vt est inter græcos versus, quibus pseudoprophetarum ingenia, moresq; & arma describuntur, quiq; ante annos supra

millesimum plus minus trecentos Patris Achaia, antiquissimis planè characteribus exarati in membrana, & epistolis Pauli ad Thessalonicenses adiuncti fuisse perhibentur) Βομβαρδοζι Φροισαχαινε γχσοτ πυρδιάλεκτοι.

61.

Pag. 229, recurrit ad κρησφύρατον paginae 188 *Tota subsistentia Verbi, non pars aliqua subsistentiae eius (nam partem extra partem non habet) facta est subsistentia carnis. Sed tota illa subsistentia est ubiq; Ergo caro est ubiq;.* Respon. Immo id, quod totum factum est carnis, vel potius carni subsistentia, est, & manet ubique, tam post, quàm ante incarnationem, nec vnq; ab assumpta carne diuellitur: licet caro, quæ est, manetq; finita essentia, propterea non simul ubiq; sit aut coexistat. Propria enim Verbi assumentis non tollunt propria naturæ assumptæ, nec vnio hypostatica naturarum distinctionem abolet.

62.

Pag. 232. sic argumentatur D. Ioannes Matthæus: *Filius Dei, qui illocalis est sua natura, loco continetur, propter corpus locale,*

SECUNDA DEFENSIO. 235

locale, quod assumfit: secundum Nazianzenum. Ergo etiam caro assumpta in Verbo ubiq³, prasens, & per consequens, simul localis & illocalis est, propter personam, in cuius unitatem est assumpta. Quasi verò inter hominem Christum, & carnem Christi assumptam, hoc est, inter concretum & abstractum, quæ ibidem euidenter patet confundi, nihil sit discriminis.

Pag. 234. sine vlla ratione impugnat, si quis ita ex ipsius hypothefi colligat: *Corpus Christi personaliter est ubiq³*, Ergo & infinite ubiq³ est: quia persona est ubiq³, tantum per infinitissimam immensitatem. Aboleat igitur symbolum de vnico infinito atque immenso. Quòd verò corpus Christi non concedit esse subiectum vbiuitatis, eo ipso impugnat totum libri Concordiæ & eiusdem Apologiæ systema, in quo summa contentione asseruntur & defenduntur abstractiuæ istæ locutiones: *Caro Christi est omnipotens, omniscia, ubiq³*. Erroris igitur condemnat D. Ioan. Mat-

thæus illos ipsos, pro quibus se dimicare simulat, Deum simul ac homines ludibrio habens.

64. Pag. 235. *quartum presentia Dei modum, quem ἐξάρητον appellarunt veteres, hoc est, singularem, soliꝫ; massæ illi indiuiduæ competentem, quam sibi hypostaticè in utero Deiparæ virginis copulauit ὁ λόγος, ad creaturas in genere extendit, modumq; presentia Dei personalem APVD CREATVRAS nominat. Quod quàm sit à pijs auribus abhorrens, lector pius etiam nobis tacentibus dijudicabit.*

65. Cui etiam illud æstimandum relinquimus, an nõ apertè Nestorianismo patrocinetur propositio ista ἀπλῶς enūciata? *quòd verum humanũ corpus cum anima, saluo corporis modo & natura, infinitam habeat subsistentiam.* pag. 236. Nisi enim cothurnis Antagonista delectaretur, ab istiusmodi ἀμφιβολίαις & phrasium flexiloquarum κρηνοτομίαις procul dubio abstineret.

Pag. eadem scribit, *naturam finitam* 66.
*à persona infinita, id est, ab ubi-
 quitate, vel infinitate finiri, terminari, personari,
 & indiuiduari.* Confundit ergo perso-
 nam Verbi cum essentia, quæ est toti
 Trinitati communis, adeoq; Sabellia-
 nismum in Ecclesiam inuehit. Quod sic
 probamus: Id, in quo natura Christi
 assumpta personatur & indiuiduatur (li-
 ceat enim nobis hîc uti ad explicandam
 rem ipsam barbaris alioquin Scholasti-
 corum verbis) caro factum est. Sed in
 ubi- quitate, vel infinitate, quæ est com-
 munis Patri, Filio, & Spiritui sancto,
 personatur & indiuiduatur natura Chri-
 sti assumpta, secundum D. Ioannem Mat-
 thæum, pag. 236. Ergo ubiquitas, vel in-
 finitas Patris, Filij, & Spiritus sancti, hoc
 est, ipsa Trinitas in communi essentia,
 non essentia in vna Trinitatis hypostasi
 incarnata est: secundum Sabellium.

Pag. 240. & passim vrget regulam 67.
*à præceptoribus traditam, quòd ad diui-
 sionem operum sequatur diuisio persone.*
 Sed ab iisdem præceptoribus traditã etiã

alterâ regulâ obseruare debuisset, quòd ad confusionē operû sequatur confusio naturarû. κατὰλληλ. ὅτι ἡ φύσις τῆ ἐνεργεία, καὶ τῆ φύσει ἡ ἐνεργεία, secundum Damasc. lib. 3. cap. 36. Atq; hæc Eutyche-
tis, illa Nestorij blasphemix opponitur. Et in hanc manifestè impingit disputa-
tor, pag. 243. quando *hypostaticam dua-
rum in Christo naturarum unionem non*
pate scribit, ut proprie loquendo possimus
dicere: hoc agit diuina natura Christi,
& illud facit humana eiusdem natura.
Quid igitur Damasceno (quem con-
stat, ex scriptoribus veteribus Ecclesiæ
sanctam sanæ de Deo doctrinæ diligen-
ter collectam, quatuor libris comple-
xum, eorûq; ἐκδοσιν ἀκριβῆ τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως interipsi) respondebit? εἰδὲ γὰρ
ζωοποιᾶ τὸν Λάζαρο. ἡ ἀνθρωπίνη φύσις,
εἰδὲ διακρῖνῃ ἡ θεϊκὴ ἐξουσία. τὸ μὲν γὰρ δά-
κρυον τῆς ἀνθρωπότητος ἰδίον, ἡ δὲ ζωὴ τῆς
ἐνυπαστάτης ζωῆς. ἀλλ' ὁμοῦς κεινῶς ἀμφο-
τέρων ἐκάτερον. Διὰ τὸ αὐτὸ τῆς ὑποστάσεως.
lib. 3. cap. 15.

68. Pag. 260. 261. 265. 267. *duplicem fin-
git*

git in Christo ubiuitatem, personalem, & naturalem. Erit ergo multiplex ubiuitas, cum tres in Deo personæ sint, & solius Filij ubiuitas sit communicabilis. Verùm hæc omnia contra symbolum. Opponamus igitur Vigilij illud: *Si Verbi & carnis vna natura est, quomodo, cum Verbum ubiq; sit, non ubiq; inueniatur & caro?* lib. 4. contra Eutychem. Eadem enim consequentia per inuersionem nobis argumentari licebit: *Si caro, propterea quòd personaliter Verbo vnita, & nusquam extra Verbum est, ubiq; est cum Verbo, erit eiusdem cum eodem natura seu generis, & conditionis, ὁμοφύης, ἢ ὁμοζωνῆς. seu connaturalis, secundum Monophysitas.*

Sed non est eiusdem, verùm longè diuersissimæ naturæ. Non igitur pariter cum Verbo ubique est, licet personaliter Verbo vnita sit, & nusquam existat extra Verbum. Nec enim effugium istud in causam illi quicq; profuerit, quòd semper addit, *se loqui & intelligi velle de carne in Verbi persona;* cum extra Verbi

Verbi personam ne esse quidem carnem Christi constet, & Chalcedonense decretum (vt iam antè dictum est) expressè doceat, in persona Verbi multò MAGIS naturæ assumptæ proprietates seruari, quàm videlicet in villo mortalium, quorum personæ sunt impuriore & fragiliores, seruari vnquam possent. Assumpta enim est, vt seruetur, non vt aboleatur.

69. Pag. 263. *Naturas Christi inter se incommunicabiles esse* scribit, id quod liber Concordiæ ex Theodoro Rhætensi, & Suida, inter Samosatani & Nestorij errores, vel potius furores retulit: vt supra dictum est.

70. Pag. 262. fatetur, *subsistere carnem in tota persona Verbi personaliter, ita vt à tota persona sustentetur*. Verùm id supra in Amlingo repræhendit.

71. Pag. 263. & nouè, & periculosè loquitur; *Naturam finitam* (vt est corpus Christi) *ratione infinita sua persona, in qua subsistit, esse vbiq;: non quòd ipsa in se sit infinita reddita, sed quòd salua sua finita*

finitate, ubiuitatem in persona sua infinita possideat, & cum persona communi communem habeat. Sanè istiusmodi cothurnis neq; illustratur, neq; stabilitur, neque propagatur veritas.

Eiusdem farinae est (nostris certè auribus hæctenus inauditum) quod sequitur pag. 264. *Personam Verbi extra terminos diuina natura extendi, & communicabilem esse, quamuis natura diuina, per quam persona subsistit, nõ extendatur.* Addantur enim σοφὰ φάρμακα, vt possunt, nostro tamen qualicumque iudicio longè cõsultius fuerit, ὑποτύπωσιν ὑγιαμόντων λόγων receptam & approbatam ab Ecclesia, iuuentuti instillari ac commendari.

Quàm verò elumbe & friuolum istud sit, quod pag. 266. 270. 271. nobis ter repetitum opponit, ex sequenti collectione æstimet lector: λόγος seu Filius Dei, quamuis natura ubiq; sit, solummodo tamen in utero Deiparae virginis, & non ubiq; humanam naturam assumpsit. Ergo etiam corpus Christi licet ab instanti conce-

conceptus personaliter (vt Antagonista contendit) *vbique sit, in solo tamen Deiparae virginis utero conceptum est.* Respondemus, neque à concreto ad abstractum, neque ab infinito ad finitum, hoc est, à disparatis valere argumentationem: ita enim sequeretur, Christum esse bicorporem, vel multicorporem, quod de Geryone Poëtæ fabulantur. Inuertamus ergo syllogismum disputatoris toties, ceu cramben, recoctum & appositum. Siquidem enim corpus Christi neq; à λόγῳ vbique assumptum, neq; vbique terrarum crucifixum, aut sepultum est: ergo neq; à momento conceptionis, neque tempore passionis vbique illud fuisse, necessario concedendū erit. Et per consequens; non soluitur persona, etiamsi vbiquitatem corporis Christi negemus.

Pag. 267. *Corpus Christi personaliter* (inquit) *vbique est.* At idem pag. 505. **74** *Necesse, inquit, esse, vt omne predicatum insit subiecto, de quo dicitur. Ergo corpus Christi est persona. Vel: Corpus Christi localiter patitur, & personaliter est*

est ubiq;. Ergo, vt à localitate locale dicitur, ita à personalitate quiddam personale, & ab vbiuitate infinitum dicitur. Et sic locale simul atq; illocale erit, suamq; ipsius habens PER SE hypostasim. Dicit enim de aliquo requirit inesse. Si hoc negetur, vrgemus aliud: *Humanitas Christi* (in eo enim nobis stipulatur D. Ioannes Matthæus) *non est subiectum omnipotentie, omniscientie, onipresentie. At in propositionib. abstractiuis de Christi humanitate, vt subiecto, ista omnia predicantur. Ergo propositiones abstractiue, quas sic vocant, sunt falsæ.* Atq; ita noster Antagonista refutat ipsemet Apologiam Erfurdensem, cui sese patrocinari simulat. Hem consensum.

Pag. 269. *Corporis Christi* (inquit) *v. 75.*
biquitas personalis, nulla alia est, quam v-
biquitas persona Verbi: At vbiuitatem
personæ Verbi pag. 263. simul essential-
lem seu naturalem esse falsus est. Er-
go etiam corporis Christi vbiuitas,
quam asserit, simul essentialis seu phy-
sica est. Quod si negauerit, tri-
plici-

pliciter Christum vbique esse statuat oportebit: Bifariam nimirum secundum diuinam naturam, *qua & naturaliter, & personaliter vbiuitatem habet*, vt scribit pag. 261. & tertio secundum corpus, *non quidem naturaliter simul & personaliter, sed personaliter tantum*. Quis autem istos cothurnos non iure excretur.

76. Pag. 271. *Per Amlingi latus suggillat Brentium*, tribuentem vni eidemq; corpori Christi simul localitatem & illocalitatem, vt & visibilitatem & inuisibilitatem, pag. 12. De personali vnione.

77. Pag. 274. Ne illam quidem propositionem inuiolatam relinquit, *quia idem Christus* (secundum aliud videlicet & aliud, vt Cyrillus loquitur) *& passus, & non passus esse dicitur*. Id quod etiam in Cyrillo reprehendebat olim Nestorius, *ἀνπιλογίαν* esse obijciens, quod eundem Filium Dei passibilem & impassibilem affirmaret. Item: *Vbiuitatem corporis Christi personalem* (quam sic vocat) contendit disputator, *esse articulum fidei*.
pag. 275. Pag.

Pag. 279. *Amlingum cum socijs suis perfidè negare criminatur, Filium Dei, in 78. quantum homo natus, aliquid (qualecung; sit) per incarnationem realiter accepisse in tempore.* Verùm hoc nunquam infitiatum esse Amlingum adeò certum est, vt etiam hanc ob causam ab Apologiæ Erfurdensis autoribus nominatim perstringatur. Iterum ergo, cum quibus hîc pugnet, disputator viderit.

Pag. 285. *Christus homo factus omnipotentiam in tempore accepisse scribitur à 79. Luthero secundam humanitatem.* Et rectè. *Secundum* enim hoc loco vnitatem personæ manifestatæ in carne significat: nisi fortè testimonium Pauli Roman. i. ibidem adscriptum *ὁ ἐκ τῆς οὐρανόθεν ἦς Ἰησοῦς ἐν σαρκί, &c.* ad ipsam carnem potius, quàm ad Verbum incarnatum restringere libeat. Nihil ergo istis testimonijs subleuantur Vbiquitarij.

Quin potius Antagonista pag. 286. *80. suum ipsius Clerum refutat, disertè scribens: Potestatem vitæ & iudicij, non ad naturas Christi, sed ad personam Filij*

Dei referendam esse, &c. Et approbat
 Anhaltinorum sententiam, quod dari
 apud Euangelistas non respiciat nudam
 carnem, sed determinatio sit officij, incumben-
 tis toti personæ. Quorum igitur hæ-
 reseos eisdem condemnare audeat? Vbi-
 nam officij Christi naturam assumptam re-
 aliter participem esse negavit Amlingus?
 An te non pudet D. Ioannes Matthæ
 istius ματαίωτος, tamque spurci men-
 dacij, quale habet pagina impurissimi
 scripti tui 290? An enim humanam in
 Christo naturam iudicis simul partes obi-
 turam negemus; cum non nisi in ea for-
 ma, seu natura appariturus sit, & habi-
 turus ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ assessores Apo-
 stolos, collocatos Ἰπὶ δώδεκα θρόνους, ut
 iudicent duodecim tribuum Israëlitas?
 Matth. 19. Luc. 22. Fides enim Aposto-
 lorum (qui & ipsi ex Israëlẽ oriundi fu-
 erunt, ijque viri idiotæ, & tamen Chri-
 stum amplexi, atque ministri regni Dei facti)
 Israëlitis omnem excusationem ad-
 emtura est: id quod etiam de Nineuitis,
 & regina Austri perhibetur. Matth. 12.
 Verum

Verum hanc totam quaestionem de datis Christo copiosissime explicatam inueniet lector, argumento secundo recentis nostrae assertionis aduersus quartum caput Apologiae Cupariae.

Pag. 296. 300. negat, *utrumq; statum* 81.
exinanitionis & exaltationis tantum ad naturam assumptam restringendum esse.
 Iterum ergo contra Vbiquistas Anhal-
 dinis astipulatur, illosq; per Amlingi la-
 tus contodit, licet aliena a formula Con-
 cordiae se minime docturum protestetur,
 pag. 299. memor scilicet denotae & sa-
 cratissimae illius *& inuicem* obligationis
 ac subscriptionis, de qua paulo ante di-
 ctum est.

Pag. 304. 305. *Humiliationem Medi* 82.
atoris excludit à veteris testamenti Eccle-
sia, ubi Verbum nondum caro factum erat.
 Qualem igitur primi parentes Mediato-
 rem habuerunt, aut quomodo mactatus
 est agnus Dei ab initio? Apoc. 13.

Pag. 307. Prorsus vno ore animoq; 83.
cum Anhalдинis omnipotentiam, omni-
presentiam, & omniscientiam scribit hu-
mani-

manitati Christi non in abstracto considerata realiter competere, sed homini Christo: propterea quòd homo Christus personaliter idem est, qui Filius Dei. Impru-
18 *denter igitur ac stolidè, si hæc vera sunt, vt proculdubio verissima sunt, D. Hef-*
husius Episcopatu se exui passus est. Et meritò exploduntur abstractiuæ propo-
sitiones, assertæ in Apologia Erfurdensi. Qua igitur conscientia ab eo, idem pro-
sus nihilq; aliud sentiens docens' ue
28 *Am-*
lingus, proclamatur Sacramentarius? Au-
diamus enim quid porrò concedat D.
Ioannes Matthæus: Si dicis (inquit)
Christus est omnipotens secundum diui-
nam naturam, concedo, non nego. Quid
28 *ergo concedis? Concedo, per particulam*
distinctiuam dici, Christum esse omni-
otentem secundum diuinam naturam, non
secundum utrang. His igitur concessis,
 quid in Amlingo, quod iure culpes, reli-
 quum fiet? Hæc enim omnia, nec est
 quod dubites, ἀμφοῖν (vt in prouerbio
 est) Amlingus amplexabitur, eadem te-
 cum confirmans (vt scribis pag. 319.) de
con-

concreto, qua tamen rectè negas de abstracto.

Quid? quodd manifestè contradicis
 tum Brentio, tum Selneccero, quando 84.
 addis, quòd natura assumpta nullam in se
 habeat omnipotentiam sibi realiter com-
 municatam. pag. 308. Ille enim (quod
 negari non potest) duplicem Christo om-
 nipotentiam (communicantem & com-
 municatam) affinxit, & hanc iste IN
 SE SE habere Christi carnem scriptitat:
 unde etiam recens illud commentum
 extitit, quòd aliud sit, omnipotentem, omni-
 sciūm, & omnipresentem dici τὸ εἶναι, ali-
 ud τὸ εἶναι. Item, esse in natura assumpta
 λέγειν ἰδιωματικῶδες, quod in assumente
 sit ἰδιωματικῶδες.

Sic pag. 310. contra totius libri Con-
 cordiæ systema & scopum decidit; eius- 85.
 modi communicationem Idiomatum rea-
 lem, qua respectu naturarum esse dicatur,
 neg, in rerum natura esse, neg, cum doctri-
 na catholica de duabus naturis in Christo,
 inconfuse & inconuertibiliter unitis, con-
 cordare. Quid autem pro Amlingo pos-
 set dici clarius? Q 3 Pag.

86. Pag. 315. per calumniam obijcit Sa-
 cramentarijs (quos sic vocat) quod negēt,
 unam & eandem Christi personam, siue
 appelletur Deus, siue homo, humanas &
 diuinas proprietates habere; humanas
 & diuina opera communiter effi-
 cere. Quin nominet calumniator eum, qui
 vnquam id negarit, vt conueniri possit.
 ἄλλο ὃ ἀποδεικτικῶς, ἄλλο ὃ ὑποφωτι-
 κῶς λέγειν, secundum Theodoretum.
 Nec satis est obijcere crimen, nisi, idem
 confictum non esse, rationibus minimè
 fallentibus confirmes.

87. Pag. 316. τὴν ἰδιωματίαν, seu (vt Dama-
 scenus loquitur) ὁμοίωσιν, qua natura as-
 sumpta propria fit assumptis Verbi, ex-
 tendit eò vsq; , vt etiam Verbi assumpti
 diuinitatem carnis assumptæ factam esse
 propriam contendat. Sed veniam nobis
 dabit hac in parte assensionem suspen-
 dentibus, donec, quod temerè asserit, ex
 auctōribus receptis & orthodoxis pro-
 bauerit. Acquisitum enim & assumptum
 (nisi κατὰ ἔκθεσιν loqui velimus) pro-
 prium fit acquirentis & assumptis, non
 contra. Pag.

Pag. 321. Vt fraterculos suos placaret, Epilogi loco conuicijs obruit *Amlingum*. Talibus enim flosculis gregales suos suauiter frui, atque istiusmodi elegantijs delicatulas ipsorum aures oblectari non ignorat. Verum ista, quæ sua semet ipsa vanitate, nobis tacentibus, refellunt, confutare superuacaneum fuerit. Ad ea igitur, quæ restant, progrediemur. Satis enim iam satis absurdorum numerus accreuit, cum ad octoginta duo superiora paradoxa, quæ in prima nostra Defensione notauimus, alia nunc 88. accesserint, ut nimirum amicis & popularis noster suo exemplo fidem faceret, **NIHIL ESSE ERRORE FOECVNDIVS**; atq; secundum Aristotelem, *ἐν τῷ ἀτόμῳ δὲ θεῶν καὶ νόμῳ ἀπομειψέων*. Cum enim *fides Christiana* sit *una copulativa*, ut habet tritum illud Theologorum axioma, scienter & perite dixit Irenæus: *Omnia ubiq; male intelligendo peruertere eos, qui unum nolint recte intelligere.*

CAPVT TERTIVM.

QVOD EXTRA OMNEM CVL-
 pam causamq; Anhaltinis
 errores Sacramentarios obijciat D. Ioan-
 nes Matthaus, quorum ipsemet culpa
 omnium maximè teneri
 conuincitur.

CONSTAT EX HISTORIA
 Ecclesiastica Eusebij, lib. 4. cap. 17.
 tam fuisse quondam apud Ethnicos Im-
 peratores exosum Christianorum no-
 men, vt satis existimârint causæ ad subij-
 ciendos exquisitissimis suppliciorum
 tormentis homines cuiuscunque ætatis,
 sexus, ordinis, aut dignitatis, quibus sal-
 tem id nomen tribui comperissent. Et-
 enim Lucius quidam, vir Christianus,
 audiens ab Urbicio iudice capitis da-
 mnari multo prius carceris squalore ma-
 ceratum Ptolemæum, hanc vnicam ob
 causam, quòd Christianum se profiteretur,
 graui eum oratione reprehendit:
*Quid quæso (inquiens) causæ est, quòd
 neq; adulterum, neq; corruptorem, aut ho-
 mici-*

micidam, aut latronem, raptoremq; aut al-
 terius cuiuslibet facinoris reum, sed tan-
 tum pro nomine Christiano, quod hoc se
 vocabulo confessus est nuncupari, ad mor-
 tem duci hominem precepisti? Non sunt
 hæc digna pio Imperatore, nec sapientissi-
 mo puero filio eius, neq; sacro senatu, que
 agis ô Urbici. At ille nihil aliud inqui-
 rens, videris mihi (ait Lucio) & tu Chri-
 stianus esse. Cumq; Lucius respondisset,
 hoc plane sum: etiam ipsum Urbicius ra-
 pi pariter iussit ad mortem. Ille, *Gratias,*
 inquit, ago, quod me nequissimorum domi-
 norum seruitio absolutum, ad bonum & o-
 ptimum Patrem & Regem omnium Deum
 remittis. Sed & tertius quidam, pari in
 profitendo nomine Christiano oratio-
 nis libertate vsus, pari quoq; necis sup-
 plicio affectus est. Hæc Eusebius.

Quibus non dissimilia Iustinus pri-
 usquam proprium (vt iterum Eusebij
 verba retineamus) desudaret, aliorum,
 qui ante se martyres extiterant, descri-
 bens agones, in primo defensionis suæ
 libro refert, huiusmodi tandem Apo-
 phthe-

phlegmate addito (quod euētus postea comprobauit, quando turpissimi hominis Crescentis Cynici, & Φιλοσόφου, ἀλλὰ Φιλοκόμου, tam moribus quam professione canis, virulentia & insidijs ad martyrium raptus est) *Et mihi (inquiens) ab aliquo istorum, quibus pro veritate restiti, similes spero paratas insidias.* Videat lector Christianæ antiquitatis studiosus historiam illam, vt memoria dignissimam, ita genere orationis terro grauiq; descriptam ab ipso Iustino philosopho & martyre, in exordio primæ ad Senatum Romanum pro Christianis Apologiæ.

Eandem in sententiam, iniquitatem damnantium pios ob solam nomenclationem, luculenter & præclare refutat in Apologetico aduertus gentes Tertullianus, inter Latinos Ecclesiæ scriptores antiquissimus, *SOLIVS NOMINIS PROELIVM* id vocans: addita grauisima hac sententia: pag. 809.

” ” *Christianus, si nullius criminis nomine re-*
 ” ” *us est, valde infestum, si solius nominis*
crimen

crimen est. Et paulò post: pag. 811.
Nunc igitur, si nominis odium est, quis no-
minum reatus? Odio enim est in nomi-
bus innocuis etiam nomen innocuum.

Hæc ille, & alia quàm plurimas, quæ pru-
 dens ac diligens lector ex ipso auctore
 cognoscere poterit.

Quod autem iam olim Christianis
 accidit, ut nullius conuicti vel erroris,
 vel sceleris, ab hominibus sceleratissi-
 mis ad necem vsq; direxarentur: idem
 hac nostra (proh dolor) ætate experi-
 mur, qua vsq; adeò inuidiosum esse cre-
 pit, non sine probro & contumelia
 Christiani nominis, ab hoste tranquilli-
 tatis Ecclesiæ Diabolo confictum Cal-
 uinistarum & Sacramentariorum, immo
 etiam Lutheranorum nomen, ut qui al-
 teri insidias struere, & capitis periculum
 creare cupiat, satis sibi putet, si quo iure
 quæue iniuria, vel apud nostros Sacra-
 mentarium, aut Calvinistam, vel apud
 Pontificios Lutheranum illum procla-
 met. Quid? quòd nihil tam absurdum
 & ab omni religione alienum est, quod
 non

non inter articulos fidei recipiatur, & os
 raculi instar adoretur, ac colatur ab ijs,
 qui perinde ac si, nullo profus veritatis
 aut falsitatis discrimine habito, quidlibet
 pro quolibet temerè approbare, hoc
 est, cum ratione insanire summa sapien-
 tia sit, moderatiores, & ad verbi diuini
 normam exigentes religionis contro-
 uersiam, Sacramentarios esse persuaderi
 sibi patiuntur. Rectè enim sentire idem
 illis videtur, atq; ab alijs, quos oppressos
 cupiunt, dissentire.

Qua ex re præter cetera mala incom-
 modum illud longè maximum in Eccle-
 siam inuasit hæctenus, vt veritatis fun-
 damenta pleriq; nec inuestigent, nec cu-
 rent, sed quò quisq; imperitior, & in cu-
 mulandis ausu profano Sectatorum no-
 minibus, traducendisq; ijs, quos præ-
 conceptis opinionibus & cupiditatibus
 suis aduersari putat, amarulentior, vel si
 mauis, impudentior est, eò religiosior
 existimetur, zeloq; pietatis præditus fla-
 grantiore.

Eadem igitur arte D. Ioannes Mat-
 thæus

thæus in theatro suo applausum captans, aduersus Amlingum calamum acuit, & Anhaladinam confessionem erroris Sacramentarij suspectam reddere conatur, quam tamen, suæ ipsius conscientix testimonio conuictus, ne in vnica quidem syllaba erroris vllius conuincere potuit, quantumuis eam in istorum gratiam, quorum se gregi ventris aggregauit studio, διατήλια βάζων, miris modis exagitet, & planè rabiosi instar canis allatret.

Verùm ne hac quidem in parte prolixa opus est Amlingo responsione, qui, primùm Apostolicæ memor commonefactionis, ad probrosa illa Calvinianorum & Sacramentariorum nomina cum Nazianzeno respondet: *χριστιανός εἰμι & ἢ δέχομαι παρὰ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι, παρὰ Θεῶν γεγωνός.* Tibi verò D. Ioannes Matthæ, qui pro Christianismo Lutheranismū venditas, Lutherus ipse (sanctum Dei organum) respondeat.

Audi enim, quid scripserit, Tom. 2. Germ. *Quæso, inquit, nomen meum sileri,*
neg,

neq; quengquam Lutheranum, sed Christi-
 anum perhiberi. Quis n. est Lutherus? ta-
 men mea non est doctrina, nec pro quo-
 quam ego in crucem sublatus sum. Inique
 ferebat Paulus, Christianos se nuncupare
 Paulinos aut Petrinos, quos Christianos
 vocari par erat. Vnde autem hoc mihi mi-
 sero & putido vermium vtri, ut Christi
 liberos aliquis contemptissimo meo nomine
 appellet? Absit hoc à nobis, dilecti amici:
 quin abolitis nominibus schismaticis Chri-
 stianos nos appellemus, qui Christi doctri-
 nam amplectimur. Papiste meritò nomen
 usurpant schismaticum, quandoquidem
 non contenti doctrina & nomine Christi,
 etiam Papæ sectatores haberi volunt. Sint
 igitur Papæ sectatores, quia Papam agno-
 scunt magistrum. Ego nec ullius sum, nec
 esse volo Magister. Ego cum Christiano-
 rum Ecclesia unicam catholicam Christi
 doctrinam amplector, qui solus noster est
 Magister. Matth. 23. Hactenus Lu-
 therus, cuius verba ita interpretari co-
 nati sumus. Quantum igitur, qui te Lu-
 theranum profiteris, à Lutheranæ inge-
 nuitatis candore absis, intelligis. Au-

Audi etiam Athanasium, omni exceptione maiorem illum orthodoxæ sententiæ & fidei testem. Sic autem ille in oratione secunda contra Arianos: *Nunquam populus Episcoporum suorum, sed Domini, in quem creditum fuit, nomen usurpavit. Certe non à beatis Apostolis præceptoribus nostris, ministrisq; Evangelij servatoris nostri, nomenclationem adepti sumus, sed à Christo Christiani & sumus, & perhibemur. Illi vero, qui aliunde fidei suæ originem deducunt, merito auctorum suorum vocabula, puta eorum, quorum assedes sunt, usurpant. Quapropter, cum omnes à Christo, Christiani & essemus, & diceremur, explosus est Marcion heresiarcha: reliqui autem, qui cum explosore Marcionis remansere, Christianorum titulum retinuerunt: qui vero Marcionem sectati fuere, non Christiani deinceps, sed Marcionistæ nuncupati sunt. Neque verò hic solum, sed etiam Valentinus, Basilides, Manichæus, & Simon Magus sectatoribus sua vocabula impertierunt, indeq; factum, ut alij*
Valen-

Valentiniani, alij Basilidiani, alij Manichæi, alij Simoniaci, alij Cathaphryges à Phrygia, alij à Nouato Nouatiani vocati sint. Ita Melitius eiectus à Petro & Episcopo & martyre, repudiato Christianorum nomine, asseclas suos ex se Melitianos denominauit. Eadem quoque ratione, beato Alexandro Arium eyciente, ij, qui Alexandro adhererunt, remanserunt Christiani: illi verò, qui unà cum Ario secessionem fecerunt, nomen Seruatoris nostri Alexandro cum suis relinquentes, Ariani deinceps appellati sunt. Hæc ille.

Expende porrò, si libet, Ignatij illud in epistola ad Magnesianos: Dignos nos exhibeamus cognomento, quod accipimus: qui enim alio nomine appellatur præter istud, hic non est Dei: non suscipit prophetiam illam, quæ nobis ait, vocabitur nomine nouo, quo Dominus nuncupabit eum, & erit populus sanctus. Quod & impletum est primò in Syria: nam in Antiochia discipuli Christiani appellati sunt, Paulo & Petro Ecclesiam fundantibus, &c.

SECUNDA DEFENSIO. 241

His ergo subscribens Amlingus
 (μανικὸν γὰρ καὶ θρασὺ καὶ πῶν γενναίων ἐκεί-
 νων, καὶ τῆς πίστεως ἀρεσιῶν τὴν γλῶτταν κινεῖν,
 secundum Theodoretum) adeò non a-
 stipulatur ijs, qui Christiani nominis ob-
 liti, vel Lutherani vel Calviniani au-
 dire gestiunt, vt eosdem non dubitet in-
 ter ἀνθρωπολάτρας & εἰδωλολάτρας re-
 ferre, quòd Domino seruum præferant.
 Ponantur enim Gabriele etiam Archang-
 gelo siue Lutherus, siue Bucerus, siue
 Calvinus, siue Philippus, siue quicumq;
 alius, & sanctiores & sapientiores fuisse,
 quales certè cum summis etiam ingenij
 dotibus, & virtutum præstantia, quæ in
 hac effœta mundi senectæ cadere potuit
 in viros heroicos, minimè illi quidem
 fuerunt, neque se perhiberi voluerunt:
 quòd nemo eorum, qua præditi fuère
 modestia, sese ἀναμάρτητον, nedum o-
 mnis expertem stipulæ professus sit vn-
 quam. Sed ponamus, tales illos quidem
 extitisse, quales fingimus, iccircone illo-
 rum cuiuspiam potius, quàm eius, cuius
 precioso sanguine redempti sumus, nomẽ
 adsciscendũ nobis fuerit? R. Om-

Omnino autem grata mente Am-
lingus vnà cum fidelibus Symmystis ac
πρωγουστάις amplectitur, claraque voce
prædicat arcanum Dei iudicium, quòd
Antagonista ipsius, cuius Anhaldinos
criminis infimulare, reosq; peragere co-
natur, ab eius etiam suspicione eisdem
volens nolens absoluit. Attendat enim
intelligens & candidus lector, quod res
postulat, quid ad singulas illas 24. ra-
tiones, quibus in Defensione tertij ar-
gumenti ad depulsionem criminis mi-
nimè dissimulandi vsi fueramus, respon-
derit D. Ioannes Matthæus, & conuicijs
exceptis (quorum veniam, nobis facile
ipsi ignoscentibus, sibi à Domino fieri
petat) ne syllabam quidem inueniet, qua
vel tantilli nos erroris conuicerit. Quin
potius *verbis & phrasibus Ecclesia nos lo-
qui, & forma sanorum verborum in expli-
cando tremendo hoc mysterio uti, vtrò fa-
tetur.* pag. 499.

Quid ergo desiderat? *Aliud nos
loqui, aliud sentire clamat.* Quis verò
hoc illi, quibus ue argumentis persuasit?
aut

aut cuius nam Spiritus afflatu & patefa-
 ctione id compertum habet? Loquatur
 ipse de mysterio Verbi incarnati phra-
 sibus Scripturæ atq; Ecclesiæ, nec genus
 dicendi nouum comminiscatur; idemq;
 vt faciant isti, quibus se ventris studio
 mancipauit, obtineat; & nullum post-
 hac cum illorum quopiam verbum com-
 mutabimus. Sic enim præclaram istam
 Concordiæ formulam, quæ nouo dicen-
 di genere introducto, veterem & dicen-
 di, & docendi formam abrogauit, euen-
 tus ipse ex agro Domini subito rursus
 extirpabit. Quod si à confessione toties
 à nobis repetita, ac literis quoq; tradita
 genere orationis, licet non terro admo-
 dum, minimè tamen, vt speramus, obscu-
 ro, diuersum (quod absit) sentiremus, a-
 liudq; in ore promptum, aliud in pectore
 reconditum gereremus, iudicem habi-
 turi eramus *καρπολογώσῃ* filium hominis:
 cuius egregius iste carnis omniscia pro-
 fessor partes sibi arrogat, ipso etiam Mo-
 mo Lucianico, qui in hominis à Volcano
 affabrè facti opificio præteritos argue-

bat ab artifice clathros seu fenestellas, pectoris parieti inferendas, per quas introspecti posset, ne quid intus lateret absconditum, perspicacior. Nimirum ex realis idiomatum communicationis assertionem eò usq; audaciæ vel potius vesaniae progressus, ut eandem sibi planè cum Domino scrutandi cordis penetralia perspicaciam comparasse somniet. Id quod homini profano & maledico minimè concedendum putamus. Corde enim (secundùm Apostolum) Christo, & in Christum credimus: ore confessionem edimus hominibus, quæ, cum Antagonista ipso teste, *neg. phrasibus, neg. sensu* (faceat modò calumnia) à sanorum verborum canone, & orthodoxo Ecclesie consensu discrepet; an non hoc ipso animi morbum prodit, ac contra præceptum Domini, quod iubet *δινοῦναι ἑαυτοὺς ἰησοῦν χριστὸν*, suspicionibus carnis indulget potius, quàm ut Spiritu Christi se regi patiatur, quo minus doctrinam, quam *sana verborum forma tradi, & explicari à nobis*, velit nolit fateri cogitur, crimine

erro-

SECUNDA DEFENSIO. 245

erroris non excusandi, nullo prorsus errore demonstrato traducat ?

Verum ut conscientia, secundum vetus verbum, mille testes, ita *se, suosq; confessionis nostra perspicuitate & sinceritate redargui*, inique ferens, suo semet indicio prodens forex clamat. Atqui nobis hoc tum quidem propositum non fuit. Cum autem arcanum Dei iudicium etiam hac in parte se exerat, nec applicatio vlla, quam quæ à sua cuiusque fit conscientia, certior fit, efficacior ue: atq; non ita pridem ab ijs ipsis, à quibus ut corpore, ita etiam animo & fide discessisse videri vult, haud obscuris argumentis demonstratum fit, à Chamælonte isto mutatis duntaxat phrasibus idem adhuc dogma defendi: nos sane ita perspicaces non sumus, ut nobis liqueat, suos ne magis fraterculos in hac etiam causa *ωει κρυμάνξ δάπτω*, quemadmodum in illa *ωει & Ιεανθράπτω*, id quod non prorsus stupidis palàm esse confidimus, suggillet, vel lepidè ludificetur, quàm eos ipsos, quos ut fucum

simplicioribus, minusque aduertentibus faceret, exagitandos sibi proposuit.

Sed nobis (inquam) minimè propositum est litem alienam nostram facere. Itaque ijs, qui non leui adducti suspicione, sed certis argumentis commoti Vitiligatorem istum præuaricationis insinularunt, se expurget. Anhaldis verò hypotyposin ὑπερνόντων λόγων ipso teste retinentibus parcat, nec aduersus proximum falsum testimonium perhibeat, hortamur.

Quod autem præsentis instituti ratio fert, nos aliquot argumentis, quæ Antagonista ipse suo se gladio iugulans, nobis suppeditauit, deinceps docebimus, à Sacramentarijs erroribus sectam Ubiquistarum, cui si corde & animo, quod profiteretur, addiæctus nondum est, corpore tamen se agglutinavit, & abdomini natus non laudi & gloriæ, sese mancipauit, faciens omnia (quod Pandora subscriptoribus πύλαρχος & δέχνη γέτης illorum facetè obiecit) seruet ut offam, minimè esse immunem. Primum igitur argumentum sic habet. Sa-

Sacramentarij sunt, qui sacrum cœ-
 næ mysterium ignominia afficiunt. Hoc I.
 faciunt autores & assertores dogmatis V-
 biquistici. Ergo, quicquid contradicant,
 sunt Sacramentarij: Minorem siue *π*
κενὸν ὄρον sic probamus: Non maiore
 res aliqua affici potest ignominia,
 quam si in usum à fine proprio toto ge-
 nere diuersum conuertatur. Vbiqui-
 stæ cœnam sacram, quam Filius Dei iu-
 stitiæ fidei *σφεγγίδα* esse voluit (quibus
 verbis Apostolus, quæ ad finem Sacra-
 mentorum pertinent, complexus est v-
 niuersa) in finem toto genere à proprio
 discrepantem vsu, hoc est, ad extruen-
 dum inde nouum fidei articulum, de
 corpore Christi replente cœlum & ter-
 ram, totaq; cum specie, tum definitione
 à nostris corporibus diuerso, impiè con-
 uertunt. Ignominia igitur, qua maiore
 non possent, sacram cœnam afficiunt.
 Sigillo enim, aduersus testamenti diplo-
 ma, seu tabellam fœderis, abutuntur,
 totamque Symboli historiam labefa-
 ctant.

II.

Sacramentarij sunt, qui laudem Christo veritatis detrahunt, hoc est, qui non contenti τὰς ἐνσταῖς verborum institutionis, ad peregrinam confugiunt δίαβολον. Ubiquistæ non contenti τὰς ἐνσταῖς, ad peregrinam, immo planè prodigiosam verborum institutionis in explicando mysterio cœnæ Dominicæ δίαβολον confugiunt. Ergo Ubiquistæ foedissimi sunt Sacramentarij. Propositione huius syllogismi, quam Maiorem vocant, sicut & prioris, quia nobis Antagonista noster eam dictavit, minimè controuersa, Minorem probamus. Præterquam enim, quòd verba Domini (Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur) interpretes isti, seu mauius glossatores, diuellunt, ita vt prius membrum propositionis illius de nuda corporis Christi substantia (vt loquuntur) quam simul letiferam & viuificam esse fingunt: contra illam sacrae Theologiæ maximã:
 Caro

Caro Christi tantum est viuifica: posterius verò seorsim de fructu intelligant (quasi verò caro Christi alicubi sit fructus sui, hoc est, vitæ in nos deriuandæ expers: adeoq; ἀνωφελής) totam insuper propositionem inuertunt & peruertunt, prædicato in subiecti, & subiecto in prædicati locum distractis, & copula τοπωῶς explicata. Vt, Hoc est, idem illis sit, atque Hic, vbi situs panis est, coëxistit. Quid? quòd corpus illud Domini proprietatibus corporis humani planè spoliant, & pro corpore in ara crucis, immolato, quod naturæ suæ limitibus (vt Ambrosius ait) circumscriptum esse nunquam desinet, corpus ἀπερίγραπτον, hoc est, merè tropicum, καὶ φανταστικόν, seu imaginarium, quale Marcionitæ comminisciebantur, Ἰεσοῦ, καὶ δοκῆσοῦ, ἢ φύσοῦ σώμα, quod nec capi, nec tradi, nec immolari potuit, adeoq; nostris corporibus simile ὁμωνύμως, non σωνωνύμως; id est, corpus non corpus; seu, pro substantia, corporis vmbra substituunt. Quid enim nisi Marcioniticum phantasma est cor-

pus vbiq̄itarium, ab omnibus corporis humani proprietatibus abstractum, & loco nullo circumscriptum: deniq; tota definitione à corpore palpabili & visibili diuersum? Quod blasphemum dogma, vt olim antiquissimi illi Ecclesiæ Antistites, & Marcionis hæretici Antagonistæ grauissimi refutarent, ab eodem sacræ Eucharistiæ Sacramento, talem, qualem nos profiteamur aduersus Vbiq̄istas, corporis Christi veritatem probarunt, de qua ipsemet apertè dixit: *Palpate & videte, Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Nã si qua corporis qualitas, ait Tertullianus. qua nõ carnea sit, opponetur, certè non nisi carnea sanguinem habebit, atq; ita consistit probatio corporis à testimonio carnis, & probatio carnis à testimonio sanguinis.* Eodem modo Chrysostomus Homil. 63. ad populum Antiochenum, sumta ab Eucharistia probatione, talem carnis Christi veritatem & communicationem, contra Marcionem, Valentinum, & Manichæum agnoscit & astruit, qualis in nostræ

SECUNDA DEFENSIO. 251

nostræ proprietate naturæ est assumpta.
Quin Eutychianos etiam, Vbiquistarum
nostrorum primarios illos patronos, qui
duas Christi naturas impiè simul ac im-
peritè confundebant, refutans apud
Theodoretum orthodoxus, inter alia,
quod negari non potest, à Dominicæ
cœnæ symbolis & antitypis talem cor-
poris Christi veritatem, cuius in myste-
rio verè participes efficimur, probat,
quod priorem suam habet & retinet
formam, figuram, & circumscrip-
tionem, adeoq; corporis essentiam; quam-
uis immortale sit factum, & ad dexteram
Patris collocatum, ab omni creatura ad-
oretur. Quam argumenti rationem eo-
dem quoque modo secutus est Gelasius.
Hanc autem à cœnæ Dominicæ symbo-
lis sic assertam ab orthodoxis contra
Eutychianos simul & Marcionitas cor-
poris Christi veritatem, quia introdu-
cta & asserta, propter unionem, corporis
Christi siue in pluribus, siue omnibus in
locis præsentia, Patres Bergenses cum
discipulis & asseclis suis negant, non
agre

ægre ferant, se ex hoc orthodoxorum Patrum argumento inter Eutychanos, & Marcionitas, qui & ipsi fœdissimi fuerunt Sacramentarij, recenseri. Est autem & ista memorabilis Chrysofomi ad Cæsareum Monachum, contra Apollinaristas, ab Eucharistiæ mysterio, ad confirmandam corporis Christi veritatem sumpta probatio. *Sicut in sanctificato pane Domini, qui mediante Sacerdote liberatus est ab appellatione panis, & dignus est habitus Dominici corporis nomine, natura tamen panis permansit, & non duo per hæc corpora, sed vnum Filij corpus prædicatur: ita quoque in vnitæte personæ Christi, utraq; natura incorrupta, proprietatis suæ conseruat agnitionem.* Cuius argumenti vt ratio & consequentia constet, non minus oportet veritatem corporis, cuius appellatione panis, per sanctificationem Sacerdotis dignus est factus, naturæ suæ proprietates retinere, quàm ipsa panis sanctificati substantia & natura manet. Atque ita Vbiquistas constat, omnium tam veterum, quàm res-
cen-

centium hæresium deliria in Ecclesiam reuocare, vt non immeritò inter hæresiarchas principatum sibi vendicent.

Tertium argumentum est tale: Sa- III.
 cramentarij sunt, qui veram in cœna veri corporis Dominici præsentiam negant tollunt ue. Vbiquistæ id faciunt. Vera enim illius præsentia (vt cum scholis loquamur) præsupponit veram eiusdem essentiam: & sublata carnis essentia, tollitur atq; euanescit præsentia. Sed quid faciunt Vbiquitatis patroni? Corpus Dominicum ex ipsa etiam arbore substantiæ, quæ nihil aliud est, q̄; τὸν τὸ δὲ π, καὶ τὸν τῶν δὲ π significantiû distributio, excludunt, nedû vt verâ corporis pro nobis traditi essentiam, qualis ipsa est, retineant. Id quod in antecedente syllogismo euidenter iam demonstraui-
 mus. ἀδύατον γὰρ εἶναι φύσιν ἐκτὸς τῶν φυσικῶν ιδιωμάτων, secundum Damascenum. Hinc illud Synodicum contra Eutychanos & Acephalos: *Sublata proprietate naturali, naturam perimi necesse est. Vnde enim* (inquit Vigilus Martyr)

verus

verus Deus & homo Christus est, nisi in veritate & proprietate utriusq; natura? Et grauer Theodoretus: *Sublato, inquit, utriusq; nature proprietatum discrimine, nec de Deo, ut Deo: nec de homine ut homine, cogitare recte & loqui possumus. Quia natura (ut iterum habet decretum Synodi Constantinopolitanæ sextæ) cognosci aliter non potest, nisi per substantialem, que eam designat, proprietatem.* Ergo eiusdem commenti de carne Christi vbiquistica, hoc est, phantasmatica assertores, ex sacra cœna verâ corporis Dominici simul præsentiam (licet ore nihil magis, q̄; essentiam & præsentiam crepent iactentq;) reuera tollunt.

IV. Quarti argumenti hæc est collectio: Sacramentarij derogant omnipotentia Christi. Idem faciunt Vbiquista. Nisi enim profanæ ipsorum Vbiquitatis commentum obtineatur, de vera corporis Christi in cœna præsentia actum esse clamitant. Quasi verò non alia ratione Christus, omnipotens ille omnipotentis Patris Filius, carne sua Ecclesiam verè
 pasce-

SECUNDA DEFENSIO. 255

pascere queat, nisi eandem *τοπιῶς*, ubiq;
 locorum, iuxta visibilis elementi posi-
 tum, per mirabilem quandam coexisten-
 tiam sistat. Sunt ergo Ubiquistæ, quod
 probare intendimus, Sacramentarij, ve-
 lis remisque fugiendi.

SEQUITUR QUINTVM
argumentum.

Sacramentarij sunt, qui in cœna sa- V
 cra statuunt nuda signa. Ubiquistæ ne-
 cum Pontificijs vim magicam verbis
 consecrationis tribuere, aut perpetuum
 è throno cœlesti descensum & ascensum
 comminisci videantur, corpus Domini
 etiam ante actionem cœnæ, in, & cum,
 & sub pane (quas phrasas in hoc myste-
 rio receptas, & mysticè, hoc est, sacra-
 mentaliter intelligendas, præclari isti
 Concordiæ discordis architecti contra
 orthodoxam antiquitatem *τοπιῶς* inter-
 pretantur) reuera præstò esse fingunt.
 Et ex verbis institutionis non præsen-
 tiam, sed tantùm dispensationem, ut lo-
 quuntur, hoc est, distributionem & parti-
 tici-

ticipationem æstimandam docent. Non enim dissimulant, neque clam habent, quod passim contendunt, *verba cœnæ* (quæ propriè loquendo, etiam Luthero teste, sunt verba promissionis & gratiæ) non esse presentie illius corporalis, pro qua dimicare se glorientur, *ἐνεργητικὰ*, id est, effectiua; sed potestate & vi *τῆς πύτης ἁγίας* iam antè præsens adesse corpus Domini, verum non nisi adhibitis verbis, ut loquuntur, dispensationis, à vescentibus participari seu percipi. Cui igitur obscurum est, ab ijs per verba cœnæ, quæ sub oculos cadunt elementa panis & vini, tantum nuda effingi signa participandi ibidem corporis & sanguinis Domini, iamq; pridem ante sacram illam actionem, immo etiam antequam ex utero matris in hanc lucem ederetur, ab ipso, ut scribunt, conceptionis momento, non solum in pane hoc, & isto calice, sed in quouis etiam communi pane, & omnibus cantharis cereuisiarijs, adeoq; in quolibet fæno & hordeo, per mirabilem quandam carnis maiestatica Deificationem, reapse presentis?

Quid?

Quid? quòd corporis vbiuisticici imaginatio non tantum nuda signa (respectu eorum, quæ iam ex Vbiuisticarum prolata sententia in medium adduximus) verum re ipsa minus etiam, quam nuda signa, id est, signa planè commentitia (respectu eius, quòd dogma illud necessariò consequitur; vel cum eodem, necessaria & immota consequentia cohæret) in sacra cœna statuit? Cum enim corpus vbiuisticum sit corpus merè imaginarium, tropicum, Marcioniticum, phantasticum, ἀσπυρην, ἀνευμενον, καὶ ἄσωμον (quale in rerum natura nunquam extitit: tantum abest, vt in istiusmodi corpore prorsus commentitio Filius Dei vel manifestari, vel pro mundi vita tradi, hoc est, æterno Patri immolari, atq; in ara crucis, velut hostia, nisi καὶ δόξῃσιν, maētari potuerit) iccirco nullum eiusdem potest esse (vt cum Patrib. sic loquamur, quod citra calumniã accipi volumus) vel Symbolū, vel signū, vel figura, vel antitypon, vel μνημόσμων, vel σφραγίς, vel ἱστώμνημα. Vacua enim

S

res

res (teste grauiſſimo contra Marcionem ſcriptore, Tertulliano lib. 4.) *ut eſt phantaſma, figuram capere non poteſt: hoc eſt, ut Damascenus explicat, orat. de imaginibus: Quod corporis expertus eſt, quodq; nec oculis videtur, nec circumſcribitur, nec formam habet (ut corpus vbi-quiſticum) eius nulla poteſt eſſe imago.* Nam, ut verè inquit contra Eutychia- nos Dialogo ſecundo ſcribens Theodo- retus: *Typum ſimilem oportet eſſe verita- ti. Si autem caro in Diuinitatis naturam* (ſublato videlicet proprietatum discrimine) *eſt mutata; cur percipiunt* (ſcilicet Eutychiani, quorum progenies eſt Vbi-quiſtarum Synagoga) *corporis ἀντίστοιχον cum ſuperuacaneus ſit typus, ubi ſublata eſt veritas?* Hæc ille. Itaq; de iſſdem (Eutychianis puta, quorum hodie dogma ſeu imprudentes, quod dolendum; ſeu ſcientes, quod deteſtandū eſt, renouant Vbiquiſtæ) diſertè ait Leo, epist. 13. *Quod, cum proprietates humani corporis in Chriſto negent, prorsus fruſtra com- munitent, & nullam eius corporis habeant*

participationem, cuius abnegant veritatem.

Hæc omnia cum ita se habeant, manifestum est, Ubiquistas, qui ne signa quidem nuda, sed prorsus commentitia, & reuera nulla, in sacra Eucharistia statuunt, simulq; cum archetypo veritatem corporis *αὐτῶν* abnegant, nō tantum primas tenere inter fanaticos Sacramentarios, verum etiam seipfos, prohdolor, à corporis Domini *νοῦν* excludere: vt non mirum sit, quòd tantopere in viscera Christi, quibuscum nulla ipsis societatis, aut participationis coniunctio intercedit, sæuiant.

SEXTVM ARGV-
mentum.

Sacramentarij sunt, qui negant, ve- VI.
rum illud Domini corpus, quod ipse in ara crucis pro peccatis mundi tradidit, participari à fidelibus seu Christianis in sacra Eucharistia essentialiter & corporaliter. Hoc cum Ubiquistæ faciant, quis eos non meritò Sacramentarios

perhiberi autumet? Cui enim ex disputatione Anno 80. VVitebergæ habita, thes. 237. sect. 1. nõ liquidò patet, adempta corpori Christi proprietate naturæ, qua finitum, & circumscriptum, & in loco esse dicitur, veritatem naturæ negari, & eidem verè adimi? Quod cum ipsi, ita vt res est, profiteantur, interea tamen τὸ πανταχῶς, vel (vt hodie nonnulli absurditatem istam pharmaco, σφῶ illo quidem, sed non satis idoneo, mitigare conantur) τὸ πανταχῶς summa cõtentione astringunt, ex eoq; eiusdem corporis in cœna παρουσία καὶ μετοχήν censent æstimandam, nisiq; id obtineant, de vera eiusdem in cœna præsentia verbum nullum amplius cum quoquam sese commuturos passim protestantur. Quomodo ergo, secundùm hanc causam præsentia, corpus Domini vel essentialiter vel corporaliter in cœna vel aderit vel participabitur? quod tamen orthodoxorum nemo vnquam infitias iuit, aut iturus est. *Quisquis enim nos in Christo, per corporalem eius natiuitatem* (vt aduersus Ari-

um

um Hilarius loquitur) & Christum rur-
sus in nobis per Sacramentorum mysteri-
um, naturaliter & essentialiter inesse ne-
gat: idem naturaliter Patrem in Christo,
& Christum in Patre esse negabit: quod
Arius faciebat, fingens inter Patrem &
Filium tantum voluntatis & consensus,
non naturæ unitatem. Quod blasphemum
dogma grauissimè refutans Hilarius,
inter cetera rationum suarum firmamenta,
argumento utitur ducto à Baptismo &
Eucharistia, quæ sint non voluntatis
& consensus solum, sed & perfectæ,
& naturalis nostræ in Christo unitatis
(quam somnium carnis Vbiquistica,
cum qua nobis planè nulla cognatio in-
tercedit, prorsus delet aboletq;) mysteria
& Sacramenta. Vide locum lib. 8. de
Trinitate apud Hilarium. Cum quo
pulchrè congruit illud Cyrilli (lib. 10.
cap. 13. in Ioannem) quod Augustanæ
confessionis Apologia citat; Christum in
nobis esse docens, non tantum habitu-
dinem quadam, quæ per caritatem intelligitur,
sed etiam participatione naturali, hoc est,
S 3 huma-

humane natura sue nobiscum incorporatione. CORPORALITER enim Filius per benedictionem mysticam nobis ut homo unitur: spiritaliter autem ut Deus, sui Spiritus gratia nostrum ad novam vitam, & diuinae naturae participationem, Spiritum redintegrans. Et nexus unionis nostra ad Deum Patrem Christus est: nobis quidem ut homo, Deo autem Patri ut Deus naturaliter unitus. Filium enim Dei, natura Patri unitum, CORPORALITER, SUBSTANTIALITERQUE accipientes, clarificamur glorificamurque, supremae facti naturae participes: teste eodem Cyrillo lib. 11. cap. 27. in Ioan.

Verum horum nihil Ubiquistae; quorum dogma ut absurdissimis perpetuarum ἀντιλογιών implicationibus inuolutum est: ita vel maximè hoc in loco profanam autorum ἀκεσίαν prodit, ac publicè deridendam omnibus sana mente praeditis propinat, quòd cum ex omnipraesentia siue generali, siue speciali, aut, si mauis, particulari, siue restricta, quam non ita pridè ex isto grege aliqui, nò aduertentes cōtradictionē, ut in scho-

lis loquuntur, in adiecto, ita distinguere
 coeperunt, carnis Dominicę in cœna præ-
 sentiã (quã illi p̄ mystica topicã sibi, vel
 potius vtopicam fabricant) æstiment, ni-
 hilominus quod res est, nolint velint fa-
 teri cogantur, *carnẽ Dni: salua natura sub-
 stantiali veritate, nec essentialiter, nec ac-
 cidentaliter õnipresentem esse.* Cumq; in
 cœna vocus istas, *essentialiter, realiter,
 corporaliter,* nihil differre concedant: in
 eiusdem cœnæ commentitio isto funda-
 mento easdem inter se, nescio qua subti-
 litatis λεπτολογία, distinguunt, ita, vt carni
 Dominicę non quidem essentialiter, sed
 tamen realiter, licet nec per se, nec per
 accidens, vel τὸ πανταχῶς, vel saltem τὸ
 πανταχῶς adscribant: Quasi verò in car-
 ne Christi res ab essentia differat.

Non possunt ergo Ubiquistę à Sa-
 cramentariorum hæresi, ad quæcunque
 etiam κρησφύγετα se recipiant, eximi: sed
 ipsi potius errorum, quos Anhaltinis
 refragante conscientia obijciunt, con-
 uincuntur. Id quod in præsentia pluri-
 bus persequi nobis animus non est.

Nam, si hoc nunc ageretur, nequaquam nobis difficile fuerit totidem Syllogismis Antagonistam constringere, quot rationibus ad criminis istius depulsionem iam antè vsi fuimus. Verùm quid opus est accenso lychno, in ista præsertim veritatis luce, quæ Sole meridiano clarior est. Hanc enim sententiam, quam in Ecclesia Anhaltina, Dei singulari beneficio & gratia, cum omnibus per vniuersum orbem œcumenicum dispersis viris pijs atque orthodoxis, vnanimi *τῆς ἐκκλησίας ὁμοθυμίας καὶ ἰσχυρίας* consensu tuemur & profitemur, esse ipsam Evangelij vocem, & perpetuam veræ Ecclesiæ doctrinam atq; consensum, certissimum est. Nec dubitamus, bonos & pios agnoscere, hanc explicationem verè esse Ecclesiæ doctrinam, eamq; grata mente amplecti. Ac de tota re prouocamus ad consensum Ecclesiæ, id est, peritorum & piorum, Eius Ecclesiæ testimonium grauisimum esse iudicamus.

Et Amlingum enim veram veri corporis Christi præsentiam asseuerare, vt
sua

sua sanctissimo cibo constet veritas in sacra cœna, negare adeò non audet disputator, ut clara voce eidem testimonium perhibeat, quòd loquatur verbis Ecclesiæ, & utatur forma sanorum verborum. Quòd autem vernaculam matris Ecclesiæ linguam, καὶ τὴν τῶν ὁμοειπόντων λόγων ὑποτύπωσιν *hadorum pellibus* comparat, pag. 499. plus satis prodit, quantum præclarus iste Doctor Verbo Dei tribuat, quòue loco habeat oracula eius sacrosancta. Quos non, vociferatores isti, suis clamoribus repleturi erant orbis terrarum angulos, si (quod absit) tam profanos nobis sermones obijcere possent, quales sunt, quòd *pilis caprinis comparat* Anhaldinorum in retinenda hypotyposi sanorum verborum studium atq; sollicitudinem.

Quòd autem Amlingus vel neget, vel negarit, vel saltem in dubium vocarit vnquam (quod iste non vno in loco calumniatur) *corpus Christi præsens esse in sacra cœna, verè, essentialiter, siue realiter, immo etiam corporaliter*; adeò

fallum est, ut ne vnico quidem argu-
 mento idoneo planū id facere potuerit,
 neq; in posterum probaturus sit. Quid?
 quod nullam aliam ob causam Anhal-
 di- ni restiterint hactenus, restituri etiam
 deinceps, *ὄν θεῶν, καὶ μόνου, καὶ μὴ πολλῶν,*
 fanaticæ vbiq; somnij opinionij,
 quàm quòd veritatem corporis Domi-
 nici deleat, atq; ita vtrunq; , cūm incar-
 nationis, tum cœnæ sacræ tremendum
 illud mylterium funditus euertat. *Quòd*
ergo Christus Dominus, et si corpore suo lo-
caliter & visibiler ad mensam asside-
ret, cum sacram institueret cœnam, ac
primus eam administraret: nihilominus
tamen (his enim verbis sententiam su-
 am describit & explicat disputator) *idem*
suum corpus, saluo ipsius modo, ad mandu-
candum dederit discipulis suis, ut illud in
commemorationem ipsius manducarent:
 id ipsum si Amlingum, aut quenquam
 in Anhalдинату negare suspicatur, errat
 toto cœlo: cum hoc ipsum scriptis no-
 stris prodamus, profiteamur, asseramus.
 Non igitur Amlingum, sed suam ipsius

ἑσπέρια refutat, talia scriptitans, pagin. 50). Recordari autem vulgari sermone triti prouerbij debebat: ἑσπέρια δεινὸν κερκόν.

Fatentur etiam Anhaltini, corpus Christi in, sub, vel cum pane illo præsens esse, vnione sacramentali, cumq; Antagonista ipse localem corporis ad situm panis coëxistentiam reiiciat, nec nisi in coelo iam illud localiter adesse, vt soli scilicet Verbo hypostaticè vnitū est (cuius interea sacramentalem in cœna, vbicunq; ea secundum Domini institutum celebratur, præsentiam extra controuersiam esse putamus) disertis verbis per totum librum asserat: oleum & operam perdit, Anhaltinos nihil horum negantes exagitando. Quin potius ipse viderit, quomodo sibi cum gregalibus suis conueniat, cœli secundum locum ab inferno distinctionem, & beatorum corporum in altera vita circumscriptionem negantibus, immo ex doctrina de quatuor gradibus præsentia Dei, ipsi etiam humanitati ἑ λόγος, quadruplicem præsen-

sentia gradum horribili nouitate affingentibus; id quod in publica concione, hoc anno, Dominica Quasimodogenitorum quendam apud ipsos suauiloquentia sua nimum credulis auditoribus persuadere aggressum esse constat, de quo non immerito illud vsurpaueris, quod de Democrito Cicero pronuntiauit, neminem vnq; maiore auctoritate maiores nugas protulisse.

Quod *praesentia veritatem simplici potius fide amplexandam, quam modum scrupulose inquirendum* scribit, in eo nequaquam illi refragamur, ita tamen, ut fides non sit praesentis expers Verbi imaginatio. Modum vero ipsum plane ignorari facultas Theologica Academiae Francofordianae pernegat, cuius in Epistola quadam haec verba extant publice: *Modum praesentia Christi nos ignorare falso dicitur. Et paulo post: Modus certe praesentia veri corporis, & sanguinis eius sacramentalis, in, & cum SIGNIS visibilibus in caena sacra, tam est notus nobis, & certus, ut a nemine possit negari.*

negari. Hæc isti. Tam bellam audias docentium in scholis vbiquisticis harmoniam, quando isti notissimum esse MODVM contendunt, quem noster ille prorsus ignorari, adeóq; inscrutabilem esse asserit.

Pag. 517. *Amlingo, si à sacramentaria heresi planè absolui voluisset, simpliciter querendum fuisse clamat: Sint ne pro Sacramentarijs habendi, qui corporis Christi (saluo eius modo) præsentiam illocalem in sacra cœna esse credant, propter unionem eius cum pane sacramentalem? Sed fac ita quæsiisse Amlingum: Nec enim Jænos ad quæsitum, si absit calumnia, respondere detrectabit. Atqui illocalem præsentiam qui statuit, non hoc ipso absoluendus est ab omni errore sacramentario, quòd etiam Stenckfeldius, & ante ipsum Eutyches, illocalem corporis Christi in cœna præsentiam minimè negarint. Est enim (nisi ambiguitatibus ludere velit Antagonista, quod ipsius personam, quam sustinet, nequaquam decet) illocaliter adesse, longè diuersum*
 ab

ab eo, quod sacramentali vnione præfens esse dicitur. Etenim illocaliter quæ ad-
sunt, adiunt definitiuè, *quemadmodum*
(his enim exemplis ad rem explicandam
vitur formula Concordiæ, pag. 718.)
*visus per aërem, lumen, aut aquam pene-
trat, atq; in ijs rebus est, neq; tamen loco
circumscribitur.* Quod si hoc modo
corpus Domini in pane & vino cœnæ
esse statuemus (vt quidem disertè for-
mula Concordiæ statuit) adeò non reti-
nebimus in cœna corporis & sanguinis
veritatem, vt planè in spectrum commu-
tetur, teste ipso Aquinate, cuius verba
in præfatione Defensionis nostræ (b. 3.)
recitauimus.

*Credit Amlingus, eodem (non alio) nos
corpore in sacra Eucharistia pasci, eodemq;
sanguine refici, de quo in Symbolo confite-
mur, quòd illo ipso λύτρω μακτάτι pro nobis
agni Dei redempti simus, cuius nobis exhi-
bitio, applicatio, & obsignatio in sacra cœ-
na presentatur. Et quis inter Christo fi-
deles, nisi fortè perperam institutus, di-
uersum credidit vnquam? Sed hoc cre-
dere,*

SECUNDA DEFENSIO. 271

dere, amico nostro error est Sacramentarius, qui etiam vitio vertit Anbaldinis, quod *ne latum quidem unguem à τὸ ῥητὸς secundum Domini institutum discedendum contendant, nedum committendam, ut verbis testatoris nata in cerebro humano glossa affingatur.* Quod si igitur Sacramentarium est, τὸ ῥητὸν secundum Domini institutum urgere, nec humanam glossam verbis testatoris præferre, quorum isti clamores, quibus ipsi totum ferè compleuerunt orbem, de retinendo τὸ ῥητὸς, & fugiendis cæcæ rationis glossæmatis?

Pudeat istos parum fideles mysteriorum Christianæ fidei patronos eò usque vesano contentionis zelo progredi, ut non modò pacis & tranquillitatis publicæ usura, sed sacrorum etiam communione frui prohibeant eos, qui ad primæ causæ ipsius principia, tanquam ad sacram ancoram confugiunt, & in verbis Domini (quibus nullum asylum tutius esse potest) ἀνὰ δόλῃ, καὶ ἀπάτης, ἰστίως, Ἐἱερῶς acquiescunt. Itane disputatori

tori cum Collegis conuenit, qui in præfatione sua (A. 5.) ijsdem nobiscum verbis protestantur, *quòd uidelicet à sanctis diuinitus decretis uellatum unguem discedere religio nobis esse debeat.* Id quod hoc loco amicus noster, ut est homo factus, falsè deridet, nec vult videri *discedere*, tametsi (ut cum Dialecticis loquamur) *transpositis extremis propositionem Domini uerè peruersè planè inuertat.* pag. 505. 509.

Quid? quòd ne syngramma quidem illud, quod Lutherus Ecclesiæ ita commendauit, ut suæ ipsius confessionis loco idem amplexari & exosculari se scriberet, secundum hunc Aristarchum, ad restituendam Ecclesiæ pacem satis est idoneum? pag. 521. 533. Elleboro caput expurget necesse erit, si quis hîc non olfaciat, suæ istos opinionis mordicus retinendæ, & uerendum affectuum rabiem explendi, quàm solidæ in Ecclesiæ pacis constituendæ cupidiore esse. Verum, ut illud se habeat, quidnam causæ putamus esse, quòd tam pertinaciter ad
Polemica

Polemica Lutheri prouocant? nisi fortè ipsam Nicolai Papæ *σαρκοφαγίαν*, etiam in decretorum glossa reiectam, quam syngramma improbat, approbatam à Luthero in contentionis & certaminum feruore, magis vt putatur (quod tamen pace tanti viri à nobis dictum sit) odio partis aduersæ, quàm vero mentis iudicio, in Ecclesiam quasi postliminio reuocatam velint. Atqui cum Amlingi de Luthero iudicium minimè inhonorificum, D. Ioanni Matthæo ex illa ipsa, cuius mentionem facit, ad quendam amicum, Vbiquistarum (vt apparet) collusorem, perscripta Epistola perspectum sit, non erimus hîc prolixiores. Nobis sanè minimè aduersum est, quin in lucem prodeat ista cum amico (*Φίλον γδ ἐπι κελεύει, καίως & φιλικώς ἔχοντα*) velitatio, cum nihil habeat, cuius Amlingum pœnitere possit, calumnijs præsertim maleuolorum occurrentem magis, quàm alios laceissentem. *ἀμυνομένη ἢ βέλτιον ἔσται.*

Polemicis Lutheri conscientiam nostram

T

stram

stram astringi nequaquã; patimur, quòd auctor ipsemet se infelicis illius concertationis adeò pertaesum fuisse scripserit, ut, nihil inde fructus vel ad se, vel ad alios rediisse, palàm affirmarit. Neque tamen, cum de vtilibus verisq; alicubi sententijs, præclaram doctrinam continentibus, lectorem admonere posse videantur, prorsus rejicienda arbitramur. *εἰ ὁ σφάλματα πρὸς παραμέμικται, ἐκείνοι τὸν τοῖς κρηθρῆς ἐκάστω ἐπιπολαζόντων εἰεν ἄν.*

Quid? quòd D. Ioannes Mattheus pag. 538. *Amliugo crimen falsi impingere conatur*, propterea quòd *Sacramenta* auctore Luthero (Tom. 3. Germ. Ien. fol. 402 b) sentiat asseratq; *SPIRITUALIA esse, non quidem in obiecto, sed in usu*. Respondeat autem falsario ipsi D. Chytræus, qui hac in parte, vt & in multis alijs, contra D. Ioannem Mattheum Amliugi sententiæ palàm suffragatur, in libello de Baptismo & Eucharistia recens VVitebergæ per Zachariam Leumannum edito, paginis. 237. & 238. sic scribens: *Rectè Sacramenta, & in his Cæna*

SECUNDA DEFENSIO. 275

Cœna Domini quoque, non quòd eorum
 verba allegoricè intelligenda sint, sed alia
 ratione, Spiritualia vocantur. Primum
 ratione cause efficientis, quia non humano
 arbitrio, sed à Deo ipso seu Spiritu Dei san-
 cto instituta & ordinata sunt. Deinde ra-
 tione cause instrumentalis, quia sunt ME-
 DIA seu ORGANA, per quæ Spiritus san-
 ctus ad salutem æternam in cordibus cre-
 dentium efficax est. Postea causarum fi-
 nalium, quia Spiritui & animæ nostræ a-
 lenda & recreanda, fide, q̄ excitanda &
 exercenda seruiunt, & bona spiritualia
 atq; æterna, remissionem videlicet pecca-
 torum, spiritualem cum CHRISTO
 coniunctionem, iusticiam, ac salutem æter-
 nam credentibus offerunt, exhibent, &
 obsignant. Hæc ille: quem pag. 245.
 nobiscum etiam veritatis euidencia con-
 uictum fateri reperiet lector, corpus
 Christi, quod in ara crucis pependit, &
 quo in cœna Dominica, vt agno pro
 peccatis nostris mactato vescimur, ex
 predicamento substantia minimè exclu-
 dendum esse: id quod Apologiæ Erfur-

densis compilatoribus ex diametro repugnat.

Nec dubitamus, quin Megapolensib. Theologis veritas notior sit, quàm; profiteri illam audent. Quos VVitebergæ ad Soliquellensis quendam Ecclesiæ ministrum edita nuper querela de erratis orthographicis, & à typographo (quisquis ille sit) Cracouiensi partim omisis, partim verò transpositis commatis atq; collis, in publicatione censuræ ipsorum de Apologia Cuparia, adeò non excusat, ut suomet ipsorum tanquàm; sorices indicio se prodant, quòd non in omnibus astipulentur triumviris cuparijs, qui, callida quadam restrictæ τῆς πολλὰ χυρία exceptione adhibita, palliare conantur suã, de qua pugnamus, Ubiquitatẽ, cuius patroni & assertores ab illis sunt quasi Πρωτοφώρω deprehensi, & consignatis pagellis conuicti. Quòd si omnino (ut quiritantur) aliquibus in locis præclara ipsorum de Apologia Erfurdensi censura corrupta est, cur eam non emendationem in usum Ecclesiæ publicum edunt? cur

cur rectè aliam, ad imperij proceres scribentes, quàm publicè docentes, sententiam profitentur? Neq; enim de com-matis, colis' ue, aut σφράλμασι typographicis, sed de reb. iplis dimicamus. Quor-sum in vtrunq; pedem claudicant? Si filium hominis (vt quidam ex ipsorum collegio, præscribens Tironibus concionandi methodum, effutiuit) mirabilem in terris Protea se gessisse sentiunt, agite totam πει Θεανθρώπων historiam in Marcioniticam δόκησιν conuertant: Sin ista δύσφημα (vt lenissimè dicamus) ex agro Domini exterminanda nobiscum censent, quovsque in doctrina veritatis in vtrunque latus claudicantes Vulcanum ἀμφιγύεντα imitabuntur? Istiusmodi cer-tè siue tergiuersationibus, siue collusionibus, Pontificiorum idola & parricidia stabiliuntur magis, quàm vel euertuntur, vel auertuntur, vt hac ratione semetipsos potius, quàm alios impeditæ per Europam propagationis regni Christi accu-sent, reosq; peragant oporteat.

Verùm quid in Theologo, Lutheri

præsertim cathedram occupante, intolerabilius, quam inter Sacramentarios errores à pseudolutherano isto Doctore, numerari etiam hoc, quòd Anhaltinicum vniuersa Ecclesia œcumenica censent, *in verbis institutionis nihil mutandum, nihil addendum, nihil demendum? secundum illud multorum sermone tritum:*

Tutius est Verbo, dubie quàm fidere glossæ:

Textus durabit, glossæ profana cadet.

Deridet enim hanc *ωλιγοπιστοι* homo fanaticus. *Quid hoc (inquit) est? Hæc ratione, neg. Sacramentarij ipsi pro ijs possent haberi, qui sunt. Quia illorum nullus est, qui censeat, in verbis institutionis aliquid esse mutandum, addendum, vel adimendum?* pag. 551. Quid verò de ijs, quibus aqua & igne interdendum putant, honorificentius, ab Apostata præsertim (*τῶν ὀλιγοπιστῶν συμφέρειται, ἄλλοτε ἄλλοτι γινώσκουσι*, secundum Nazianzenum) scribi posset, quàm pro hereticis illos habendos, quibus religio sit, vel latum unguem à Domini instituto recedere? Siccine D. Ioannes

annes Matthæe ludicrum tibi videtur, quod toties in Lege Domini seuerissime repetitum extat: *Non addetis ad Verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo.* Deut. 4. Item: *Ne addas quicquam verbis illius, ne arguaris, inueniarisq; mendax.* Prouerb. 30. Vide sis, ne tuo malo veritatem comminationis illius impleas, quæ in fine sacri codicis extat: *εάν τις ἑπιθήσῃ πρὸς ταῦτα, ἑπιθήσῃ ὁ θεὸς ἑπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς. καὶ εἰάν τις ἀφαιρήσῃ ἀπὸ τῶν λόγων τῆς θεῆς, ἀφαιρήσῃ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς αἰώνιας.* Apoc. 22.

Quam verò profanum, *Ἐὰ σὺ σκεπτόν* illud est, quòd ex *vbiquitate* corporis Christi colligi scribit, apud Christum verum Deum & hominem, nullum verbum esse *impossibile?* pag. 552. Hoc ipsum enim est, quo Christi Immanuelis omnipotentiam in gyrum rationis ducunt, & nisi corporis Vbiquitatem (corporis, inquam, Vbiquitatem, qualemcunq; tandem) obtineant, amitti somniant omne id, quo testatum fiat, apud Christum Je-

αὐθαρῶν non esse impossibile omne verbum, Luc. 1. Eat nunc D. Ioannes Matthæus, & se Vbiquistam esse neget, qui tamen hoc in loco disertis verbis maiestatem Christi scribit esse illam ipsam non Christi, sed corporis Christi Vbiquitatem, *quam ex fundamento vniouis personalis* scilicet *docere, ac contra Sacramentarios se defendere* gloriatur. Habet igitur pro Sacramentarijs, non qui cœnæ sacræ institutionem, aut veram corporis pro nobis in ara crucis mactati præsentiam in cœna, sed qui corporis Christi omnipræsentiam, hoc est, Vbiquitatem negant. Quisquis ergo profani istius disputatoris ac matæologi censura Sacramentarius perhiberi non vult, hunc Vbiquistam esse oportet, & affingere Christo corpus, in quo nec nasci, nec ambulare, nec capi, nec mactari, nec immolari potuit. Quod quid est aliud, quàm vniuersam doctrinæ Christianæ historiam abolere, Deumq; simul & homines ludificari?

Pergit maledicus & vanus conuiciator,

ator scribens, *excludi à Sacramentarijs* (quos per opprobrium sic vocat) *Christi omnipotentiam ex sacra cœna*, pag. 555. Sed quo argumento vitiligator iste Anhalinos huius criminis reos peraget, vel ideo explodentes Vbiquitatis somnium, quòd omnipotentiae testatoris quasi limites figendo, palàm detrahat. *Ex eo enim, quòd corpus Christi* (inquit D. Ioannes Matthæus, pag. 562.) *in λόγῳ præsens est, VBIQV Nque λόγῳ præsens esse dicitur* (hoc est, ex corporis Christi Vbiquitate, quam alibi nominat personalem) *firmisimè concludimus, non deesse Christo modum distribuendi corpus suum, cum pane cœna sacramentaliter unitum.* Hæc iste. Nos verò etiam ex Ecclesia exterminata, atq; ad auctores ipsius relegata corporis Vbiquitate, seu omnipræsentia, nihilominus certi sumus, non deesse omnipotenti Christo modum standi promissis. Itaque fortius, quàm isti, omnipotentiam testatoris asserimus.

Quòd autem Anhalinos etiam eò

vsque insanire vociferatur, pag. 555. *quasi verbis Christi non plus credendum sit, quàm quantum oculi intellectus perspicere queant*; nemo vnquam nostrum sensit, docuitue, immo ne quidem per febrim somniauit: cum eo ipso, quòd sacramentam profiteamur tremendum esse mysterium (Vbiquistæ illud cum miraculo confundunt) nihil aliud velimus, quàm esse id longissimè supra & extra omnem non sensuum tantum, verum etiam intellectus atque rationis captum positum, nec nisi fideli mente percipi. Euanescit ergo hæc etiam calumnia, & à crimine obiecto Amlingum cum Symmyllis absoluit.

Quòd autem ipsa verba Apostoli, qui à Domino se accepisse scribit, quæ nobis tradidit, ludibrio exponit, & erroris Sacramentarij insimulare non erubescit, pag. 566. iusto illius iudicio & vindictæ permittimus, cuius Apostolus ille vas fuit electum.

In ceteris perplexæ & dissentaneæ suæ responsionis pagellis, præstigiato-
rem

rem veriùs, quàm sincerum Ecclesiæ Doctorem agit. Quid autem cauillatur obtrectator iste, siquidem *ysdem, quibus ipse verbis*, quæ negare non potest, loquimur? *Corpus nimirum Domini in sacra cæna adesse, sacramentali præsentia pani unitum*. Plus milies *isdem* (inquam) verbis, eandem sententiam reperit, & lectori inculcat, verborum disputator, quæ tamen nobis obijciens, *summam Sacramentarij erroris continere* vociferatur. pag. 567.

Quid? quod etiam Sacramentarijs erroribus accenset, pag. 569. Durandi illud in scholis Theologorum tritum, cuius in vicesima quarta ratione mentionem fecimus, pagina Defensionis nostræ 78. *Verbum audimus, motum sentimus, modum nescimus, præsentiam credimus, &c.* Dextrè enim illud intellectum, nequaquam improbari posse scripsimus, & quo sensu dextrè intelligendum iudicaremus, non nostris, sed eorum verbis, & quidem metricis, exposuimus, quorum auctoritatem (si nomina ad-

na adscripta fuissent) meritò faceret plurimi. Verùm iste pro ea, qua turget, insolentia & arrogantia, ferre non potest, quòd *Durandum dextrè intelligendum iudicemus*. Quasi verò perinde sit, siue dextrè, siue sinistrè aliquid accipias, aut interpreteris. Quòd si omni dextro intellectu excluso, ἀπλῶς Durando subscribet Antagonista, non poterit vel à consubstantiationis, vel à transsubstantiationis commento sese vindicare, quòd alterutri horum errorum Durandum addictum fuisse, nemini vel mediocriter literato, atque in lectione scriptorum Scholasticorum versato, dubium esse possit. Quem tamen à topicis, nedum vtopicis, hoc est, vbiq̄isticis imaginationibus, in hac disputatione longè fuisse alienissimum, ex illa constat argumentatione, quæ extat lib. 4. Sent. distinct. 11. quælt. 2. *Esse in Sacramento non est habere nouum VBI. Nam (VBI) est circumscriptio corporis, à circumscriptioe loci procedens. Cum igitur corpus Christi non sit in Sacramento circumscriptiuè, patet.*

*ter, quòd non est in eo, tanquam in aliquo
VBI: nec (per consequens) est, ubi prius
non fuit.* Hæc Durandus, de S. Portia-
no cognominatus, quem Gerson Do-
ctorem appellat resolutissimum. Vixit
autem Anno Christi 1318.

Sed cum tota hæc controuersia com-
poni facilimè posse videatur, explosa sal-
tem Ubiquitate (quam D. Ioannes Mat-
thæus ipsemet haud obscuris indicijs ab-
ijcere videtur, quod tamen, ne offulæ ia-
cturam faciat, callidè dissimulat) & ex-
clusa confusione mystèrij atque miracu-
li (est enim sacra Eucharistia, secundùm
veteres orthodoxos, tremendum myste-
rium potius, quàm miraculum) finem
hîc faciamus excutiendi otiosa disputa-
toris fanatici κρησφύγετα. Ad conuicio-
rum autem, quæ inter σκόβαλα volumi-
nis istius plurima rejicimus; ad conui-
ciorum (inquam) plaustra quod attinet,
respondebit ipse de his aliquando con-
scientiæ, & Deo. Lectorem, quod restat,
oratum volumus, vt sereno vultu, &
mente ab affectuû fumis illibata causam
tanti

tanti momenti dijudicet, memor illius, quod Isidoro tribuitur: ἡ παρὰ θεοῦ ἐστὶν ὁ ζυδερκῆ, ἡ ἢ ἀντιπάθεια ὅλων ἐξ ὁρῶν. Filius Dei, qui regnat ad dexteram æterni Patris, estq; præses & custos Ecclesiæ, suo sancto Spiritu regat docentium ac discipulorum animos, linguas, & vitam, ut exclusa omni suspicionum amarulentia coalescant tandem in vnum cum ipso σῶμα, nihilq; prius, nihil antiquius habeant pacis studio, cum veritate inuiolabili, quæ est vnicum pacis solidæ fundamentum, coniuncto: Deumque æternum Patrem, qui misso Filio, & Spiritu sancto sibi coæternis, Ecclesiam inter nos colligit, συμφώνως προσδοχῆ colant, ὅσα καὶ φρονεῖντες, ἢ λέγοντες, & πράττοντες. AMEN.

ATHANASIVS IN
sine libri de incarnatione
Christi.

Hæc scripsi, dilecti, tametsi nihil omnino opus fuit, ut scriberem: sufficit enim
per

per se Evangelica traditio, sed respondendum fuit: tum quia de fide mea interrogatus eram, tum propter eos, qui contentiosius ingerunt sua inuenta, quibus in mentem non venit, eum, qui ex proprijs loquitur, mendacia loqui. Neq; enim, vel pulcritudinem, vel gloriam corporis Dei, fas est exprimi humano intellectu, sed ea, quæ acta sunt, secundum Scripturam confitenda sunt: DEVSq; qui est, adorandus est, ad gloriam & confessionem suæ humanitatis, & spem salutis nostræ, in Christo Iesu,

AMEN.

Arguit hic hostes liber, & confirmat amicos:

Hisq; salus, illis nil nisi virus erit.

VICTORI CHRISTO GLORIA.

Anno:

QVæ DoMInVs VoLVerIt, VtIqVe
flent.

1500043

A 184266

